ВІННИЦЬКИЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ

В І С Н И К

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ВИПУСК № 3 (19)
Спеціальний випуск
Тиждень науки у Вінницькому гуманітарно-педагогічному коледжі
«Актуальні питання розвитку коледжної науки в Україні»

Вінниця - 2016

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу
Випуск № 3 (19)
Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія ВЦ № 840-198-Р від 31 січня 2012 року
журнал
(науково-виробничий, навчальний, довідковий)

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних працівників вишів, загальноосвітніх шкіл, дитячих навчальних закладів та студентів.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 4 рази на рік

Мова видання: українська, російська, англійська, німецька

Тематичні напрями Вісника:

- Інноваційні технології навчання;
- Проблеми і перспективи розвитку сучасної освіти;
- Шляхи модернізації сучасної освіти;
- Психолого-педагогічні умови формування особистості вихованця;
- Прикладні проблеми розвитку германської філології та літературознавства;
- Творча лабораторія

Номер затверджено на засіданні науково-методичної ради Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу
Протокол № 4 від 21 квітня 2016 року

Головний редактор: доктор педагогічних наук, професор **Заболотний В.Ф.; відповідальний редактор:** викладач вищої категорії, викладач-методист **Руда Т.В.; літературний редактор і коректор:** кандидат філологічних наук **Похилюк О.М.; науковий редактор:** кандидат педагогічних наук, доцент **Пиндик О.Г.; редакційна колегія:** викладач вищої категорії, викладач-методист **Войцехівський К.Ф.**; кандидат філологічних наук **Войцехівська Н.К.;** кандидат філологічних наук, доцент **Ящук П.А.**; кандидат мистецтвознавства **Іскра С.І.**; кандидат педагогічних наук **Головська І.В.,** кандидат педагогічних наук, доцент **Кісельов Д.Л.;** кандидат педагогічних наук **Штифурак А.В.**

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу / [ред.кол.: Заболотний В.Ф.(*гол.ред*) та інші]. – Вінниця: Вінницька міська друкарня, 2016. – Випуск 3(19). – 100с.

©Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж, 2016

З М І С Т

РУДА Т. В. Підвищення якості стажування та курсової підготовки викладачів коледжу

ГАВРИЛЮК Світлана Shakespearean Impact On The English Language

БІЛОУС Олеся Особливості і труднощі перекладу англійських фразеологізмів на українську мову

ВНОТЧЕНКО Олена Особливості публіцистичного стилю в українській та англійській публіцистиці

ГОНЧАРУК Віталіна Теорії походження Black English

ГРИГОРЧУК Юлія Лексико-семантичні відмінності австралійської та британської англійської

МЕЛЬНИК Ольга The Development Of English In The 20th Century

МІЩУК Юлія Chaucer's Influence On The English Language

РОКІЦЬКИЙ Ігор Засоби передачі еквівалентності англійських ідіом в перекладі на українську мову

БОРТНІК Вікторія Вигуки у сучасній англійській мові, що використовуються у англомовній комунікації

ХВОРОСТЯНА Марія Порядок слів як засіб вираження актуального членування речення

ШЕВЧУК Юлія The Prospects Of Further Development Of English

МЕЛЬНИК Марина Портретні характеристики та їхні різновиди у творчості Ф. С. Фіцджеральда

РОНДЯК Леся, КРУГЛЯК Олег Формування ціннісного ставлення до культури і мистецтва учнів молодшого шкільного віку у позакласній роботі: методичний аспект

ХОДЮК Дарина, КОЗАК Оксана Ознайомлення дітей дошкільного віку з творчістю письменників та поетів у віршованій формі

КРУПСЬКА Тетяна Роль дидактичних ігор в розвитку пізнавальних інтересів дошкільників

ЯГОРЛИЦЬКА Марина Критичне мислення на уроці англійської мови

ЧЕРНИШ Ганна Виховання у старших дошкільників усвідомленого ставлення до виконання моральних норм

РЕПУЛА Катерина Вплив танцювально-рухової терапії на всебічний розвиток дошкільників

БАБ'ЮК Яна Формування математичних понять як засобу розвитку абстрактного мислення учнів початкової школи

ГОЛУБЕНКО Алла Формування в учнів початкової школи уявлень про національні цінності

БОДНАР Ольга Проблема традицій в романах Дена Брауна («Янголи і демони», «Код да Вінчі»)

ЗАСІК Олександр Джек Лондон і новизна його «північних оповідань» та унікальність стилю митця

КУЛІБАБА Антон Метаморфози образу сатани у творчості європейських романтиків

ЗАХАРІНА Анастасія Вірші

РУДА Тетяна Вікторівна, ***магістр освіти, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, методист Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу***

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ СТАЖУВАННЯ ТА КУРСОВОЇ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ КОЛЕДЖУ

Лілія Гриневич: «Моя стратегічна мета – створити таку систему освіти, яка допомагатиме дитині стати успішною і знайти своє місце у житті»

«Ми маємо суттєво змінити українську школу, насамперед зміст освіти – чому ми навчаємо дітей. Це має бути освіта для життя». Про це йдеться в колонці Міністра освіти і науки Лілії Гриневич на офіційному сайті МОН України.

На думку Міністра, у школі потрібно перейти від передачі величезної кількості інформації і вимог її відтворювати до формування у школярів умінь критично мислити, співпрацювати в команді, самостійно аналізувати інформацію, а також володіти фінансовою грамотністю і навичками підприємництва. Фінансова грамотність і підприємництво - не нові предмети, а компетентності, які мають стати змістом існуючого предмета, зокрема, математики.

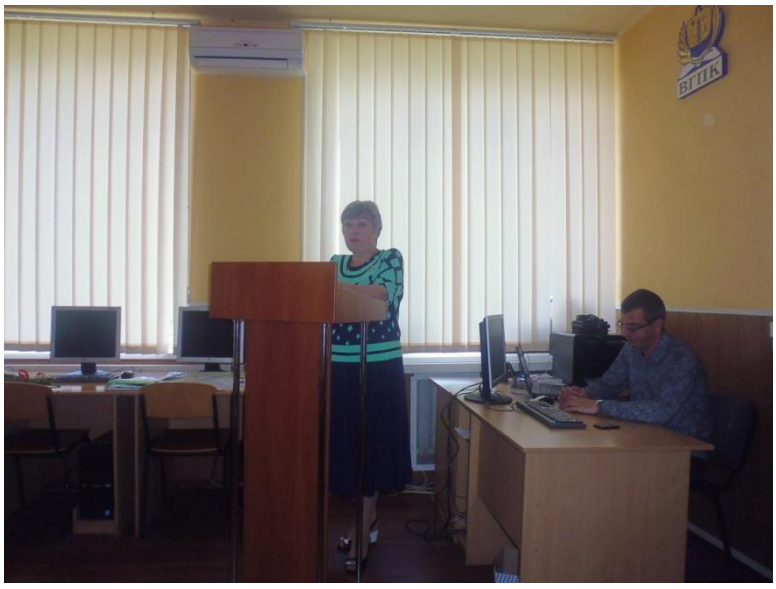

«Молодші школярі повинні навчитися порахувати свій бюджет для походу в магазин або зоопарк, а старші – розрахувати відсотки по депозиту або свої податки», - пояснила Лілія Гриневич.

Також осучаснення змісту освіти вимагає від педагогів знання нових сучасних методик та інших підходів до оцінювання знань. Для цього потрібно підготувати вчителів до викладання сучасного змісту. Зокрема, треба змінити підходи до викладання в педагогічних вищих навчальних закладах і підвищення кваліфікації вчителів.

«Моя стратегічна мета – створити таку систему освіти, яка допомагатиме дитині, незалежно від її походження і здібностей, стати успішною і знайти своє місце у житті, а дорослим – створить можливості для навчання впродовж життя», - підкреслила Міністр.

Сучасний педагог має бути готовим до змін, що відбуваються в системі освіти, здатним сміливо приймати педагогічні рішення, виявляти ініціативу, творчість. Це пов'язано, насамперед, із проблемами саморозвитку особистості та творчою самореалізацією педагога. Про мотиви, принципи та напрями освіти, шановні колеги, ділиться своїм досвідом методист коледжу Тетяна Вікторівна Руда та Пойда Сергій Андрійович (вчитель-новатор) завідувач відділу дистанційного навчання Вінницької академії неперервної освіти.

Що турбує освітян коледжу сьогодні? Зміни, які відбулися останнім часом, звичайно, позначилися на кожному з нас і, безумовно, позначатимуться в найближчому майбутньому. Освітянська спільнота нашої країни в очікуванні. Крім Закону «Про вищу освіту», завершується робота над законами «Про професійну освіту», «Про освіту». Сьогодні можна констатувати, що Закон України «Про вищу освіту» з великими потугами, але все ж таки імплементується. Вищі навчальні заклади і наш заклад намагаються переформуватися, провести перезавантаження згідно з вимогами часу. В основу цього процесу покладено дерегуляцію, децентралізацію і автономію навчального закладу, яка, безумовно, несе за собою позитив, незалежність, надає можливість розкривати творчий потенціл як педколективу, так і особистості зокрема.

Головна вимога – це забезпечення якості освіти, рівень якої визначатиме Агенство із забезпечення якості освіти, Державна освітянська інспекція, різноманітні рейтинги, соціальні опитування, але це буде можливим лише через декілька років, коли будуть конкретні результати автономії ВНЗ.

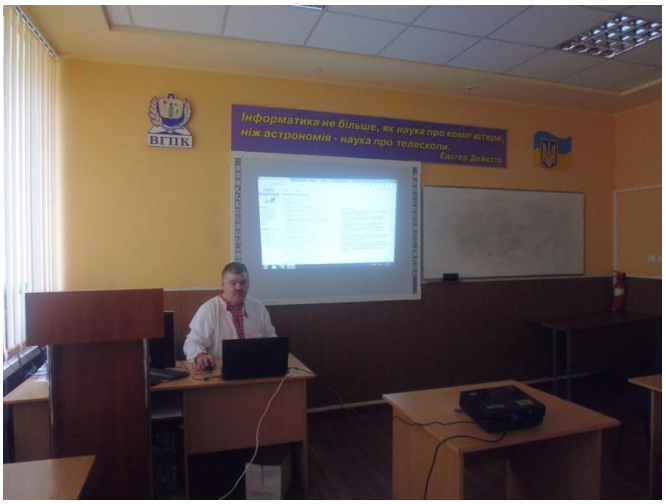

Безперечно, освіта стала більш демократичнішою, доступнішою. З найбільш позитивного боку, на мою думку, слід відзначити пріоритетність ступеневої освіти, запровадження ЗНО, розширення інформаційного простору, можливості обміну досвідом шляхом стажування за кордоном.

Генератором нових ідей, що сприятимуть поліпшенню рівня освіти в коледжі, підготовки кваліфікованих фахівців, є керівник нашого навчального закладу. Якість освіти, як наголошує Костянтин Францович, визначається компетентністю та рівнем професійної діяльності педагога. Сьогодення вимагає гнучкого, динамічного викладача, який здатний працювати в нових умовах, який не лише відмінно знає свій предмет та методику його викладання, але є особистість, яка постійно розвивається. Умовою чергової атестації є обов'язкове проходження підвищення кваліфікації на засадах вільного вибору форм навчання, програм і навчальних закладів. Науково-педагогічний працівник відповідно до своїх обов'язків має постійно підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, наукову кваліфікацію та забезпечувати високий науково-теоретичний і методичний рівень викладання дисциплін у повному обсязі

освітньої програми відповідної спеціальності (ст.56 закону України від 29 жовтня 2014 року «Про вищу освіту»). Робочий час науково-педагогічного працівника (36 г. на тиждень) включає час виконання ним навчальної, методичної, наукової, дослідницької, консультативної, експертної, організаційної роботи та інших трудових обов'язків.

Чи потрібна самоосвіта викладачу? Я вважаю, що основним змістом самоосвіти є оновлення та удосконалення знань, що є в спеціаліста. В сучасному суспільстві постійна самоосвіта все більше стає умовою успіху в професійній діяльності – вона захищає від інтелектуального зубожіння особистості підтвердженням цього є слова «педагоги не можуть когось учити, якщо водночас ретельно не вчаться самі»…

Наприкінці 2015 року затверджено Перелік кваліфікаційних категорій і педагогічних звань педагогічних працівників та порядок їх присвоєння. То ж з'ясуємо, шановні колеги чи варто хвилюватися, що саме змінилося в порядку атестації педагогів на 2016-2017 н.р. Основним нормативним документом, що регламентує порядок атестації педагогічних працівників, є Типове положення про атестацію педагогічних працівників (№ 930 від 06.10.2010 р.). Новизна: постанова №1109 від 23.12.15 р. Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку кваліфікаційних категорій і педагогічних звань педагогічних працівників та порядку їх присвоєння». Наявність наукового ступеня (особи, які мають науковий ступінь, при призначенні на посаду педпрацівника присвоюється кваліфікаційна категорія «спеціаліст вищої категорії»). Педпрацівникам із науковим ступенем, яких було призначено на посади до набрання чинності цим Порядком, кваліфікаційна категорія «спеціаліст вищої категорії» присвоюється лише за результатами атестації, п. 4.7 Типового положення визначено, що особи з науковим ступенем мають право на присвоєння їм кваліфікаційних категорій без додержання послідовності – позачергова атестація.

Вивчення педагогічної діяльності осіб, які атестуються. Згідно з п. 3.3 Типового положення атестаційна комісія вивчає педагогічну діяльність до 15 березня; п.3.5 передбачене подання характеристики професійної діяльності педагога в міжатестаційний період.

Зазвичай підвищити кваліфікацію педагоги коледжу можуть у академії неперервної освіти, вищих навчальних закладах III-IV р.а. України раз на п'ять років. Методичний кабінет, відділ кадрів забезпечує підвищення кваліфікації та стажування педагогічних та науково-педагогічних працівників не менше, ніж один раз на п'ять

років (Типове положення – п.1.7, ця вимога не розповсюджується на педагогічних працівників, які працюють перші 5 років після закінчення навчального закладу).

Формами підготовки науково-педагогічних працівників вищої кваліфікації залишаються аспірантура і докторантура. Чинниками системи державних гарантій для наукових працівників, на мою думку, варто вважати такі:

1) результати підвищення кваліфікації враховуються під час атестації педагогічних працівників;

2) оплата праці наукового працівника повинна забезпечувати достатні матеріальні умови для ефективної самостійної творчої діяльності та підвищення кваліфікації наукових працівників (на мою думку, це питання досі не вирішено);

3) підвищення кваліфікації наукових кадрів є одним із напрямків державної політики у науковій і науково-технічній діяльності.

Таким чином, підвищення кваліфікації у законодавстві розглядається як обов'язок, так і як право науково-педагогічних працівників, а також як гарантія їх діяльності.

Професія вчителя - вічна і творча. Ні одне заняття не може копіювати попереднє. На це впливає багато чинників. Більш ніж чотириста років «його величність урок-заняття» залишається основною формою організації навчального (освітнього) процесу. Так, традиційна освіта в нашому закладі має право на існування, але вона не може задовольнити в повному обсязі потреби часу і вимагає докорінних змін: переходу від передачі знань до створення умов для їх активного засвоєння і, головне, отримання практичного досвіду.

Серед загальних проблем підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників вбачаю такі:

– проблему особистісної зацікавленості викладача у підвищенні кваліфікації;

– поєднання проходження курсів із роботою;

– значну теоретичну орієнтацію більшості курсів академії неперервної освіти (дошкільна освіта, початкова освіта).

Як способи підвищення професійного рівня викладачів у 2016-2017 н.р., шановні колеги, пропоную реалізувати такі:

✓ участь у конференціях і семінарах;

✓ проходження профільних дистанційних курсів навчання з отриманням відповідного сертифіката міжнародного зразка;

✓ здобуття другої вищої освіти зі спеціальності, яка викладається педагогом;

✓ проходження курсів психолого-педагогічної підготовки;

✓ налагодження і підтримання контактів із фахівцями – теоретиками і практиками, які працюють у сфері, що стосується навчальної дисципліни.

Отже, рівень професійно-особистісного зростання педагога протягом міжатестаційного періоду: підготовлені власні методичні розробки, апробовані та схвалені науково-методичною радою коледжу, статті у фахових виданнях, збірках матеріалів науково-методичних конференцій, публікації в періодичних виданнях, наявність персонального сайту педпрацівника з власними методрозробками – самостійна робота студентів, виступи на засіданнях педради, адмінради, науково-методичної ради, методичних об'єднаннях. Визначені параметри оцінювання результатів педагогічної діяльності як індикаторів професійної майстерності викладача, повині бути обговорені на першому засіданні атестаційної комісії коледжу з участю працівників, які атестуються у 2016-2017 н.р. і будуть враховані при складанні характеристики професійної діяльності та перебуватимуть на контрольно-оцінювальному етапі кожного члена атестаційної комісії в період з листопада по березень 2016-2017 н.р.

ГАВРИЛЮК Світлана
студентка відділення іноземних мов
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:
магістр педагогічної освіти,
викладач англійської мови

МИХАЛЬЧУК Олеся Миколаївна

SHAKESPEAREAN IMPACT ON THE ENGLISH LANGUAGE

During the sixteenth century, the English language grew exponentially as it coined new words and imported many others from other languages. As David Crystal in "The Cambridge Encyclopedia of the English Language" tells us, word borrowing is at a peak during Shakespeare's lifetime: from Latin and Greek English borrows technical words like *virus, catastrophe, encyclopedia, fact, species*; from or via Spanish it borrows *tobacco, port (wine), cannibal, canoe, mulatto, hurricane*; words are also borrowed from Italian and French. Both foreign words to fill linguistic gaps, and foreign words as synonyms for extant English words come into the language, stimulated by increased learning, exploration, printing, and trade [1].

Rapidly expanding English was developing as a foreign language to its own native speakers. It was hard for people to keep up. English was becoming a language which had to be learned – and one of the means by which this learning was promoted was the theatre [2, p. 73].

William Shakespeare is considered the greatest writer of plays. He expressed his understanding of human nature in extraordinarily rich language in his plays and poems. He had the largest vocabulary of any English writer and made lots of new words and a large number of expressions which are now part of Modern English. His success and fame during his lifetime meant that his plays had a great effect on English.

His greatest contribution was coinage – neologisms. Oxford online dictionary defines a neologism as "a newly coined word or expression" [3]. Shakespeare created words by changing nouns into verbs, changing verbs into adjectives, connecting words never before used together, adding prefixes and suffixes, and devising words wholly original.

The full version of the Oxford English Dictionary lists around 2,200 words for which the earliest citation is in the works of Shakespeare. The linguist David Crystal claims about 1,700 of these can plausibly be claimed to have been invented by the Bard. According to Crystal, about half of that number are still in the language today and so would be easily understood by anyone watching his plays being performed today by modern companies such as the Royal Shakespeare Company. Of the 17,677 words in his collected writings, around 10% are first recorded by Shakespeare and thus can be argued to have been coined by him. These include words such as: *courtship, extract, accommodation, horrid, premeditated, excellent, obscene, lonely, frugal, reliance, critical, majestic* [4, p. 9].

Some reasons for creating so many new words by Shakespeare were as follows: he didn't have a word that would fit exactly what he wanted to say, or he had a word, but it didn't fit in iambic pentameter (a type of meter of poetry).

Not all of Shakespeare's neologisms caught the popular imagination and entered usage, for example, *anthropophaginian*, which he used to mean "cannibal". There are many other words first recorded in Shakespeare which have not survived. About a third of his Latinate neologisms fall into

this category. Some examples are: *appertainments, cadent, exsufflicate, protractive, questrist, soilure, tortive, ugenitured, unplausive* etc. [1, p. 63].

It must also be remembered that just because a word is first recorded in one of Shakespeare's writings does not necessarily mean that he invented it. The word could have been in popular usage already, whether as a common word or a dialect word but not previously recorded in writing. Alternatively, it could have been written in documents which have either not survived to the present day or which have not yet been studied by scholars. That said, the sheer number of words which are first recorded in Shakespeare means that surely he must have coined a great many of them.

As well as inventing wholly new words, Shakespeare also had something of a disregard for the usual rules of written English, which enabled him to play with grammar. He used the *un-* prefix to create a number of new words such as *unlock*, *unveil* and *unhand* as well as more than 300 others. He also combined existing words to make new compound words, such as *blood-stained* and *bare-faced*.

Furthermore, he sometimes took existing nouns and made them verbs and vice-versa. A good example of this is the word *shudder*. Before Shakespeare, it is only recorded as a verb, but in "Timon of Athens" he used it as a noun. There are 200 similar examples in his works. He also used words that were already known, but added a new meaning. For example, the word *angel* in its religious sense dates back to Anglo-Saxon but in the sense of a lovely person it makes its first recorded appearance in the pages of "Romeo and Juliet". Shakespeare is responsible for making far more new senses for existing words than he is for inventing words outright.

In addition to the number of words Shakespeare invented, he is also responsible for a large number of phrases which are still in common usage today. Some of these, such as *once more unto the breach, dear friends* may be recognized as of Shakespearean origin, but most people would be surprised which everyday phrases flowed from the Bard's quill: *the milk of human kindness* (Macbeth), *vanish into thin air* (Othello), *cold comfort* (The Taming of the Shrew), *in a pickle* (The Tempest), *flesh and blood* (Hamlet), *foregone conclusion* (Othello), *in my mind's eye* (Hamlet), *a laughing stock* (The Merry Wives of Windsor), *one fell swoop* (Macbeth), *lie low* (Much Ado About Nothing), *a sorry sight* (Macbeth), *be cruel to be kind* (Hamlet).

William Shakespeare lived during an era when the English language was loose, spontaneous, and relatively unregulated. A non-standardized, free-wheeling, madly expanding language is a source of difficulty, but also a great source of verbal liberty and enjoyment [2, p. 77]. The theater was a constant two way exchange between learned and the popular; it was a two way process in which literary language gained ascendancy in the process toward standardization and descriptive popular speech enriched the literary language. Shakespeare added hundreds words and phrases to it, and that is the sign of an unmatched genius.

References

1. Crystal, David. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. – Second edition / David Crystal. – Cambridge University Press, 2003. – 491 p.

2. Smith, Emma. The Cambridge Introduction to Shakespeare / Emma Smith. – Cambridge University Press, 2007. – 178 p.

3. Oxford Dictionaries [Electronic Resource]. – Mode of Access : http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/neologism

4. Crystal, David. Think on my words. Exploring Shakespeare's Language / David Crystal. – Cambridge University Press, 2008. – 254 p.

БІЛОУС Олеся
студентка відділення іноземних мов
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:
кандидат педагогічних наук, доцент, декан
філологічного факультету
ПИНДИК Олена Георгіївна

ОСОБЛИВОСТІ І ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Summary: *The article studies the definition of the term "phraseology" and types of phrasal units in the English language . There are also analyzes ways of translation of these linguistic units and their peculiarities.*

Key words: *phraseology, idiom, types of phrasal units, types of translation, translation difficulties.*

Постановка проблеми. Фразеологізми – одна з універсалій мовлення. У них знаходимо відображення історії народу, своєрідність його культури й побуду. Численні тлумачні словники визначають термін «фразеологія» (від грецьк. phrasis – «вираз» і logos – «учення, знання») як такий, що вивчає сукупність сталих зворотів мовлення притаманні цій мові. [1, с. 5]. Фразеологізми становлять значні труднощі для дослідження, тому що вони не піддаються чітким класифікаціям і рубрикаціям. У жодному розділі мовознавства немає такої кількості спірних питань і такого різнобою в термінології, як у фразеології [4, с. 96]. Досить розповсюдженою помилкою є переклад фразеологізмів методом кальки (дослівний переклад). Тому під час перекладу фразеологізмів та ідіом рідною мовою потрібно підбирати вислови і кліше, які відповідають саме менталітету й культурі мови перекладу. Саме тому обрана нами тема є актуальною.

Аналіз актуальних досліджень. Вивченню фразеологізмів присвятили свої праці класики англійської філології: І. Є. Анічков, І.В. Арнольд, В.В. Виноградов, А.В. Кунін, П. П. Литвинов, Є.Д. Поливанов, Н.М. Шанський, А.Н. Баранов, О.Д. Добровольський, Д.Г. Мальцева та інші. Такі відомі лінгвісти, як Л.С. Бархударов, В.С. Виноградов, Т.А. Казакова, С.В. Засєкін, В.В. Алімов проводили дослідження перекладу

фразеологізмів російською й українською мовами.

Об'єктом дослідження є англійські фразеологічні одиниці.

Предметом дослідження є переклад англійських фразеологізмів українською мовою.

У даній роботі за мету поставлено вияв базового набору фразеологізмів у романі Джона Голсуорсі «Власник» та способів його перекладу українською мовою (на матеріалі перекладу роману Олександром Терехом, виконаного у 1982 р).

Виклад основного матеріалу.

Питання про фразеологію як лінгвістичну дисципліну було вперше поставлене видатним радянським лінгвістом професором Є.Д. Поливановим [3, с. 128]. ***В.В. Виноградов виділив три типи фразеологічних одиниць:***

1. **Фразеологічні зрощення або ідіоми** — немотивовані одиниці, які виступають як еквіваленти слів: to go between (бути посередником), a quiet wedding (негучне весілля), to be dead with cold (промерзнути до кісток). До фразеологічних одиниць належать звороти типу: to get up, to give up, to fall in love. Ідіоми засновано на перенесенні значення, метафорі, яка ясно усвідомлюється об'єктом мовлення. Наприклад: To take the bull by the horns - узяти бика за роги; діяти рішуче. Dead as doornail - без жодних ознак життя. Беручи до уваги вищезазначене, головним завданням теоретичних досліджень у царині перекладу є формулювання чітких принципів перекладу фразеологізмів, ідіом, фразеологічних сполучень, враховуючи їх походження [2, 138-139].
2. **Фразеологічні єдності** - мотивовані одиниці з єдиним цілісним значенням, яке виникає із злиття значень лексичних компонентів: horn of plenty (повна чаша), to rise to the occasion (бути на висоті), to do somebody proud (надавати честь комусь).
3. **Фразеологічні сполучення** - звороти, в яких в одного з компонентів фразеологічно пов'язане значення, яке виявляється лише у зв'язку з чітко визначеним колом понять та їх мовних значень. Наприклад: набирати страху, давитися зі сміху.

До трьох типів фразеологічних одиниць Н. М. Шанський додав ще один - **фразеологічні вирази:** To share one ' s last shirt with somebody - поділитися останньою сорочкою. If you run after two hares, you will catch neither - якщо поженешся за двома зайцями, жодного не спіймаєш.

Під час перекладу фразеологізму перекладачеві треба передати його зміст і образність, знайшовши аналогічний вираз в англійській мові чи мові перекладу й не загубивши при цьому стилістичну функцію фразеологізму. За відсутності в потрбній мові ідентичного образу перекладач змушений удаватися до пошуку «приблизної відповідності» [4, с. 51]. Хороше рецептивне знання фразеології необхідне й для того, щоб вміти відновити фразеологізми, що зазнали «авторської реформації» [5, с.74]., і передати під час перекладу потрібний художній ефект. До авторських

перетворень, у результаті яких підкреслюється асоціативне значення фразеологізмів (майже не сприймається інакше), належить, зокрема, уведення в фразеологічний зворот нових компонентів, семантично співвіднесених із прямим значенням, тобто зі значенням вихідного змінного словосполучення.

Існують такі види перекладу фразеологізмів:

1. *Еквівалентний*, тобто в обох мовах існують затверджені культурним досвідом паралельні поняття; для рідної мови це адекватний фразеологічний зворот, що збігається з англійським зворотом за змістом і образою основою;
2. *Аналог*, тобто такий стійкий зворот, який за значенням адекватний англійському, але за образною основою відрізняється від нього повністю або частково;
3. *Описовий переклад,* тобто переклад шляхом передання змістом англійського звороту вільним словосполученням. Описовий переклад застосовується тоді, коли в мові перекладу відсутні еквіваленти її аналоги англійському оригіналові;
4. *Антонімічний переклад*, тобто передання негативного значення за допомогою позитивної конструкції або навпаки;
5. *Калькування.* Метод калькування застосовується тоді, коли перекладач хоче виділити образу основу фразеологізму або коли англійський зворот не може бути перекладений за допомогою інших видів перекладу;
6. *Комбінований переклад.* Якщо рідний аналог не в повному обсязі передає значення англійського фразеологізму або ж має інший специфічний колорит місця і часу, дається калькований переклад, а потім іде описовий переклад і рідний аналог для порівняння.

Труднощі перекладу фразеологізмів починаються з їхнього розпізнавання в тексті. Практично в будь-якій мові існує кілька рівнів фразеологізмів: зафіксовані словником і відомі всім; ті , що вийшли з вживання, але відзначені словником, але за якихось причин не зафіксовані в ньому; і ті що не відзначен словником і відомі тільки окремим суспільним групам. У принципі таких рівнів може бути й більше, однак перша й сама головна умова в кожному разі уміти розпізнати в тексті фразеологізми, на відміну від вільних мовних одиниць. Найбільш продуктивний шлях - це навички виділення в тексті одиниць, що суперечать загальному змісту оскільки, як правило, саме поява таких одиниць і свідчить про присутність переносного значення.

Висновок. Отже, за час існування будь-якої мови в ній накопичилася велика кількість виразів, за допомогою яких люди знайшли спосіб зберігати й передавати мудрі спостереження та поради свої нащадкам і наступним поколінням. Такі вирази повинні були бути вдалими, влучними й водночас зрозумілими простим людям. Так і виник особливий шар мови – фразеологія, сукупність стійких виразів, що мають самостійне

значення. Добре знання мови, у тому числі й англійської, неможливе без знання її фразеології. Розумне використання фразеологізмів робить мову більш ідіоматичною . За допомогою фразеологічних висловів, які не передаються дослівно, а сприймаються переосмислено, посилюється естетичний аспект мови. Найбільш переконливим доказом багатих можливостей фразеологічних одиниць й особливої складності їх для перекладу є те, що їх охоче не тільки вживають, а й творчо перетворюють багато письменників, журналістів та інших мовних особистостей [2, с. 127].

Наведені труднощі та особливості перекладу фразеологізмів свідчать про особливу відповідальність, необхідність компетенції лінгвістів і перекладачів. На завершення варто відзначити, що знання цих особливостей і володіння методами їх перекладу на українську мову, без сумніву, підвищує ефективність роботи з художніми текстами і дасть змогу поглибити знання про культуру та традиції народу, мова якого вивчається, удосконалювати вивчення мови в оригіналі, формувати розуміння та вміння відчувати логіку мовлення та своєрідно відображати власні думки, використовуючи фразеологізми.

Список використаних джерел:

1. Амосова Н. М. Основы английской фразеологии / Н. М. Амосова. – Л. : Изд-во ЛГУ,1983. – 130 с.
2. Виноградов В.В. Основные понятия русской фразеологии как лингвистической дисциплины / В. В. Виноградов // Избранные труды. Лексикология и лексикография. – М.: 1977. – С. 118-139.
3. Влахов С. Непереводимое в переводе / С. Влахов, С. Флорин. – М. : Международные отношения, 1980. – 352 с.
4. Комиссаров В.Н. Теория перевода / В.Н. Комиссаров. – М., 1980. – 251 с.
5. Кунин А.В. Курс фразеологии современного английского языка / А.В. Кунин. – М. : Высшая школа, 1996. – 381с.

ВНОТЧЕНКО Олена
студентка відділення іноземних мов
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук, завідувач кафедри германської філології та зарубіжної

літератури
ВОЙЦЕХІВСЬКА Наталія Костянтинівна

ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЦИСТИЧНОГО СТИЛЮ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ ПУБЛІЦИСТИЦІ

Annotation: *The article investigates features of journalistic style on the examples of English and Ukraine newspapers.*

Key words: *journalistic style, features, cliché, abbreviations.*

Постановка проблеми. Правила оформлення видань в публіцистичному стилі в останні роки не сталі. Публіцистичні промови та видання спрямовані, в основному, на широку аудиторію. Експресивні засоби забарвлення мови, в публіцистичному стилі, використовуються для впливу на читача та для формування смаку та суспільної свідомості. Вивчення проблем стилістичних та лексичних особливостей газетних та журнальних видань є цікавою темою дослідження.

Аналіз досліджень. У статті ми будемо опиратись на дослідження, в яких дослідники розкривали основні особливості публіцистичного стилю, що більш, а що менш характерні для нього. До дослідників, які висвітлювали це питання слід віднести І. Г. Чередниченко, І. Р. Гальперина, А. П. Коваля, В.В. Зайцева, Л. О. Алєксєєву.

Мета статті – дослідити та показати на прикладах лексичні та стилістичні особливості газетних та журнальних видань.

Предметом дослідження виступають приклади лексичних та стилістичних особливостей з англомовних статей.

Виклад основного матеріалу. Стильові особливості газетних та журнальних видань в англійській та українській пресі визначаються типом видання та жанром в якому стаття опублікована. Чинники які зумовлюють тон статті ми згадували вище, також на стилістичні особливості статті впливає її тематика.

Розглядаючи основні ознаки англійської та американської публіцистики, потрібно вказати, що в англомовних статтях вживаються різного типу кліше, та трафаретні вирази, наприклад: *vital issue, growing concern, mounting criticism, burning / pressing problem, overwhelming majority, informed sources, it is reported that, it is officially announced that, it is generally believed that,* що в перекладі на українську мову буде звучати як: *нагальна проблема, переконлива перемога, значний успіх, широкий розмах, великий резонанс, за офіційними даними, досягти консенсусу, тупцювати на одному місті, ставити крапку над «і», на пульсі життя, випереджаючи час.*

Окрім таких стереотипів у мові, серед кліше існує певні різновиди і серед них важливу роль посідають іноземні вирази, наприклад: *enfant terrible, déjà-vu,* що в

українській мові буде звучати як: *public relations, non-stop, happy end, week end, Green Card.* Також серед англомовних газетних та журнальних статей можна зустріти такі популярні фрази, цитати чи афоризми як: *Show must go on; Asta la vista, Baby; Elementary, my dear Watson; Nobody's perfect; Much ado about nothing.* Якщо ж розглядати особливості українських видань, то для них характерним є часте вживання приказок та прислів'їв.

Однією зі специфічних рис українських друкованих видань є підвид кліше як – парафрастичні вирази, наприклад: *місто Лева — Львів, зелений/п'ятий континент — Австралія, червона планета = Марс, блакитне паливо = газ, біла смерть = сіль, холодний делікатес = морозиво, слуга Феміди = суддя, народні обранці = депутати, майстри пера та мікрофона = журналісти, піти на заслужений відпочинок = стати пенсіонером, повісити бутси на цвях = закінчити спортивну кар'єру, стати на рушничок щастя = одружитися, розписатися в воротах = забити гол.*

Також, для української культури часто вживаними є парафрастичні постаті, наприклад: *Леся Українка - дочка Прометея, співачка досвітніх вогнів, авторка «Лісової пісні», українська Жорж Санд; Київ — місто каштанів, град на Дніпровій кручі, мати міст руських, колиска слов'янства, місто на берегах сивого Славутича; Дніпро — сивий Славута, найбільша водна артерія України; Президент України - верховний арбітр нації, гарант Конституції, господар першого кабінету на Банковій.*

Парафраз – це фразеологічне словосполучення, яке має загальний чи відсторонений характер та містить в собі чисельник «два» та його різноманітні словоформи, які служать словотворчою одиницею. В українських газетно-журнальних виданнях перефраз є засобом творення нових образів та нових образних осіб, предметів чи явищ, наприклад: *українська золота рибка = Яна Клочкова, Жанна д'Арк української революції, принцеса Помаранчевої революції, залізний ангел української політики = Юлія Тимошенко і т. ін.*

Неологізми – це ще одна специфічна особливість друкованих англомовних та україномовних видань, наприклад: *euroscepticism, europeanize, eurospeak, ecoside, ecoterrorism, terrormonger, Hollywoodization, talkathon // пакетоманія, кличкоманія, мафіонізація, лохотрон, даїшник, мажоритарна* [3, с. 89].

Спільною рисою для англійських та українських видань також є використання абревіатур, відмінність між англійськими та українськими абревіатурами заключається в тому, що в англійських здебільшого вживаються буквенні абревіатури, наприклад: *EU (European Union), UNO (United Nations Organization), EEC (European Economic Community), GDP (Gross Domestic Product), IMF (International Monetary Fund), CEO (Chief Executive Officer), AP (Associated Press), UPI (United Press International), ABC (American Broadcasting Company), CBS (Columbia Broadcasting System), NBC (National Broadcasting Company),* а в українських газетак використовують як буквенні, наприклад: *ЦВК (Центральний виборчий комітет), МЗС (Міністерство закордонних справ), ОБСЄ (Організація*

безпеки і співробітництва в Європі), НБУ (Національний банк України), МОК (Міжнародний олімпійський комітет), КМДА (Київська міська державна адміністрація), ВМС (Військово-морські сили), так і часткові абревіатури, наприклад: *Мінфін, Мінтранс, Держкомстат, Центрвиборчком, Кабмін*, а також усічено-словесні: *Нацбанк, Укрсоцбанк, Генпрокуратура*. Американська періодика майоріє абревіатурами також, але її не розшифровуються.

Також варто зазначити, що популярною тенденцією в газетно-журнальному стилі англійської та американської мови є те, що вони використовують евфемізми, що також властиво і для українських газет, наприклад: *displaced home-owner (бродяга), economic oppression zone (трущоби), economically disadvantaged, low income (бідний), senior citizens (старі люди), disabled person (інвалід), mentally challenged (розумово відсталий) // незайняте населення (безробітні), умовні одиниці (долари), негатив/негативні явища (правопорушення, адміністративні зловживання), малозахищені верстви населення (бідні), людина з функціональними обмеженнями, неповноправна людина (інвалід), діти з особливими потребами (діти-інваліди), асоціальна сім'я (неблагополучна сім'я), людина без певного місця проживання (безпритульний, бездомний), робітники комплексного прибирання (двірники).*

Також англомовному журналістському соціуму притаманне уникання слів, які б вказували на гендерну приналежність, уникаються слова такі як: *-man (chairman - chairperson, policeman - police officer, congressman -legislator, member of Congress, fireman - firefighter)*. В українських виданнях гендерна приналежність виділяється по-іншому, журналісти вживають подвійні варіанти наприклад: *колега/колежанка, лідер/лідерка, поліціант/поліціантка, прем'єр/прем'єрка, ипломат/дипломатка, міністр/міністерка, лікар/лікарка, кур'єр/кур'єрка,інструктор/інструкторка, майстер/майстриня, борець/борчиня, стрибун/стрибунка тощо*. Інколи одне й те саме слово має два різних жіночих варіанти, наприклад: *кравець/кравчиха, кравчиня, плавець/плавчиха, плавчиня*.

Висновки. Публіцистичний стиль – це один з різновидів функціонального стилю і в ньому реалізується функція впливу на почуття та свідомість людей. Публіцистичний стиль знаходить застосування в радіопередачах та телепередачах, в літературі, в газетах і журналах, також його використовують в документальних фільмах та ораторських промовах. Особливості публіцистичного стилю, репрезентовані в статті, яскраво окреслюють характерні особливості даного стилю.

Список використаних джерел:

1. Алєксєєва Л. О. Виражальні засоби мови у текстах розмовного, художнього та публіцистичного стилів. — Донецьк: Юго-Восток, 2009. — 202 с.

2. Гальперин И.Р. Стилистика английского языка (на английском языке). М., «Высшая школа», 1981. – 334с.

3. Градобик М.С. Інноваційні процеси в лексиці сучасної англійської мови // Іноземні мови в навчальних закладах – Київ, «Педагогічна преса», 2008. - №2 (30). – 128с.

4. Зайцева В.В. Особливості газетно-публіцистичного стилю [Електронний ресурс] / В.В. Зайцева // Дослідження з лексикології і граматики української мови. – Вип. 10, 2011. – С. 82-91.

5. Коваль А. П. Мовні засоби української прогресивної публіцистики кінця XIX - поч. XX ст.: Дис. ... канд. філол- наук. - К., 1954.-269з.

6. Чередниченко І.Г. Нариси з загальної стилістики сучасної англійської мови / І.Г. Чередниченко. – К.: Радянська школа, 1962. – 495 с

ГОНЧАРУК Віталіна
студентка відділення іноземних мов
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:
кандидат педагогічних наук, доцент, декан філологічного факультету
ПИНДИК Олена Георгіївна

ТЕОРІЇ ПОХОДЖЕННЯ BLACK ENGLISH

Анотація: У статті розглянуто походження теорії Black English, як діалект англійської мови, який використовується афроамериканцями робітничого класу в повсякденному житті.

Ключові слова: Black English, походження black english, відмінностей black english, коренів black english, креольских коренів black, лінгвісти, виникнення black english, терміни black english, основі black english, Ebonics.

Постановка проблеми. Афроамериканський англійська є соціальним діалектом американської англійської мови, сформованим в результаті мовних взаємодій в процесі історичного розвитку. Афроамериканський англійська є складним, суперечливим і тільки на половину зрозумілим явищем. До цих пір залишається неясним, якою мірою вплинув даний діалект на структуру вимови в США.

Аналіз актуальних досліджень. У своїх роботах походження Black English досліждують такі вчені, як: Д. Крістал(«The Cambridge Encyclopedia of Language English Eanguage»), В. Бо і Т. Кейбл («History of the English Eanguage»), в Росії Р.В.Резніком, ТС Сокіной («A History of The English Language»), Theoretical base of research are comprised by the works of D.Crystal, C.Baugh and T.Cable, ADSchweitzer, FS Duisebayeva and etc

Метою статті проаналізувати походження «Чорного» англійського.

Виклад основного матеріалу. Лінгвісти досі не знають точної походження "Black English". Не можуть дійти згоди, як феномен належить до літературному англійської. Одні, вважають, що це окрема мова. Інші

називають її діалектом - але діалект поняття обласне, а чи не національне.Сленгом "Black English" кваліфікувати не можна так як у його системи є власний сленг, що називається ">jive" це і є стандартна форма мови, так вважають у афроамериканскій церкві. Вчені обережно називають "Black English"афроамериканским варіантом англійської. А явище набагато глибше, ніж суто мовна загадка, оскільки у ньому змішано безліч соціальних, етнічних, культурних, політичних віянь й питання.

Якщо схрестити англійські слова ebony iphonics, вийде Ebonics. Словоebony, що від латинського ebenicus і грецького ebenos, означає деревину темно-зеленого і чорного кольору деяких видів тропічних дерев сімейства ебенових. Деревина добре обробляється використовується виготовлення дрібних виробів, деталей музичних інструментів, наприклад, чорних клавіш піаніно, тощо.

Ebonics - цю назву діалекту, яким розмовляють чорношкірі американці.Диалект існує у Америці з часів ввезення рабів. А слово Ebonics, відоме, по меншою мірою, з 1974 року, є академічним жаргонним словом, вигаданим для позначення діалекту, який раніше називався "чорним англійським" - "Black English". Ці терміни синонімічні.

Є кілька теорій походження "чорного англійського".

Перша теорія - креольська. Діалект виник у сільських місцевостях південних штатів, де на кількох бавовняних плантаціях трудилися раби, вивезені з Конго, Береги Слонової Кістки інших країн центральної Африки. Щоб якимось способом мислення й хоча у малою мірою зробити своє існування безпечнішим, і навіть зберегти общинне і расову сутність, раби мали виробити особливий мову, незрозумілий сторонньому юшку. Ось і з'явився "чорний англійський".

Питання про креольском походження Black English обговорюється вже давно. першими лінгвістами, які висунули гіпотезу про те, що в основі Black English лежить якийсь піджин або креольська мова, були Шухардт (1914), Блумфілд (1933), Уайз (1933), Пардо (1937). Питання більш детально розглядався в роботах Бейлі (1965, 1985, 1987, 1989,1998), Холла (1966), Лабова (1982,1986, 1998) та ін. У ранніх роботах було висунуто припущення, що рання різновид Black English представляла собою базілектний креольський, який поступово декреолізіровался в мезолектную форму, таким чином, наблизившись до стандартного англійської мови. В останніх роботах [1] підкреслюється неоднорідність процесів креолізації і декреолізація Black English.

Звісно, у кожному місцевості - це мали певний діалект, відносини із своїми особливостями. Дослідники вважають, що Black English розвивався щонайменше сто років за умов рабовласництва і расової дискримінації.

Другу теорію розробляють американські діалектологи. Вони вважають, що мова з'явилася на основі специфічних діалектів півдня США, на які особливо вплинули східно-англійські діалекти. Black English був створений безпосередньо на основі англійських діалектів, стадії піджінізації і креолізації (діалектологічний підхід), були представлені в дослідженнях Краппа (1924, 1925), Шнайдера (1982, 1983, 1989, 1993), Макдевіда (1951, 1965) та ін . Слід

зазначити, що в роботах багатьох креолістів не прослідковується відмінності між цими двома підходами. Так, Макдевіда [2], в цілому дотримуючись діалектологічної теорії щодо Black English, вказував на вплив креольського у випадку з Галла і намагався знайти подібні процеси в Black English. Уінфорд, підходячи до вивчення Black English з позицій креольської теорії походження, зазначав значну частку впливу британських діалектів [1]. Як вказує Муфвіне, «ні діалектологічний підхід, ні теорія креольського походження Black English, застосовувана порізно, не в змозі пояснити всі мовні явища Black English [3]

Третя, найактуальніша, - теорія соціолінгвістична. Вона каже, що за несхожістю, іншим словниковим складом мову зобов'язаний тому неприємного факту, що його носії віками опинилися в чорні гетто великих міст (звані "внутрішні міста"). І на замкнутих, витіснених в нижній клас співтовариствах, в обмеженому просторі і з'явився це своєрідний явище.

Питання про наростання числа розбіжностей між Black English і літературною англійською мовою вперше був запропонований до обговорення в тезах Лабова [4] в 1986 на основі даних, отриманих в ході дослідження в Філадельфії. Надалі ця проблема набула розвитку в роботах Рікфорда [5] та ін.

Але якщо південний носовій призвук та соціально забарвлена лексика у мові очевидні, то східноафриканські коріння помітні добре. Найстрашніше добре збережена - манера жестикулювати. Системаcall-response, тобто спосіб аудиторії реагувати на оратора.

Багато хто вважає, що Ebonics втратив своє значення по тому, як і 60-ті ж роки були реалізовані урядові програми викорінення расизму. Проте захисники діалекту і афроамериканскої культури стверджують, що розбіжність мов тривало понад сто років. Унаші дні засоби інформації і системи освіти продовжують враховувати й навіть культивувати мовні особливості груп населення відповідність до расовими ознаками. У фільмах для афроамериканців продовжують зніматися актори афроамериканці, розмовляючі на Ebonics, у фільмах для білих - білі, розмовляючі на американському літературному англійському.

Особливо популярною Ebonics був у роки, коли йшло бурхливий розвиток "чорного" кінематографу США. Перш, коли телебачення було недоступно афроамериканскому населенню,Ebonics грав ролі мови для дорослих. Бо мова передбачає постійну словотвір, імпровізацію та інтерпретування, розмова у ньому недоступний розумінню дітей, не володіють контекстом і предметної основою.

У роботах по креолістиці зазвичай наводиться одне або два свідоцтва на користь креольских коренів Black English. Так, Холм Хол і ін. Вказують на соціо-історичні умови існування Black English, як основне свідчення освіти вихідного піджина і креольської мови [6], [7]. Однак останнім часом можна зустріти близько семи напрямків, що дозволяють встановити креольський характер походження Black English [5]. А саме, аналіз соціо-історічних умов, зразків ранніх варіантів Black English, сучасних записів носіїв Black English; виявлення подібностей між Black English і

креольськими мовами, західноафриканськими мовами; виявлення відмінностей Black English від інших варіантів англійської, включаючи діалекти; опис відмінностей в варіантах Black English, властивих різним віковим групам.

Американські представники негроїдної раси збагатили світову культуру такою кількістю музичних стилів і сучасних напрямів, у цьому із нею далеко не всі можна порівняти. І де вже не Black English щось запозичив із навколишнього світу, а увесь світ увів у свої мови слова, взяті в нього:soul,rhythm and blues. Усі, що означає стилі, різновиду джазу, музичні інструменти. Тепер, таку ж роль виконують реп і хіп-хоп культура, збагачуючих, зокрема, і російських підлітків пізнаннями у сфері "чорного англійського".

Найбільш неформальний, ненормативний словниковий шар дав негритянському англійської злочинний світ. Саме з кримінального світу гетто тягнуться, наприклад, довжелезні синонімічні ряди для позначення кожного з наркотиків - більшість із цих слів увійшло загальний американський сленг. У гетто спеціально працювали з мови, щоб було нікому незрозумілий.

Рабам треба було тримати щось у секреті від господарів - навіть, коли вони вимовляють однією мовою. Сказати те щоб зрозумів лише те, кому треба. Типовий спосіб - взяти словом, і вжити їх у протилежному значенні: stupid (тупий) - "хороший", образливе nigga ("нігер") зі спілкуванням між своїми приймає значення "товариш, брат, свій".Fat (жирний) - його навіть пишуть як phat - крутий. You be phat! - Ти крутий! Dope (наркотик) теж набуває значення "відмінний", a death (смерть) в написанні і вимові def означає той самий, як і cool. Всіма цими знахідками широко користується реклама. Ще Black English поповнюється з допомогою спорту - насамперед баскетболу. НБА у величезних кількостях виробляє специфічний жаргон, що з захопленням підхоплює молоде покоління вуличних баскетболістів.

Список використаних джерел:

1.Winford D. Back to the past: The BEV/Creole connection revisited//Language Variation and Change 4.3, 1992, p. 311-357

2.R. I. McDavid, Jr. and V. McDavid. The relationship of the speech of American Negroes to the speech of Whites. "American Speech", 26, 1951, 3-17

3.Mufwene S. S The structure of the noun phrase in AAVE//African-American English

4.Labov, William. Language in the Inner City: Studies in the Black English Vernacular. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1972

5.Structure, history and use/ Ed. By Mufwene S., Rickford J., Bailey G., Baugh J., London and New York, 1998

6.Hall R. A. Pidgin and Creole Languages. Ithaca: Cornell University Press, 1966

7.Holm J. Pidgins and Creoles. Cambridge: Cambridge University Press, 1996

ГРИГОРЧУК Юлія
студентка відділення іноземних мов

Науковий керівник:
кандидат педагогічних наук, доцент, декан

Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу філологічного факультету
ПИНДИК Олена Георгіївна

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ВІДМІННОСТІ АВСТРАЛІЙСЬКОЇ ТА БРИТАНСЬКОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ

***Annotation**: The development of the Australian version of English has his relatively short history, which has more than two centuries. The Australian version of English (Eng. Australian English) - one of the language versions, which has its own specific vocabulary (Australian slang), a literary form, especially grammar, phonetic level. Australia has its own dialect of English from the informal name "Strine" (Eng. Strine, the Australian pronunciation of the word "Australian"). The article discusses lexical and semantic differences between the two versions of English, Australian and British.*

***Keywords**: Australian English, British English, "Strine."*

Постановка проблеми. Мова існує у вигляді певної системи або варіанту з особливими лінгвістичними ознаками, соціальними і комунікативними функціями. Наприклад, англійська мова з її територіальним варіантом — австралійською мовою. Англійська мова почала активно опановувати усі сфери суспільства і у ній з’явилися елементи, властиві іншим мовам, утворилися спрощені варіанти мов — Pidgin English, Gullah, Kroo-English, Beach-la-Mar. На сьогодні, в Австралії існує власний діалект англійської мови з неофіційною назвою «страйк» (англ. Strine/ Strain, від австралійського «Australian») і власний варіант мови Australian English (англ. AuE — австралійський англійський), який має свою специфічну лексику (австралійський сленг), літературну форму, особливості граматичного, фонетичного рівня. Дослідження ХХ століття показали, що австралійський варіант стає більш систематизованим та повним за рахунок вивчення не тільки словникового складу мови, а і його фонетичних, словотвірних та граматичних особливостей. В даний час процес літературної регламентації австралійського варіанту англійської мови і вироблення літературних і вимовних норм не завершено у зв'язку з його відносно невеликим періодом розвитку в умовах відносної ізоляції на території Австралії. Вивчення особливостей австралійського варіанту англійської мови дозволяє визначити тенденції розвитку мови на континенті. Лексичні особливості австралійської англійської потрібно враховувати при перекладі, тому тема дослідження є актуальною.

Аналіз актуальних досліджень. Проблеми теорії регіональної варіативності англійської мови та типології реалізації неоднорідних мов у формах літературних варіантів привертають увагу багатьох науковців. Ряд дослідників (Д. Крістал, В.М. Жирмунський, О.Д. Швейцер та ін.) стверджують, що розвиток негомогенної мови визначається процесами

диференціації та інтеграції регіональних форм її складників. Проте ці процеси не були достатньо висвітлені в сучасній лінгвістичній науці. Досі не розв'язані проблеми визначення ролі регіональної варіативності як найважливішого виду диференціації мови, відношень між територіальними та соціальними факторами, що зумовлюють варіативність мови, встановлення ступеня однорідності регіональних варіантів і висвітлення динаміки формування літературної норми австралійського варіанта.

Метою статті є в проведенні аналізу характерних рис австралійського варіанту англійської мови та порівнння його з британським варіантом.

Виклад основного матеріалу

Австралійська англійська має більше всього відмінностей від британського стандарту саме у лексиці [10].

Таблиця 1

Порівняння лексики британської та австралійської англійської

Автралійська англійська	Британська англійська (еквівалент)
Station – ферма	Farm
Mate – друг	Friend
Bush – сільська місцевість	Countryside
Digger – солдат в австралії	Australian soldier
Jumpbuck – вівця	Sheep
Kiwi – новозеландець	New Zealander
Larrikin – молодий хуліган	Hoodlum
Wowser – пуританін	Puritan
Walkabout – піша прогулянка, піший туризм	Hiking
Chook – курка	Chicken
Lollies – цукерки	Candies
Pommy (недобр.) – англієць	Englishman
Feed – іжа, трапеза	Meal
Snag – ковбаса	Sausage
Cow juice – молоко	Milk
In two shakes – дуже швидко	In no time
Good oil – надійна, правдива інформація	Reliable information
Somebody/ Something is cactus – щось не працює, хтось помер	Someone is dead, something is not functioning
Noong – дурний	Stupid
Stormstick – парасолька	Umbrella
Good lurk – добра робота	Good job
Prang – нещасний випадок	Accident
Avro – день	Afternoon
Berko – злий	Angry
Amber – пиво	Beer

Bushranger – злочинець	Criminal
Pissed – п’яний	Drunk
Ace – чудовий	Excellent
Shove off – іди звідси	Go away
How are you going? – як справи?	How are you?
Grizzle - жалітися	Complain

Досить сильний вплив на австралійський варіант мав американський варіант англійської мови. Велика частина австралійського словникового складу збігається зі словниковим складом британського варіанту. Розрізняльні риси австралійського варіанта не розподілені рівномірно по всьому словниковому складу мови, але концентруються в деяких областях, зв'язаних з областями діяльності, найбільш важливими і актуальними для австралійців. Це області флори і фауни, ландшафту, скотарства і особливо вівчарства, видобутку золота і інші, характерні для Австралії сфери діяльності людини. Отже, в даний час, в період розвитку культурних та економічних відносин між Австралією та іншими країнами необхідно вивчати не тільки англійську мову, але і їїавстралійський варіант. Це допоможе успішно здійснювати комунікацію, незалежно від сфери її застосування [2].

Регіональні відмінності в австралійській англійській виражені слабо; варіювання в даному варіанті обумовлено фактором соціального положення; найбільш простий прояв – поділ на мову міста і мову сільській місцевості. За оцінками лінгвістів, приблизно третина населення Австралії говорить на «широкому», яскраво вираженому діалекті (*Broad Australian*), трохи більше половини населення використовує «загальноприйняту, стандартну» австралійську (*General Australian*), і приблизно десята частина говорить на «витонченій» австралійській (*Cultivated Australian)*, причому серед дівчат і жінок існує тенденція дотримуватися двох останніх варіантів. Характерну для австралійців мову можна проілюструвати наступними прикладами:
1. – *Knife a samich?* Що значить: – *Can I have a sandwich?* – Можна мені бутерброд?
2. – *I'll gechawun inn a sec. – I'll get you one in a sec.* – Один момент.
3. – *Emma chisit? – How much is it?* – Скільки це коштує?
4. – *Attlebee aitninee. – That'll be eight ninety.* – З Вас 8.90 [1].

Прослідковуються наявності різного роду порушення порівняно з британським стандартним варіантом. Це, наприклад, неправильна побудова пропозиції 1. У цьому питанні відсутнє допоміжне дієслово can. Очевидно, що слово knife використовується тут і як смислове, і як допоміжне дієслово. А іменник a samich є австралійським варіантом англійського іменника *a sandwich.* Крім того, використовуються слова не британського походження, а австралійського – *gechawun, attlebee, aitninee.* Відповідно, відхилення від британської норми будуть

простежуватися і при вимові цих слів і всього діалогу в цілому.

Регіональні відмінності в лексичному складі австралійського варіанта англійської мови стосуються найбільш поширених проявів культури: назв страв, установ, тощо, так як в різні штати Австралії прибували переселенці з різних держав: Польщі, Німеччини, Росії, Бельгії. Наприклад, варено-копчена свиняча ковбаса, звана *fritz* у штаті Південна Австралія, іменується *devon* - у штаті Новий Південний Уельс, *Belgium sausage* - на острові Тасманія, *Empire sausage* - у р. Ньюкаслі, polony - у штаті Західна Австралія, *Windsor sausage* - у штаті Квінсленд, і *German sausage* або *Strasburg* - в штаті Вікторія. Ці приклади свідчать про те, що при номінації продуктів (в даному випадку, ковбаси) використовуються або нові слова – *fritz, devon, polony* неанглійського походження, або англійські в поєднанні з визначеннями, що вказують на приналежність нових жителів країни до їх батьківщині. Очевидно, вихідці з Німеччини назвуть ковбасу *fritz* або *German sausage*, а бельгійці *Belgium sausage.*

Підготовчий клас у школі називається *kindergarten* в штаті Новий Південний Уельс, *prep class* (підготовчий клас) в штаті Вікторія і на острові Тасманія і *reception class* (приймальний клас) в штаті Південна Австралія. Особняк з двох квартир (*a semidetached house*) називається *maisonnette* (фр. будиночок) в штаті Південна Австралія. Загальновживане слово *forest* (ліс) практично не вживається по відношенню до лісів Австралії, так як вони представляють собою світлі евкаліптові ліси і чагарники. Лісисту місцевість в Австралії називають «буш» від англ. *the bush* – чагарник. Поширеним вітанням є *g'day*, скорочення від *good day* – добрий день. Ще більш поширене звернення один до одного – *mate* (приятель).

В австралійській англійській існують власні ідіоми (наприклад, внизу під екватором (англ. *Down Under)* – так називаються країни Австралія і Нова Зеландія), і окремі слова (*sheila* – жінка від ірл. *Sheila* – поширене жіноче ім'я в Ірландії, *bloke* — чоловік). Вираз fair *dinkum* (щось справжнє, справді австралійське) перегукується з таким же виразом, що існував раніше в лінкольнширському діалекті, звідки він і веде своє походження. Має поширення римований сленг – «спадщина» переселенців-кокні. Зустрічаються особливі найменування та фрази: порцелянова тарілка (англ. *china plate*) - хороший друг (англ. *good mate*), давайте подивимося (англ. *have a look*) - давайте капітана Кука (англ. *have a captain Cook*), акула (англ. *shark*) – Ноїв ковчег (англ. *Noah's ark*) і т. д.

Серед засобів номінації поширені скорочення (документація – *doco*, перекур – *smoko*, футбол – *footie* тощо). Самоназва англо-австралійців також є результатом скорочення – оззі (англ. *aussie*), скорочене від австралійці (англ. *Australians*).

Деякі дослідники австралійської англійської порівнюють їїз живим музеєм, в якому збереглися регіоналізми XVIII і XIX ст. з:

Ірландії: *dust-up*- бійка, *tootsy (← foot)* нога (дитяча вимова), *corker* приголомшливий примірник (про людину або речі);

Шотландії*: billy (← bally*) відро з-під молока;

Вустера/Йоркшира: *larrikin* - хуліган;

Корнуолла: *to fossick* - ритися, порпатися; шукати золото;

Центральних графств Англії (англ. *The Midlands*): *to stonker (← to stonk): I am stonkered* - Я змучений;

Суффолка: *cobber* (← *to cob*) приятель, друже;

Кенту: *clobber* (← *clubbered up* вирядженій);

англійської взагалі: tucker (їжа; [шкільна] їдальня).

Однак існує і свій, самобутній австралійський сленг, що яскраво і влучно описує людей, ситуації. Вираз за чорним пнем (англ. *past the black*) описує незаселену, дику місцевість, позбавлену всяких ознак цивілізації, тобто внутрішні райони континенту. Фольклор наділив ці райони певної містикою. До таких виразів можна також віднести:

Акуляче печиво (англ. *shark biscuits*) – серфінгіст-новачок;

Не закричить, навіть якщо акула вкусить (англ. *Wouldn't shout if a shark bit he*r) – характеристика скупої людини, що не бажає пригостити друзів випивкою (англ. *shout* означає кричати, але також пригощати когось випивкою.)

Бумеранг (англ. *boomerang*) – що-небудь, наприклад книга, яку необхідно повернути.

Деякі вирази описують явища, що мають аналоги в інших варіантах англійської:

Сарафанне радіо: *bush telegraph* (лісовий телеграф) в Австралії та *moccasin radio/telegraph* (мокасинне радіо) у Канаді.

Певна кількість слів в австралійській англійській набули нових значень:

station – розташування; станція, Austr E + тваринницька, вівчарська ферма;

bush – чагарник, місцевість, поросла чагарником, Austr E + ліс; сільська місцевість;

to tie up – зв'язувати; прив'язувати до чого-небудь, Austr E + прив'язувати тварину до стовпа.

Американців в австралійській англійській називають «сеппо» (англ. *seppo*), що утворено по ланцюжку *Yanks – Septic tanks – Seppos*. Англійця можуть назвати *pommy, pommie* або *pom* (етимологія неясна; основний сенс – червоний колір (від *pomegranate* – гранат), можливо колір форми британських солдатів, колір щік у британських іммігрантів, або від абревіатури на одязі ув'язнених – POM (*Prisoner of Motherland*)). Запозичення з американської англійської на рівні лексики представлені словами *bonanza* – багата золота жила. Слово *biscuit* (печиво) існує поряд з американським *cookie,* британське *motorway* (шосе) – разом з американським *freeway*. Вантажівка – американське слово *truck*, але бензоколонка – британське *petrol station*.

Отже, австралійський англійська особливої плутанини не викликає. Орфографія британська, лексика в основному – теж, з домішкою американських слів і мікродомішкою слів з мов аборигенів (kangaroo, billabong etc.). В цілому, відмінностей не дуже багато, хіба що у імовірно безкласовому австралійському суспільстві мова неформальніша інших територіальних варіантів. Можна говорити «Ні» і «mate», навіть прем'єр-міністру. Є ще тенденція в австралійській англійській скорочувати обігові слова, наприклад, *arvo (afternoon),*

brekkie (breakfast), doco (documentation), процвітає місцевий сленг і типові австралійські обороти на кшталт *She ' ll be right, No worries.* Для повного розуміння такої мови необхідно вивчити особливості комунікації на основі австралійського варіанта англійської мови. Крім відмінностей у вимові слів, австралійці вдаються до скорочень і пропусків звуків. Іноді це може призвести до помилки в розумінні сенсу висловлювання.

Список використаних джерел:

1. Егорова О.А. Загадка австралийского акцента / О.А. Егорова // Мир. Язык. Человек: Материалы междунар. научно-прак-тич. конф. Владимир: ВГГУ, 2008. С. 207-209.
2. Burgess, Anthony. A Mouthful of Air. 1992. URL: http://en.wikipedia.org/wiki/A_Mouthful_of_Air (дата обращения: 28.01.14).
3. Moore, Bruce. Speaking our language : the story of Australian English. – South Melbourne: Oxford University Press, 2008.
4. Википедия – свободная энциклопедия [сайт].
5. URL: http://ru.wikipedia.org/wiki/AustralianEnglish (дата обращения: 28.01.14).
6. Википедия – свободная энциклопедия [сайт]. URL: http://en.wikipedia.org/wiki/Macquarie_Dictionary (дата обращения: 29.01.14).
7. URL: http://perevod-online.com/englcount/avstraliya/avstraliyskiy-angliyskiy-ili-vy-ne-mogli/ (дата обращения: 30.01.14).
8. URL: http://delo.ua/education/chem-otlichaetsja-avstralijskij-anglijskij-jazyk-ot-britanskogo-167725/ (дата обращения: 30.01.14).
9. URL: http://englishtips.org/1150826908-avstralijskij-anglijskij.html (дата обращения: 29.01.14).
10. Австралийский английский - http://nw-english.com/articles/avstralijskij-anglijskij

МЕЛЬНИК Ольга
студентка відділення іноземних мов

Науковий керівник:
магістр педагогічної освіти, викладач

Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу англійської мови
МИХАЛЬЧУК Олеся Миколаївна

THE DEVELOPMENT OF ENGLISH IN THE 20th CENTURY

Annotation: *The article examines the historical events that modified the development of the English language during the XX century and their linguistic results.*

Key words: *the English language, history, XX century.*

The events of the 20th century affecting the English-speaking countries have been of great political and social importance. At the dawn of the 20th century, English was still recognizably a single homogeneous language, albeit one with a major distinctive variety, in North America, whose speakers now outnumbered those of its British parent. By the time the century came to an end, it had proliferated and diversified to such an extent that it was no longer realistic to talk of 'the English language'. There are now many Englishes. **The topicality** of the theme discussed is determined by the extreme importance of the English language in the contemporary society and its growing use throughout the world. Historical development of the English language at its contemporary stage has been extensively studied by D. Crystal, D. Graddol, B. Kachru, T. McArthur, G. Melchers, P. Shaw, M. Modiano, P. Strevens, E.W. Schneider and other scholars.

The object of our study is the English language. **The subject** is represented by the linguistic features of the language at the contemporary stage of its development. **The aim of the research** is to present linguistic issues caused by rapid global developments.

English is well on the way to becoming the first 'global language', and it is worth emphasizing that this is not in any way due to the merits of the language itself, or to the merits of its speakers. A language achieves a genuinely global status when it develops a special role that is recognized in every country. Britain's colonial expansion established the pre-conditions for the global use of English, taking the language from its island birthplace to settlements around the world. The English language has grown up in contact with many others, making a hybrid language which can rapidly evolve to meet new cultural and communicative needs.

By the beginning of the 19th century, Britain had become the world's leading industrial and trading country. By the end of the century, the population of the USA (then approaching 100 million) was larger than that of any of the countries of Western Europe, and its economy was the most productive and the fastest growing in the world. British political imperialism had sent English around the globe during the nineteenth century [1, p. 7-10].

During the 20th century, this world presence was maintained and promoted almost single-handedly through the economic supremacy of the new American superpower. Economics replaced politics as the chief driving force.

The following events during the 20th century significantly influenced the development of the English language.

1906 – the first public radio broadcast was aired, leading in 1920 to the first

American commercial radio station in Pittsburgh.

1914–1918 – World War I created an alliance between the United States and the United Kingdom.

1922 – the British Broadcasting Company (after 1927, Corporation) was established and became a major conveyor of information in English around the world.

1927 – the first motion picture with spoken dialog, The Jazz Singer, was released.

1936 – the first high-definition television service was established by the BBC, to be followed by cable service in the early 1950s and satellite service in the early 1960s.

1939–1945 – World War II further solidified the British-American link.

1945 – the charter of the United Nations was produced at San Francisco, leading to the establishment of UN headquarters in New York City.

1961 – Merriam Webster's Third New International Dictionary was published.

1983 – the Internet was created.

1992 – the first Web browser for the World Wide Web was released [2, p. 427-428].

The 20th century is characterized by revolutions in art (e.g. Cubism, Surrealism, (Abstract) Expressionism, Minimalism, and Performance Art), two world wars, and many technological and medical advances as well as changes in political and social ideas (the anti-communism of the 1950s, the civil liberties movement of the 1960s, and the anti-Vietnam movement of the 1970s in the United States) [3, p. 205].

The use of English in different parts of the world and easier and faster communication have together resulted in the appearance of thousands of other new words. Most of them – about 65 per cent – have been made by putting two old words together, for example: *airport* (1919) and *street-wise* (1965). The world of computers has introduced many of this type: *online* (1950), *user-friendly* (1977) and *download* (1980). Some new words have been made from Latin and Greek; for example, *video* (1958).

Others are old words that have been given new meanings. For example, *pilot* (1907) was first used to mean the person who directs the path of ships, and *cassette* (1960) used to mean a small box. About 5 per cent of new words have come from foreign languages, like *disco* (1964) from French, and *pizza* (1935) from Italian. And a few words have come from the names of things we buy or use: for example, to *google* (1999) from *Google*™, the popular Internet search engine, and *podcast* (2004). This word, meaning a recording that you can get from the Internet and play on your computer, comes from *iPod*®, the popular music player, and *broadcast*.

Beginnings or endings have been added to make new words: *disinformation* (1955) is false information; *touchy-feely* (1972) describes people who express their feelings too openly. Sometimes both a beginning and an ending have been added: for example, *unputdownable* (1947) describes a book which is so interesting that you cannot stop reading it. Some words have been shortened: *photo* (1860) for *photograph*, *plane* (1908) for *aeroplane*, and *TV* (1948) for *television* [4].

E. van Gelderen identifies the following new sources of vocabulary:

- **loans** from other languages: *zeitgeist, weltanschauung, schadenfreude, wanderlust, kindergarden, jungle, pajamas/pyjamas, polo, pasta, broccoli,*

zucchini, mensch, bête noire, fait accompli;

- **new compounds** or phrases: *skydiving, acid rain, junkfood, green butcher* (one that sells free range meat), *a wedding wedding* (a very extravagant wedding), *gabfest, innerchild, geek-chic;*

- **new affixes**: *postmodern, prewoman, proto-Nostratic, counterrevolution, pseudo-metarule, ex-ex-husband* (divorced and then remarried)*;*

- **clippings, mergers, and inventions**: *decaf, motel, fridge(idaire), phys-ed, ad(vertisement), dancercise, boycot, quizling, popemobile, bookmobile, camcorder, talkathon, smog, slumlord, simulcast, netglish* (internet English), *veggie-burger, block-buster, crime-buster, bikaholic, chocaholic, workaholic;*

- **phrase words**: *hit-and-run drivers, a nobody-cares attitude, a larger-than-life problem, a sonot-cool situation, so-out-of-the-loop;*

- **conversion**: *to impact* (N to V), *to fax* (N to V), *a show-off* (V to N), *play-off* (N to V), *to teach-in* (N to V), *the Ancients* (Adj to N), *to empty* (Adj to V)*;*

- **slang**: *rip-off, pizzazz, crap, grody to the max* (from the 1970s), *depresso city;*

- **acronyms**: *SUV* (Sports Utility Vehicle), *ATM* (Automatic Teller Machine), *HIV* (Human Immunodeficiency Virus), *WMD* (Weapons of Mass Destruction), *VD* (Venereal Disease), *ACLU* (American Civil Liberties Union), *LOL* (Laughing out loud), *FAQ* (Frequently Asked Question) [3, p. 222].

The growth in vocabulary is clear when we look at the Oxford English Dictionary (OED) in the 19th and 20th centuries. This dictionary contains all English words since 1150, even those that are no longer used. It shows, with examples, when each word was first used in writing and how the meaning of a word has changed over the centuries.

The first OED was completed in 1928 and explained the meaning and history of 414,800 words and expressions, with examples from literature and other writing. The second OED, completed in 1989, explained the meanings of 615,100 words, although many of these – perhaps 20 per cent – are no longer used. It shows how the words were or are used and has 2.5 million examples from all kinds of books.

The second OED went online in 2000, and every three months new material is added to this online dictionary, as part of the writing of the third OED. At the same time work is continuing on the words and meanings already in the dictionary, and changes are made if necessary. For some words there are more details of their history to add, or earlier or later examples. North American and other regional pronunciations are given as well as British ones. The work on the third OED, begun in 1993, will probably finish in 2018.

The OED has had a great effect on our knowledge and understanding of English. It has given us a lot of information about the history of words and expressions and has helped us understand how language changes over time. The OED allows us to search by year. Here are some new words for the years 1940, 1950, 1960, 1970, 1980, and 1990.

1940: borscht belt, clochard, intercom, male chauvinist, Okinawan, panzer, paratroops, Picassian, Quisling, roadblock,

sitzkrieg, superbomb, superconduction, West Nile virus

1950: apparat, bonsai, brainwashing, encrypt, fall-out, geekish, hi-fi, information theory, lateralization, LSD, McCarthyism, moving target, napalm(ing), open-heart, Orwellian, psychometrician, yellowcake, to zonk

1960: bionics, breathalyzer, Castroism, dullsville, dumbo, kook, to market test, minivan, nerdy, over-inhibition, reportability, software

1970: biofeedback, citizen advocacy, detox, herstory, humongous, minidisk, offroading, poststructural, yucky

1980: ecofeminism, to download, mega-rich, neohippie, neopunk, non-veg, power dressing, Reaganomics, waitperson, what's-her-face

1990: bi-curious, cringeworthy, DWEM (Dead White European Male), emoticon, feminazi, greenwashing, nanostructured, Nostraticist, soap-dodger [3, p. 222; 5].

For about the past hundred years new words have been able to travel fast around the English-speaking world because of the telephone, newspapers, radio, television, films, pop music, and the Internet. These ways of communication can reach extremely large numbers of people. Television and radio have also influenced pronunciation.

In the 1920s the British Broadcasting Corporation (BBC) chose an accent for all its speakers to use on the radio. This was the accent of the educated: people in government, at the universities, in the army, and the Church. It was known as 'Received Pronunciation' or 'RP', or 'the King's English'.

The use of RP on radio and later on television meant that more people heard it and thought that it was the accent that socially important people used. It was not acceptable to use strong regional accents on television and radio, or in teaching and government. However, in the 1960s social differences in Britain began to break down, and regional accents became more acceptable everywhere. And as the number of radio and television programmes grew, more people with different accents had to be employed. Today RP is no longer an important accent and most educated people in England (not Scotland, Wales, or Northern Ireland) now speak a kind of RP which has some of their regional accent in it [4, p. 43-49].

By the beginning of the twenty-first century, therefore, English is seen by many as a language which is extremely economically and intellectually viable. This seems to be reflected in the growing numbers of people across the globe who are learning English: current estimates hold that approximately 375 million speakers use English as a first language (L1), roughly the same number speak it as a second language (L2), and 750 million are learning it as a foreign language (EFL). These three groups, however, are in a state of continuous flux – many areas which are today classified as primarily having EFL speakers are likely to eventually shift to L2 status and by extension, L2 areas will generate communities of speakers where English is an L1 [3, p. 174-175].

References

1. Crystal, David. English as a global language. – New York : Cambridge University Press, 2003.
2. Millward, C.M., Hayes, Mary. A Biography of the English Language. – Boston : Wadsworth Cengage Learning, 2012.
3. Gelderen, Elly. A History of the English Language / Elly van Gelderen. – Amsterdam / Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2006.
4. Viney, Brigit. The History of the English Language / Brigit Viney. – Oxford University Press, 2008.
5. Oxford English Dictionary [Electronic recourse]. – Mode of access : http://public.oed.com/aspects-of-english/english-in-time/twentieth-century-english-an-overview/

МІЩУК Юлія
студентка відділення іноземних мов
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:
магістр педагогічної освіти, викладач
англійської мови
МИХАЛЬЧУК Олеся Миколаївна

CHAUCER'S INFLUENCE ON THE ENGLISH LANGUAGE

Annotation*: The article examines the impact of the works of Geoffrey Chaucer on the development of the English language.*

Key words: *the English language, influence, Geoffrey Chaucer.*

Many scholars agree that Geoffrey Chaucer is the father of literary English. The influence of this man can still be clearly found in modern English.

The topicality of the research is evident because during the Middle Ages, the most important thing that happened to the English language was a set of changes, mostly to the vocabulary, resulting from the Norman Conquest, and causing the incorporation of words from French; thus, it is very important to analyze the formation of Middle English vocabulary and its history to be oriented in learning English.

The **object** of the study is represented by Middle English. The **subject** of the study includes writings of Geoffrey Chaucer in the Middle English. **The aim** of the study is to learn the peculiarities of the trilingual medieval British culture through literary works by Chaucer.

Chaucer was born probably around the year 1340. As a young man, he entered aristocratic service, rising high in the circles of court and the city of London. He served in Parliament, and in the 1380s–1390s he was clerk of the King's Works, with the job of staging events for King Richard II. Chaucer's English, therefore, was the language of an educated public servant in late-14th-century London. He had probably been schooled in Latin and gained familiarity with French in his service to the court. In Chaucer himself, we find a writer who knows other languages and cultures and who synthesizes vocabulary, syntax, form, and idiom into a unique literary

expression of the cosmopolitan life of his time [1, p. 340].

The languages of Latin, French and English coexisted in medieval England as strata of verbal expression and experience. Latin was the language of the church and intellectual and philosophical inquiry; French was the language of the court, the government, high culture; while English belonged to the street and the farm – the language of personal expression and intimate communication. But Geoffrey Chaucer chose to write in English. He wrote "The Court of love" in 1345, and "The Romaunt of the Rose," if not also "Troilus and Cressida," probably within the next decade: the dates usually assigned to the poems of Laurence Minot extend from 1335 to 1355, while "The Vision of Piers plowman" mentions events that occurred in 1360 and 1362 – before which date Chaucer had certainly written "The assembly of Flows" and his "Dream" [2, p. 460].

He wrote to such a high standard that his style was accepted and adopted for at least two hundred years afterwards. The central features of Chaucer's language are its pronunciation, vocabulary, syntax and grammar, and attitude toward language. In looking at the first of these features, pronunciation, we know that Chaucer's language was a dialect of Middle English made up of elements drawn from East Midland dialects to help form what would become a London standard. The vowel system Chaucer used would have been very much like the southern Old English vowel system and similar to the vowels of the modern spoken European languages.

The characteristic consonant clusters of Old English were disappearing in Chaucer's time. For example, Old English *hring* became *ring*; *hwat* became *what.* There were no silent letters in words. Final *-e* was usually pronounced, as were all the syllables in a word such as *marriage* ("ma·ri·ag·e").

Chaucer's vocabulary deploys for the first time a whole range of new words from French and Latin. He draws on the learned vocabularies of the universities, courts, guilds, and European literary traditions.

Under the heading of syntax and grammar, Chaucer's word order is often influenced by the meter of his poetry. *The Canterbury Tales* is written in iambic pentameter (five-beat, 10-syllable lines), and the lines rhyme in couplets; obviously, these constraints sometimes affected the poet's choices in word order. Nonetheless, it's fair to say that Chaucer's word order patterns seem to stand midway between the inflected forms of Old English and the full, inflected patterns of Modern English. Chaucer used the standard subject-verb-object word-order pattern for a declarative sentence. To ask a question in Middle English, however, the order of subject and verb was inverted. (We do not see the addition of the word *do* at the beginning of a sentence to ask a question until the mid-16th century.) Similarly, word order could be reversed for a command, in claims of negation, or for emphasis: *Gave you the ball? Gave the ball, you? I, the ball gave.* It is important to note that negation, in Old, Middle, and even Early Modern English, was cumulative. Double negatives didn't cancel each other out; they reinforced each other. Chaucer's description of the knight, for example, in the General Prologue of "The Canterbury Tales" is as follows: *He nevere yet ne vylanye ne saide unto no maner wight, (He never yet, in no way, said anything bad, nohow, to nobody)* [3, p. 280].

Pronouns were also important in Chaucer's Middle English. In Old, Middle, and Early Modern English, as in many modern European languages, two sets of pronouns were used. In Middle English, the second-person singular and informal pronouns were *thou* (nominative), *thee* (dative and accusative), and *thy* or *thine* (genitive); the corresponding plural and formal pronouns were *ye*, *you*, and *your*, respectively. The distinction between these two sets of pronouns was one of class, not simply number. We must suspend our intuition in realizing that *thee* and *thou* were once informal, not formal.

The opening lines of the General Prologue to *The Canterbury* juxtaposed new words of French and Latin origin with roots and forms of Old English or Anglo-Saxon origin. We see French, for example, in *perced*, *veyne*, *licour*, and *flour (fleur, flower).* The word *vertu* comes from Latin *vir*, meaning *man*; here, we interpret it as *power*. Combined with *engendred*, we get a sense of the power of regeneration in the spring. Referring to the wind as *Zephirus* invokes a world of classical mythology. Note, too, that with his sweet breath, Zephirus inspires. This is perhaps the first use of *inspire* as a verb meaning *to breathe into*. In addition to French and Latin words, Chaucer uses English vocabulary. Zephirus's breath, for example, inspires into the *holt* and *heeth*. The *smale foweles* come from Old English, while *melodye* is ultimately a Latin term for music. Note, however, that the birds are sleeping with their eyes open (having sex) because nature has pricked their *corages*, from the French *coeur (heart).*

Finally, in the last line, we may find aformal reassertion of a native English prosody and idiom: '*That hen hath holpen whan that they were seke.*' The strong alliterations on the *h*- words slow the pace of reading down. They force the performer (for this is, as far as we can tell, a poetry that was read aloud) to articulate, to feel the repetitions soon to be felt again in the concatenating "that they." Chaucer deploys the resources of his rich vocabulary and his metrics to suggest a politics to literary form. There is a sense of a resurgent English vernacularism here – a poem in decasyllabic couplets that opposes words of English and French origin; a poem in which the alliterative idiom can rear up; a poem in which, for all the learning of astrology or the sophistications of science, there is still an old familiar *holt* and *heath* [4, p. 240].

To summarize, the words in this poem for high-culture concepts – intellection, sexuality, courtliness, poetry, and imagination – are French, while the words for the landscape are English. In the final couplet, we see the French word *martir (martyr)* enter the English language as an imported concept word, but the alliterative *hem hath holpen* seems to be a reassertion of English forms. The rhyming of the same word with two different meanings *(seke [seek]* and *seeke [sick])* gives a sense of profound closure at the end of this first sentence of *The Canterbury Tales*.

In these opening lines, Chaucer has written the history of the English language to his time as we have sought to trace it: French and English jockeying for position, alliterative poetry reasserting itself, and an evocation of a larger classical way of thinking. Chaucer wrote in English, yet he brings the vocabulary of his trilingual world together in a profound synthesis of landscape and culture.

References

1. Lerer, Seth. The History of the English Language, 2nd Edition : Course Guidebook / Seth Lerer. – Virginia : The Great Courses, 2008. – 218 p.
2. Burnley, D. The History of the English language : A Source Book / D. Burnley. – London : Longman, 1992. – 460 p.
3. Sykes, F.H. French Elements in Middle English / F.H. Sykes. – Oxford UP, 2000. – 280 p.
4. Daniels, P.T. Bright, W. The World's Writing Systems / P.T. Daniels, W. Bright. – Oxford UP, 2010. – 240 p.

РОКІЦЬКИЙ Ігор
студент відділення іноземних мов
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:
кандидат педагогічних наук, доцент, декан
філологічного факультету
ПИНДИК Олена Георгіївна

ЗАСОБИ ПЕРЕДАЧІ ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ АНГЛІЙСЬКИХ ІДІОМ В ПЕРЕКЛАДІ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Abstract: The article deals with communication tools equivalence of English idioms translated into Ukrainian. The analysis of the famous novel by British writer Charlotte Bronte "Jane Eyre" in which it was found set phraseology based his translation, made by Peter Sokolovsky (1987). Was the estimation of the current state of scientific research in Idiomatics.

Keywords: Idiomatics method, idiomatic tracing, idiomatic characteristic, phraseology classification, phraseological combinations.

Постановка проблеми:Ідіоми складають важливу частину англійської мови,але проблемою є правильність їх перекладання та проведення аналізу структурно-семантичних особливостей , функцій ідіоматичних одиниць в художньому тексті.

Аналіз актуальних досліджень. У своїх роботах проблематику досліджень ідіоматичних в сучасній англійській мові розглядають такі вчені, як: Амосова Н. Н., Гринь Г. С., Зорівчак Р. П., Кунин А. В., Селіванова О. О. Виноградов В.В.

Метою статті є проаналізувати структурно-семантичні особливості та стилістичну функцію ідіоматичних одиниць в художньому тексті, звертаючи увагу на національну своєрідність ідіом у англійській та засоби їхньої передачі українською мовою.

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на те, що ідіоматичні вирази широко застосовуються в усному і писемному мовленні (художній літературі, публіцистиці, тощо), їхні структурно-семантичні особливості є недостатньо вивченими. Багато невирішених питань залишається і в теорії та практиці перекладу цих виразів з англійської на українську мову та їх функції. У

вітчизняному перекладознавстві ще не існує комплексного дослідження і остаточного вирішення багатьох проблем, пов'язаних з функціями ідіом в художніх творах та особливостями перекладу їх українською мовою, що й зумовило вибір даної теми та пояснює актуальність дослідження.

Теоретична цінність дослідження зумовлена необхідністю подальшого вивчення усіх типів фразеологічних одиниць в світі розвитку фразеологічної теорії. Результати, отримані в ході даного дослідження, можуть бути використані в теоретичному курсі лексикології, стилістики, теорії і практики перекладу, на практичних заняттях з англійської мови на різних рівнях навчання. В цьому і полягає практичне значення роботи.

На відміну від перекладу інформаційного тексту (наукового, ділового, публіцистичного), переклад художнього твору має низку специфічних особливостей. Маючи двоїсту природу, будь-який переклад виконує як інформаційну, так і творчу функції, але у випадку перекладу художнього тексту остання виходить на перший план. Важливу роль відіграють фонові знання перекладача, адже не маючи ерудованості, або принаймні достатніх для перекладу знань у галузях філософії, естетики, етнографії, перекладачеві неможливо досягнути адекватності між літературної (а, отже, і міжкультурної) комунікації. З цією проблемою пов'язане також співвідношення між контекстом автора та контекстом перекладача, а також проблема вірності і точності перекладу. Надзвичайно гострою проблемою постає переклад так званої безеквівалентної лексики у художньому творі. Протягом довгою історії свого розвитку художній переклад пройшов різні стадії. Так, у першій половині XX століття у боротьбу між собою вступили протилежні тенденції – до транскрибування або до перекладу реалій. Частотність вживання ідіоматичних одиниць в художньому тексті залежить від належності письменника до певного літературного напряму, від епохи написання твору, але найбільше відповідає конкретній художній задачі тексту, і, зрештою, характеризує ідіостиль письменника. Я обрав відомий роман британської письменниці Шарлотти Бронте «Джен Ейр» та поставив за мету виявити набір фразеологізмів на основі його перекладу, виконаного Петром Соколовським (1987).

Одразу після друку цього роману не тільки його сюжетно-емоційні властивості, а й лінгвостилістичний аспект викликав захоплення та високу оцінку її сучасників: "Charlotte Brontë is greatly admired for her use of language and her emotional honesty; Q.D. Leavis called her "a splendidly original artist", and Anthony Trollope said: "I venture to predict that 'Jane Eyre' will be read among English novels when many whose names are better known shall be have been forgotten" [6, p. 2].

Методами дослідження є: метод опису, зіставлення, компонентного та контекстологічного аналізів та метод словникової дефініції.

Як відомо, найбільших висот кожна мовна конструкція, в тому числі фразеологічна одиниця, сягає насамперед в художньому тексті. Саме в цьому функціональному стилі, порівняно з науковим, діловим, розмовним, публіцистичним, проявляються усі потенційні можливості фразеологізму, уся

багатоманітність його значень, уся сума прагматичних ефектів.

Художній стиль поєднує в собі риси усіх інших функціональних стилів: так, у прямій мові персонажу ми можемо зустріти розмовні вирази різних регістрів, в описовому контексті – канцеляризми або термінологію в залежності від описуваного середовища та ефекту, який автор хоче справити на читача; в коментарі автора – публіцистичні, дискусійні прийоми, тощо. Всі ще риси інших функціональних стилів поєднані в художньому не механічно, а органічно й цілісно, відповідно до загальної художньої ідеї твору та за допомогою різних текстоутворюючих стратегій, таких як когезія, когерентність, зв'язність. Ось чому аналіз перекладу ідіоматичних одиниць саме в художніх творах становить найбільший інтерес для дослідження.

Відзначаються три основні типи перекладу ідіоматичних одиниць: повно-еквівалентний, частково-еквівалентний та неідіоматичний. Отже, проілюструємо цю класифікацію прикладами з роману Шарлотти Бронте «Джейн Ейр»

Повно-еквівалентний переклад біблійної ідіоми:

I have now been married ten years. I know what is to live entirely for and with what I love best on earth. I hold myself supremely blest – blest beyond what language can express; because I am my husband's life as fully as he is mine. No woman was ever nearer to her mate than I am; ever more absolutely bone of his bone and flesh of his flesh [3, с. 445-446].

«Ось уже десять років, як я одружена. Я знаю, що таке жити з людиною і для людини, котру любиш понад усе на світі. Я вважаю себе дуже щасливою – настільки, що не знаю слів, аби розказати про своє щастя, бо ми живемо одне одним. Жодна жінка не належала більше своєму чоловікові, ніж я йому: ми – одна душа й одне тіло» [2, с. 443].

Частково-еквівалентний переклад з використанням прийомів компенсації та смислового розвитку:

A shocking ugly old creature, miss; almost as black as a crock [23, с. 191].

«Гидка стара відьма, міс, чорна як сажа» [2, с. 185].

Неідіоматичний переклад з використанням прийому цілісного перетворення:

"I disliked Mr Brocklehusrt; and I was not alone in the feeling. He is a harsh man; at once pompous and meddling: he cut off our hair; and for economy's sake bought us bad needles and thread, with which we could hardly sew".

"And was that the head and front of his offending?" demanded Mr Rochester.

"He starved us when he had sole superintendence of the provision department…" [3, с. 125].

«Я не любила містера Броклгерста, і не тільки я. Він жорстокий чоловік, такий щедрий на гучне слово, а пхав носа в усякі дрібниці: він велів обстригати нам коси, а задля економії купував для нас такі погані голки й нитки, що ними неможливо було шити».

«Оце й уся його провина?» - запитав містер Рочестер.

«Коли він розпоряджався харчами, - це ще поки не було призначено комітет, - то морив нас голодом…» [2, с. 125].

Висновок. Ми дослідили частотність вживання трьох базових типів відповідників, що є загальноприйнятими у

мовознавстві та торкнулися практичного аспекту цієї проблеми. Ми проаналізували особливості вживання та способи перекладу ідіоматичних виразів з англійської мови на українську на матеріалі роману класика британської літератури XIX століття Шарлотти Бронте «Джейн Ейр» та його перекладу Петра Соколовського.

Список використаних джерел:

1. Денисова Т. Н. Шарлотта Бронте і "Джен Ейр": [Післямова] // Бронте Ш. Джен Ейр. – К. : Дніпро, 1987. – 460 с.
2. Бронте Шарлотта. Джен Ейр./ Пер. з англ. П. Соколовського. – К. : Дніпро, 1987. – 459 с.
3. Brontë, Charlotte. Jane Eyre. – L. : Penguin Books, 1994. – 447 p.
4. Рильський М. Т. Мистецтво перекладу. – К. : Радянський письменник, 1975. – 344 с.
5. Амосова Н. Н. Основы английской фразеологии. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1963. – 208 с.
6. Miriam Allott. Jane Eyre by Charlotte Brontë. Preface to Penguin Popular Classics Edition. – L., Penguin Books, 1994. – P. 1-2

БОРТНІК Вікторія
студентка відділення іноземних мов
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:
кандидат педагогічних наук, доцент, декан
філологічного факультету
ПИНДИК Олена Георгіївна

ВИГУКИ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ У АНГЛОМОВНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

Annotation: *This article deals with the problem of usage of interjection in modern Chinese language during the process of communication. There were analyzed these lexical units on the different stages of speech acts.*

Keywords: *interjections of modern English language, communication, speech act, context, dialogue.*

Постановка проблеми. Вигуки виконують важливі функції у мовленні, в них виразно виявляється прагматичне значення, оскільки вони безпосередньо відображають прагматичний тип інформації. Проте, наявні описи вигуків сучасної англійської мови недостатньо виявляють їхню специфіку і роль у комунікації, не дають повної уяви про особливості їхнього функціонування, закономірність вживання і місце в дискурсі**.**

Аналіз актуальних досліджень. У своїх роботах проблематику використання вигуків у комунікації в сучасній англійській мові розглядають такі вчені,

як: Г.В. Колшанський, Т. Уортон, С. Мамушкіна, О.С. Кубрякова, А. Вежбицька, І. Шаронова, Ф.Ф. Фортунатов та інші.

Метою статті є розгляд комунікативно-прагматичних особливостей вигуків сучасної англійської мови.

Виклад основного матеріалу. Вигуки, виходячи із загальномовних значень і значень, які реалізуються тільки в контексті, поділяються на вигуки з конвенційно-обумовленим і контекстуально-обумовленим прагматичними значеннями.

Вигуки з конвенційно-обумовленим прагматичним значенням мають загальномовні значення: *Ahoy! Bravo! Blymy!* До них належать вигуки, семантичні функції яких переважно однозначні:

1. Вигуки-директиви вживаються в директивних мовленнєвих актах, актах спонукання, в яких мовець висловлює слухачеві свою волю, спрямовану на виконання певної дії. [3]

Виділяються сім груп директивних мовленнєвих актів, в середині яких у свою чергу на підставі їхнього прагматичного значення можна виділити ще підгрупи.

1. Мовленнєві акти з іллокутивною силою розпорядження, наказу, вказівки виконати щось. Вигуки цієї групи належать, як правило, до спеціальної мови, яка є природною мовою, вербальною мовою з використанням в певних ситуаціях паралінгвістичних, невербальних засобів.

Серед вигуків-директивів виділяються вигуки за сферою діяльності, за об'єктом діяльності, за суб'єктом діяльності.

Мовленнєві акти цієї групи характерні для спілкування осіб асиметричного соціального статусу, що відбувається в рамках певних ситуацій формального спілкування і звичайно належать комуніканту вищого соціального статусу – військовим командирам, морським капітанам та офіцерам, спортивним тренерам, керівникам спільної трудової діяльності та ін.

а) військові накази й команди: Hill: You're no good. Smiler, you're no good. **Shoulder arms!** Smiler, **one pace forward march.** The rest, **about turn! By the left, quick march.**

б) спортивні команди: «I think we all ought to try that,»

в) команди під час спільного виконання вправ, співу, танців тощо.

Наприклад:

– Ed, we're going to jump.

– We're goinna jump?

– Yes.

– On three. **Ready**?

– Okay.

– **One, two… three**!

2. Директивні вигукивигукові висловлення з іллокутивною силою поради, попередження.

Наприклад: «…And you must be very careful, or some great misfortune will happen to you.»

«It may,» said Aaron.

«And it will, **mark my word**, it will.»

3. Директивні вигукові висловлення, що виражають згоду, можна розділити на три підгрупи, в кожній з яких є власна іллокутивна сила.

1) стверджувальна відповідь на що-небудь, дозвіл;

Наприклад, вигукове висловлення *by all means* має прагматичне значення

дозволу взяти папір: «May I borrow your paper?» «**By all means**.»

2) вираження взаємної домовленості, згоди;

Наприклад:

– Well… I know everyone makes mistakes. And it's a sign of character to give a person a second chance, right?

– **Right**. I'm with you.

3) вираження однаковості думки, одностайності.

4. Мовленнєві акти з іллокутивною силою заперечення, незгоди, відмови, тобто заперечна відповідь на щось, вираження незгоди з думкою співрозмовника, розбіжність в чомусь. «**Fat chance**,» said Ron, who was examining his own fake Galleon with a slightly mournful air, «I haven't got any real Galleons to confuse it with.». Вигуковим висловленням *fat chance* мовець заперечує можливість сплутати справжню монету з фальшивою.

Вони можуть позначати: а) категоричну відмову; б) ввічлива відмова; в) емфатична відмова

5. Вигуки-вибачення. За допомогою цих одиниць мовець просить вибачення у співрозмовника за «шкоду», заподіяну йому своєю вербальною чи невербальною поведінкою

До вигуків-вибачень належать:

1) вигуки, які безпосередньо використовуються для вибачення; 2) вигуки, в яких міститься визнання своєї вини; 3) вигуки-прохання не ображатися; 4) вигуки зі значенням обіцянки не повторювати своїх слів, дій; 5) мовець готовий зробити послугу адресатові:

6. Окремою групою вигукових висловлень, що посідає певне місце в мовленнєвому етикеті, є висловлення з іллокутивною силою привітання. Використання цих одиниць у мовленнєвій комунікації пов'язане з додержанням максими симпатії принципу ввічливості, що регулює відносини між учасниками мовленнєвого спілкування.

7. Вигуки-тости. Вони функціонують як експресивні мовленнєві акти й близькі за своєю іллокутивною силою до благопобажань.

1) побажання добра, здоров'я, успіху присутнім: Tyrone: … I've always found that good whiskey, taken in moderation as an appetizer, is the best of tonics. … Well, **here's health and happiness!**

2) вираження симпатії, добрих почуттів до присутніх;

3) побажання успіху відсутнім: «Right-o,» he replied. «You're not half a bad sort of chap – **Cheery-o**! What's your drink?»;

4) спогади про минулі події;

5) пропозиція випити до дна Наприклад: I propose a toast **– absent friends**.;

6) пропозиція підняти останній тост: *one for the road.* Наприклад: «I'd better get going.» «**One for the road**, if you don't mind».

2. Вигуки-експресиви, що включають формули соціального етикету. Вони об'єднуються спільним прагматичним значенням, утворюють прагмасемантичні ряди, тобто ряди вигуків, що перебувають між собою у відносинах семантичної тотожності, але відрізняються сферами й умовами вживання в мовленні.[4]

Розглянемо склад груп вигуків з контекстуально-обумовленим значенням. [2]

1.Вигуки, що виражають позитивні емоції, які включають широкий спектр приємних почуттів й переживань:

1)радості, захоплення: «Admirable! What did I tell you? **Hear, hear**!»;

«**Oh**! Congratulate me, my friends.»;

«**By George**! Did you get it for me?»

2) піднесення, натхнення: «**Hooray**! And then we'll have more and fun»;

3) збудження, радісного хвилювання: «And – concerts! **Wow**! Of course that would be marvelous!;

4) симпатії: … sympathetic: «**Indeed**, sir»,

«That heathery, salty, fresh smell. **Oh** – lovely, lovely.»;

5) полегшення: «**Whew**! That took a long breath»,

«**Oh,** very well, very well: I will write another prescription»;

6) задоволення.

2. Вигуки, що виражають негативні емоції й переживання, іллокутивна сила яких змінюється від збентеження, нервозності до огиди, відчаю. Ці одиниці розглядаються за ступенем зростання інтенсивності негативних емоцій і переживань.

Наприклад: …shivering: «**Oh Lord! Oh Lord!**»; «My inside! **O Lord!**»; «**Ah!** Yes, I know…»; «**ah-hm-ha**-yes-say no more, Mrs. Dubedat: you shall not move.»; «**Wow!** My shin!»

3. Вигуки, що виражають різні психічні стани.

Наприклад: Here's a whacking letter from the family solicitor. «**Great Heavens**! Seventy! Two hundred!»; The spectacle drew from me a quick «**Oh, ah**,» for I was somewhat embarrassed.*;* «But, Bertie, you don't mean you know these Traverses?» «They are my Aunt Dahlia.» «**My gosh!**». [1]

Таким чином, ціла низка англійських вигуків, що реалізує свої значення в контексті, утворює групу вигуків з контекстуально-обумовленим прагматичним значенням. Вони відбивають інтенцію суб'єкта. Входячи як складовий компонент до складних мовленнєвих актів, вигуки виражають різні прагматичні значення, а вживаючись у різних контекстах, вони входять до різних семантичних полів.

Список використаних джерел:

1. Арнольд И. В. Лексикология современного английского языка. - М.: Высшая школа, 1959.

2. Белова А.Д. Лингвистические аспекты аргументации: Лингвистика. Теория коммуникации. Английский язык. – К.: Изд-во «Логос», 2003. – 304 с.

3. Використання вигуків в організаціїї мовленнєвої діяльності//Іноземні мови. – 1997. – №2. – С.49-51.

4. Иванова И. П., Бурлакова В. В., Почепцов Г. Г. Теоретическая грамматика современного английского языка. – М.: Высшая школа, 1981. – 285 с.

ХВОРОСТЯНА Марія Науковий керівник:

студентка відділення іноземних мов
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

кандидат філологічних наук, доцент
ЯЩУК Петро Ананійович

ПОРЯДОК СЛІВ ЯК ЗАСІБ ВИРАЖЕННЯ АКТУАЛЬНОГО ЧЛЕНУВАННЯ РЕЧЕННЯ

Summary. *This article represents a multilateral approach to the phenomenon of the sentence functional division from the structural, contextual and logical points of view. The functional division is seen as a technique to express transition from one thought to another within a contextual structure superior to sentence.*

Keywords: *actual division of the sentence, theme, rheme, expression.*

Постановка проблеми. Дане дослідження присвячене проблемам функціональної перспективи речення в англійській мові. Поглиблений аналіз даних речень сприятиме ґрунтовному висвітленню загальних та часткових проблем актуального членування, аспектів його вияву в різних синтаксичних структурах.

Аналіз досліджень і публікацій. Поняття «актуальне членування речення» було розроблено в працях Пражського лінгвістичного гуртка в 1930-ті роки для опису функціональних компонентів розповідного речення – реми, або повідомлюваної частини, та теми, відправної точки повідомлення. У сучасній лінгвістиці традиційно пов’язують теорію актуального членування з дослідженням Анрі Вейля про порядок слів, що вперше було опубліковано в 1844 р. [5]. Витоки вчення про актуальне членування, основні поняття актуального членування (тема, рема) слід пов’язувати з працями Ш.Бато, Монбоддо, Й.Аделунга, І.К.Беккера.

Об’єктом дослідження є актуальне членування речення англійської мови.

Мета дослідження полягає у визначенні особливостей взаємозв’язку актуального членування речення та порядку слів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Саме поняття «актуальне членування» було введене чеським лінгвістом В. Матезіусом для позначення закономірностей побудови речення, пов’язаних з його комунікативними функціями у сфері мовлення. Він виділив два компоненти актуального членування: «предмет» висловлення (його «вихідний пункт») і «ядро» - головну в комунікативному плані частину висловлення, яка містить те, що повідомляється стосовно основи. Неважко помітити, що така характеристика теми і реми речення є близькою до традиційного логіко-змістовного визначення головних членів речення, підмета та присудка. Наведені нижче речення показують одну й ту ж ситуацію , але в кожному з них темою, тобто предметом повідомлення, являється різний учасник ситуації [2, с. 256]:

John (T) **gave a book to Mary** (R). [6, с. 76]

Mary (T) **was given a book by John** (R).

A book (T) **was given to Mary by John** (R).

Складність аналізу тема-рематичної організації речення пов'язана з його контекстною залежністю, з можливістю локалізації факторів, що визначають тема-рематичне членування, за межами мови. Одне і те ж речення, навіть найпростішого двочленного складу, може по-різному інтерпретуватися в тема-рематичному плані [3, с. 257].

Іншими словами, на виділення теми та реми при аналізі речень має значний вплив характер співвіднесення компонентів актуального членування з компонентами інформаційної структури дискурсу. Повідомлюване (рема) зазвичай співвідноситься з тією інформацією, про яку ще не було мови в поточному дискурсі. Природно повідомляти те, що для слухача нове. А тема зазвичай включає те, про що щойно йшлося. Те, про що вже йшлося, в теорії дискурсу називають «активованим» (старим), те, про що говориться вперше – «неактивованим» (новим). Активація відносна: вона згасає в міру віддалення поточної точки дискурсу від активованих сутностей, якщо вони (ці сутності) не реактивуються.

Згідно з теорією актуального членування, у реченні *Roger's house in Prince's Gardens was brilliantly alight* [7, с. 127] виділяється тема *Roger's house in Prince's Gardens* і рема **was brilliantly alight**, тобто про будинок Роджера у садах принца повідомляється, що він був чудово освітлений.

Речення завжди відповідає (по цілі заключного в ньому сенсу) певному комунікативному завданню [4, с. 46]. Комунікативна ціль мовця, перетворюючого свою думку у форму розповідного речення, полягає в тому, щоб повідомити щось слухачу. Тому рема може розглядатися як констатуючий комунікативний компонент повідомлення (тобто розповідного речення). Присутність реми в розповідному реченні відрізняє його, наприклад, від запитання, в якому нічого не повідомляється як, наприклад в реченні *You think so?*

Зрозуміло, що співвідношення компонентів актуального членування речення, яке встановлюється відповідно до комунікативного завдання, має бути певним чином оформлено.

Конструювання речення з формального боку відбувається завдяки взаємодії різних факторів, що забезпечують єдність, цілісність і цілеспрямованість заключенного в реченні висловлювання.

В англійській мові, що відноситься до типологічного класу аналітичних мов, найбільш істотну роль у вираженні актуального членування відіграють порядок слів і інтонація (місце розташування фразового наголосу).

Insolent, willful and singularly pretty / *was her aspect* [6, с. 23].

Daroch / **rushed over to help** [6, с. 83].

Daroch rushed over / **to help [**6. с, 102].

Обидва засоби діють разом, тому їх можна об'єднати і називати комплексним засобом вираження актуального членування речення. У літературній мові фразовий наголос автоматизований (завжди падає на кінець речення, наголошуючи останню синтагму). Відповідно до цього й організований порядок слів: спочатку іде тема, потім – рема (щоб виділити рему).

В.Матезіус називав такий порядок

слів об'єктивним. В експресивному мовленні порядок слів видозмінюється, модифікується і такий порядок слів називається суб'єктивним. Автоматизм фразового наголосу інколи порушується, внаслідок чого наголошується не кінцева синтагма, а початкова синтагма, або синтагма в середині речення. Отже, рема завжди виділяється фразовим наголосом: автоматизованим за об'єктивного порядку слів та неавтоматизованим за суб'єктивного порядку слів.

Розуміння того, яку роль в оформленні актуального членування речення виконує в англійській мові порядок слів, приводить нас до питання про співвідношення між актуальним членуванням і членуванням граматичним.

Насамперед зрозуміло, що порядок слів у реченні – це не що інше, як порядок розташування його граматичних членів. За трактуванням К.Г. Крушельницької, граматичне членування має в своїй основі відображення предметів і явищ об'єктивної дійсності, пізнаних людиною в їх зв'язках і відносинах, тоді як актуальне членування обумовлюється відношенням мовця до дійсності – тим, що мовець повідомляє якісь факти «не безсторонньо», а даючи їм «певну оцінку» [1, с. 65] .

Як відомо, англійська мова характеризується сталим порядком слів у тому сенсі, що майже кожне місце грамтичного члена речення є у строго фіксованим. Разом з тим варто сказати, що порядок слів тут залежить від того, яку граматичну функцію виконує в реченні те чи інше слово.

Перш за все очевидно, що варіювання порядку слів залежить від структури і ступеня поширеності речення. Переміщення різних граматичних членів у реченні обмежується їх синтаксичними відносинами один до одного. Потрібно також мати на увазі, що зміна розташування слів може в окремих випадках привести до зміни синтаксичного значення того чи іншого члена,

Kitty ignored Robbie [6, с. 190] – **Robbie** ignored Kitty де слово «Kitty» на 1-му місці в реченні виконує функцію підмета, а на останньому – функцію прямого додатку.

Нарешті, потрібно врахувати і безсумнівно існуючу в англійській мові, активно підтримувану практикою мовного спілкування тенденцію до постановки граматичних членів на певне місце в реченні (наприклад, постановка узгодженого означення перед головним словом і неузгодженого –після головного слова, іменного присудка після підмета, прямого додатку після присудка, обставин місця й часу на початку або в кінці речення і т. д.

Здійснюване в допустимих межах варіювання порядку слів є одною із найважливіших умов, що забезпечують розподіл комунікативного навантаження між членами речення, їх перегрупування в інтересах актуального членування.

Висновок. Отже, розглядаючи порядок слів в англійському реченні ми дійшли висновків, що позиція того або іншого члена в реченні визначається, передусім, потребами актуального членування речення. Відповідно до теорії актуального членування, речення містить у собі дві основні комунікативні частини – тему й рему.

Список використаних джерел:

1. Крушельницкая К.Г. К вопросу о смысловом членении предложения. Вопросы язикознания, №5, 1956
2. Матезиус В. О так называемом актуальном членении предложения. Пражский лингвистический кружок. М., 1967
3. Иванова И.П., Бурлакова В.В., Почепцов Г.Г. Теоретическая грамматика современного английского языка. М., 1981
4. Распопов И.П. Актуальное членение предложения. На материале простого повествования преимущественно в монологической речи. М., 2009
5. Ковтунова И.И. Современный русский язык. Порядок слов и актуальное членение предложения. М., 1976
6. Ian Rankin. The Flood. / I. Rankin – London: Orion, 2005. – p. 205
7. J. Galsworthy. The Man of Property. / J. Galsworthy. - N.Y. : Charles Scriber's Sons, 1928. - p. 345

ШЕВЧУК Юлія
студентка відділення іноземних мов
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:
магістр педагогічної освіти, викладач англійської мови
МИХАЛЬЧУК Олеся Миколаївна

THE PROSPECTS OF FURTHER DEVELOPMENT OF ENGLISH

Annotation: *The article examines the prospects of further development of the English language on the basis of current trends in language development.*

Key words: *the English language, future, World Standard English.*

When a language spreads, it changes. The total number of mother-tongue speakers in the world, some 400 million, is actually falling, as a proportion of world English users, which probably now total some 1,5 billion – a quarter of the world's population. And they all have a share in the future of English, first-language, second-language, and foreign-language alike. Language is an immensely democratizing institution. To have learned a language is immediately to have rights in it. You may add to it, modify it, play with it, create in it, ignore bits of it, as you will. And it is just as likely that the future of course of English is going to be influenced by those who speak it as a second or foreign language as by those who speak it as a mother-tongue [1, p. 4].

The close of the 20th and the beginning of the 21st century is a time of global transition, and as the world is in transition, so the English language is itself taking new forms. This accounts for the **topicality** of the theme of the research. **The object** of our study is the English language. **The subject** is represented by the global trends which may influence the future development of the language.

The aim of the research is to analyze the present position of English in the world and to examine the complex mix of material and cultural trends which will shape the global destiny of the English language.

The development of regional and class-based variations of English, and the persistence of even those forms that are stigmatized, tells us something very important about the future of English. And there is a network effect with any one dominant language: the more people who speak it, the more valuable it is to learn to speak it. For native English speakers this is obviously a good thing, as their natural linguistic ability, acquired with no effort in childhood, provides advantages in the worlds of commerce, entertainment, and technology, to name only three areas in which English is rapidly becoming a global standard. But the success of English has come at the expense of many other languages: scholars and speakers rightly worry that the more than six thousand living languages will be radically reduced in the next century, with only relatively few major languages (perhaps the top one hundred in numbers of speakers) surviving the next five hundred years. This would be a tragedy, a loss of human accomplishment and invention no less important than the loss of species from the rainforests and tropical seas of the world [2, p. 105-106].

Throughout its history, English changed from a collection of Germanic dialects used by a relatively small population into a language that has had, and is continuing to have, global effect. At this point, the global importance of English seems truly unquestionable. But is this secure position likely to continue?

Scholars intensively debate the future of English. We have examined the theories of the most respected and influential historians of the English language – D. Crystal and D. Graddol.

David Crystal is a British linguist, academic and author. In his book "English as a Global Language", article "The Future of English as a Global Language", and other works, Crystal explores the global proliferation of the English language and the key issues affecting its future. He points out that it is difficult to predict what will happen to English, especially since there are no precedents for understanding the potential fate (or fates) of a language "when it achieves genuine world status" [3, p. 139]. Still, he makes an attempt to foresee the course of further development of the language.

The author contemplates the possibility of widespread rejection of English as part of a post-colonial backlash. As he rightly observes, "The need for intelligibility and the need for identity often pull people – and countries – in opposing directions". On the whole, however, he finds that "there have been very few such rejections of English to date" [3, p. 116].

D. Crystal predicts that "the bulk of the new distinctiveness of English is going to lie in the area of vocabulary… not just new words, but new meanings of words, and new idiomatic phrases" [1, p. 6]. He states that when a community adopts a new language, and starts to use it in relation to all areas of life, there is inevitably going to be a great deal of lexical adaptation. When local vocabulary from all sources is collected, a regional dictionary can quickly grow to several thousand items. There are over 3,000 items recorded in the first edition of the

Dictionary of South African English, and later editions and collections show the number to be steadily growing (there are a further 2,500 entries already added in a 1996 edition). South African Indian English alone has 1,400. The *Dictionary of New Zealand English* has 6,000 entries. The *Concise Australian national dictionary* has 10,000. There are over 15,000 entries in the *Dictionary of Jamaican English* and 20,000 in the *Dictionary of Caribbean English usage*.

It should be noted that totals of this kind tend to be of individual lexical items only. The lists may contain a fair sprinkling of idioms; but collocational distinctiveness is on the whole not represented. Collocations, however, are likely to

prove one of the most distinctive domains of varietal differentiation. D. Crystal gives some examples of distinctive collocations and idioms noted in Pakistan, Nigeria and Ghana: *senior sister* (= elder sister), *wash mouth* (= brush teeth), *next tomorrow* (= day after tomorrow), *morning meal* (= breakfast), *chop box* (box for keeping food in); *declare a surplus* (= throw a party), *recite offhand* (= speak spontaneously), *I'm not financial* (= have no money) [3, p. 163].

Considering the possibility of World Standard English emerging, D. Crystal notes: "If we read the newspaper or listen to the newscasters around the English-speaking world, we will quickly develop the impression that there is a World Standard English (WSE), acting as a strongly unifying force among the vast range of variation which exists". However, a totally uniform, regionally neutral, and unarguably prestigious variety does not yet exist worldwide" [4].

The scholar views three main possibilities of World Standard English arising:

- A current variety could gradually come to be adopted by the leading international institutions, and emerge as the world standard. American English already seems to have made considerable progress in this direction.
- The different varieties of English could gradually merge, to produce a new variety which is like none of those that currently exist. An example is the kind of English commonly heard in the corridors of power of the European Community, and called "Euro-English".
- A fresh variety could be created, based on a set of assumptions about those aspects of English which are most useful for international purposes. An example is the proposal in the early 1980s to develop a "nuclear" kind of English which would include only the most communicative features of grammar and vocabulary [5, p. 113].

Crystal considers the rapid growth of the New Englishes, and the fears of a fragmentation of English into mutually incomprehensible varieties, but concludes, probably correctly, that most users of English internationally will become bi-dialectal. His overall conclusion on the dominance of English is that, "If this is part of a rich multilingual experience for our future newborns, this can only be a good thing. If it is by then the only language left to be learned, it will have been the greatest intellectual disaster that the planet has ever known" [3, pp. 139-40].

David Graddol is a British linguist who has worked in applied linguistics, discourse

analysis, sociolinguistics, and history of linguistics. He is perhaps best known for his book "The future of English?" [6], published by the British Council, in which he offers scenarios for how English as a world language may develop. In "The Future of English?" D. Graddol agrees that accurate prediction is unlikely but also maintains that the fortunes of the language will be linked to economic, demographic and political changes across the world, and the often competing trends that will emerge as the "new world order" of the twenty-first century becomes established.

He first considers World English. With regard to a standard, he predicts a progressive development of polycentrism. He likewise predicts that the trade advantages to the UK in using English, and in producing and marketing intellectual property, and even in controlling the global ELT market, will be significantly eroded by alternative suppliers, both in Europe and in Asia [6, p. 57]. The future of British English in the world will depend in part on continued, careful management of its "brand image". He concludes that no single language will occupy the monopolistic position in the 21st century which English has almost achieved by the end of the 20th century.

It is more likely that a small number of world languages will form an "oligopoly", each with particular spheres of influence and regional bases [6, p. 59]. He uses the "engco" (English Company) model to generate a league table of linguistic influence, in which English remains at the top but with many close rivals. Sadly, he also observes that "the shift from linguistic monopoly to oligopoly brings pluralism in one sense, but huge loss of diversity in another. This will be offset only in part by an increasing number of new hybrid varieties, many arising from contact with English" [6, p. 59]. He predicts that, although the demand for English will continue to rise, British providers of ELT will face increasing competition, and risk losing market share. Likewise, satellite TV will become increasingly localized, the dominance of English in the computer industry will be eroded, the use of English on the Internet will be proportionately reduced, and technology transfer may increasingly be conducted in regional languages. His recommendations for "managing the future" include developing "a more ethical framework… What social responsibilities are associated with the promotion and teaching of English?.. A more sensitive approach will be needed in the future, which recognizes that English is not a universal panacea for social, economic, and political ills, and that teaching methods and materials, and educational policies need to be adapted to local contexts" [6, p. 63].

Another question concerns which languages are likely to join English as languages of global importance. Such predictions, however, and the basis on which to make them, are not easily determined. D. Crystal, for example, has suggested that political (particularly military) might is a significant factor for language use – something which may have been true once, but which does not seem as viable a force today, given "changes in the nature of national power… the way that cultural values are projected and… the way markets are opened for the circulation of goods and services" [3, p. 7].

Graddol therefore proposes, as an alternative, that economic and demographic factors might be more useful for shedding light on how languages acquire importance.

Projections on the "engco" model, taking into account economic and demographic changes, as well as the possibility of language shift to tongues that become increasingly attractive to speakers, predict that the "big six" languages in 2050 are likely to be English, Spanish, Arabic, Chinese and Hindi/Urdu, and that languages currently perceived as globally significant, such as German, French and Japanese, may concomitantly decline in status. In a hypothetical world-language hierarchy, these six would occupy the top stratum, followed by the regional language of major trade blocs (including Russian and Malay), the national languages of nation states and finally, the local languages of the world, which will carry varying degrees of official recognition [6, p. 59].

Thus, Crystal appears to take for granted the continuing dominance of English. Graddol seeks to problematize the role of English, and to question widely-held beliefs.

We have outlined some of the predicted socio-political directions that English may follow in its global journey. This whole topic is so recent that it is difficult to make predictions with much confidence. What we can be sure of is that, as long as English continues to be a living language functioning in both native speaker communities and multi-lingual situations of contact, it will continue to undergo linguistic change, which in some cases will ultimately play a role in "bigger" changes such as creolization, or the emergence of contact varieties of the language and perhaps eventually, in the distant future, new daughter languages. A new form of English – "World Standard Spoken English" – would almost certainly arise. Indeed, the foundation for such a development is already being laid around us. In a future where there were many national Englishes, little would change. People would still have their dialects for use within their own country, but when the need came to communicate with people from other countries they would slip into World Standard Spoken English. Overall, what we can be completely certain of is that its ultimate history, like that of every living language, is far from over; and our current moment as users of the language is simply another chapter in its story.

References

1. Crystal, David. The Future of English as a Global Language / David Crystal // Concord. – 2000. – January. – P. 4-7.
2. Drout, Michael D.C. A History of the English Language. – Wheaton College Recorded Books, LLC, 2006.
3. Crystal, David. English as a global language. – New York : Cambridge University Press, 2003.
4. Crystal, D. What is Standard English? / D. Crystal // The English Language. – P. 24-26 [Electronic recourse]. – Mode of access : http://www.davidcrystal.com/?fileid=-4008
5. Crystal, David. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. – Second edition / David Crystal. – Cambridge University Press, 2003.
6. Graddol, David. The Future of English. – The British Council, 2000.

МЕЛЬНИК Марина
студентка відділення іноземних мов
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук, завідувач кафедри германської філології та зарубіжної літератури
ВОЙЦЕХІВСЬКА Наталія Костянтинівна

ПОРТРЕТНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТА ЇХНІ РІЗНОВИДИ У ТВОРЧОСТІ Ф. С. ФІЦДЖЕРАЛЬДА

Annotation.*The article deals with the portrait characteristics, as well as their their types and the role they play in literary works.*

Keywords: *portratisation, portrait features,the image, stylistic devices, expressive means.*

Постановка проблеми. Історія літератури за час свого існування накопичила чималий арсенал прийомів, що допомагають створювати незабутні художні образи героїв. Портрет відіграє одну з головних ролей у створенні та розумінні героя. Не випадково, перше враження, що художньо передається за допомогою портрета, і саме він, портрет, допомагає зрозуміти внутрішній світ героя і його світобачення. Портретні характеристики мають безпосередній зв'язок із баченням автора.

Аналіз досліджень. У статті ми будемо опиратись на мовознавчі й літературознавчі розвідки щодо видів портретних характеристик у творчості Ф. С. Фіцджеральда: Е. С. Горшенева, Р. Т. Гром'як, В. М. Лесин. Однак питання портретизації головних і другорядних героїв стилістичними засобами у художніх творах письменника ще не стали предметом окремого ґрунтовного дослідження, у чому й полягає актуальність цієї статті. Матеріалом для опису стали романи Ф. С. Фіцджеральда «Великий Гетсбі» і «Ніч ніжна».

Мета статті – аналіз портретних характеристик, їхніх особливостей та впливу на образ героя, а також створення типології портретних характеристик на прикладі персонажів «Великого Гетсбі» і «Ніч ніжна».

Предметом дослідження виступають портретні характеристики в творчості Ф. С. Фіцджеральда.

Виклад основного матеріалу. У художніх творах зовнішність героя, фігура, одяг, його манери поведінки відображаються через портрет героя.

Конкретні функції портретної характеристики в творі визначаються стилем і характером написання письменника; при цьому роль портрета і роль, яку він відіграє в творі, можуть бути різноманітними [1, с. 10]. Один із простіших способів створити портрет героя це як відомо, скопіювати портрет із реальної людини. Натомість, одним із найскладніших і найпопулярніших є – психологічний портрет через який письменник розкриває внутрішній світ героя.

Портретна характеристика є важливою та значущою частиною образу

героя в літературі. Залежно від літературного напрямку чи жанру в якому написано твір, та від особливостей стилю письменника залежить наскільки детально чи поверхнево подано портрет героя, чи приділяє письменник багато уваги зовнішності, чи внутрішньому світу героя. Так, письменники романтичного напрямку зазвичай героїзували своїх персонажів; представники сентименталістичного напрямку заглиблювали читачів у внутрішній світ героїв; реалісти ж надавали детально описані портрети героїв.

Індивідуальний стиль письменника впливає на місце портретної характеристики в творі вони можуть з'являтись відразу в експозиції чи поступово в основній частині, крім того портретні характеристики можуть бути розгорнутими, фрагментарними, неповними чи докладними.

Р. Т. Гром'як і Ю. І. Ковалів тлумачать літературний портрет як один зі способів створення характеру героя, його типу та індивідуалізації [2, с. 562–563]. В. М. Лесин і А. С. Пулінец у «Словнику літературознавчих термінів» дають таку характеристику портрету: «Портрет – це зображення через зовнішній вигляд, пози, через рухи персонажів, його одягу, взуття особистості героя»[3, с. 290 – 291].

Окрім характеристики героя з боку письменника, побудова образу можлива через вчинки самого персонажа, його думки та почуття, а також через характеристику одного персонажа іншим, тощо. Ці окремі деталі доповнюють опис персонажа художнього твору та допомагають зрозуміти його сутність [3, с. 248-249].

Дослідники стверджують, що існує тільки два види портретних описів: компактний і розосереджений портретний опис [1, с. 23]

Компактний портретний опис — опис зовнішності, поведінки чи манери героя в певному моменті оповіді. **Розосереджений портретний опис** трактують як неодноразове повернення до опису героя, чи то зовнішності, чи то характеру.

Відповідно до твору та специфіки письменника можна виділити концентрований і неконцентрований портретний опис [1, с. 18]

Концентрований портретний опис — це опис, який не доповнюється і не дописується в ході розповіді, а герой представляється публіці таким, яким він був репрезентований спочатку. **Деконцентрований портретний опис** — це вид опису, до якого письменник повертається неодноразово, і це дає можливість створити портретний ланцюг.

Ф. С. Фіцджеральд у своїх творах використовує розосереджений та неконцентрований портретний опис. Якщо ж розглядати творчість Ф. С. Фіцджеральда, то в його творах наявні такі портретні характеристики:

1. **Туалетоцентричний опис героя** означає, що письменник зосереджує увагу читача на одязі персонажа, наприклад: *«When the valet returned he put on a white shirt and collar and a black tie with a pearl; the cords of his reading-glasses passed through another pearl of the same size that swung a casual inch belo»* [4, p. 224].

2. **Колороцентричний опис героя** зосереджується на кольорах, що дозволяє краще уявити образ персонажа, наприклад: *curlicues of ash blonde and*

gold; fair hair; [4, с. 73]; *Dick has a good impression of Nicole's «white ─Saxon ─blond»*[5, p. 89]; «*white tennis skirt»* [5,p. 195]*; white and fresh and new* [5, p. 208]; *«…enormous deep-set dark golden eyes»* [5, p. 9]; *«…save for the soft gleam of piteous doubt that looked from her green eyes»* [5, p. 31], тощо.

3. **Зооцентричний опис героя**, де герой порівнюється з тваринами чи рослинами, наприклад: *«Mrs. Speers knew too that Rosemary... was a young mustang...»* [5, p. 205]; *«Ass he came across the lobby, her beauty all groomed like a young horse dosed with Black-seed oil and hoofs varnished, shocked him awake»* [5, p. 224].

4. **Характероцентричний опис героя** показує його характер та ставлення до оточуючих і до суспільства, наприклад: *«Too insouciant, in reaction from the late disturbance, she had assumed the privileges of a child – the result being to remind the Divers of their exclusive love for their own children»* [5, p. 96]; *«Dick was straightening up; he had examined the gloves worn that day and thrown them into a pile of soiled gloves in a corner of a trunk. He had hung up coat and vest and spread his shirt on another hanger – a trick of his own»* [5, p. 120].

Як бачимо портретна характеристика − туалетоцентрична, колороцентрична, зооцентрична та характероцентрична – є важливою та невід'ємною частиною образу. Такий опис спрямований на деталізацію дійсності, зовнішності, дій героїв та їхню поведінку стосовно інших героїв, а також персонажів, може відображати вплив середовища на героя. У цілому розкрити внутрішній світ і душевні переживання героя.

Висновки. В залежності від жанру, в якому творить письменник, портретні характеристики по різному зображають та виступають в тексті. Через портретні деталі письменники, часто передають внутрішній світ людини і сутність людини. В творчості Ф. С. Фіцджеральда переважають портретні характеристики, що описують одяг та колір певних деталей героя, також часто порівнює персонажів з тваринами та висвітлює внутрішні переживання героя описуючи його характер. Портрет героя є невід'ємною частиною всього образу.

Список використаної літератури:

1. Горшенева Е. С. Портрет персонажа в системе целостного художественного текста (на материале американской реалистической прозы): автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.04 / Е. С. Горшенева. – К., 1984. – 25 с.
2. Літературознавчий словник-довідник / [ред.-упоряд. Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів]. – К.: Академія, 1997. – 750 с.
3. Словник літературознавчих термінів / [ред.-упоряд. В. М. Лесин, О. С. Пулінець]. - К.: Радянська школа, 1971. – 534 с.
4. Fitzgerald F. S. The Great Gatsby / Fitzgerald F. S. – N.Y. : Charles Scribner's Sons, 1953. – 256 p.
5. Fitzgerald F. S. Tender is the Night / Fitzgerald F. S. – N.Y.: Charles Scribner's Sons, 1956. – 459 p.

ЛЕСЯ РОНДЯК, *кандидат педагогічних наук, викладач педагогіки*
ОЛЕГ КРУГЛЯК,
кандидат педагогічних наук, завідувач відділення початкової освіти КЗ ЛОР «Самбірський педагогічний коледж імені Івана Филипчака»

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

Постановка проблеми. Компетентісний підхід, на якому ґрунтується сучасний зміст початкової освіти, передбачає набуття молодшим школярем знань, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці.

Важливу роль у формуванні ціннісного ставлення особистості до життя відіграє культура та мистецтво. Молодший шкільний вік є сприятливим для формування ціннісного ставлення до культури і мистецтва, оскільки саме у цей період в учнів виявляється емоційна чутливість, безпосередність вияву почуттів, підвищена вразливість і рефлексія.

Проблема формування у підростаючого покоління ціннісних ставлень привертала увагу багатьох науковців. Загальні підходи до психологічної природи цінностей та взаємовідносин особи з навколишньою дійсністю висвітлені у працях І. Беха, Л. Божович, Л. Виготського, О. Киричука, О. Леонтьєва, Л. Масол, С. Рубінштейна. Педагогічний напрям досліджували О. Вишневський, В. Кузь, В. Киричок, О. Савченко, О. Сухомлинська та інші.

Аналіз наукових джерел та педагогічної практики свідчить про те, що успішне розв'язання проблеми духовно-естетичного виховання молодших школярів, формування емоційно-ціннісного ставлення до культури і мистецтва неможливе без взаємодії класної і позакласної роботи.

Метою статті є вироблення методичних рекомендацій щодо формування ціннісного ставлення до культури і мистецтва учнів початкових класів у позакласній виховній роботі.

Виклад основного матеріалу. Первісно зосередимо увагу на аналізі понятійної основи термінів, означених у темі статті: «цінність», «ставлення», «ціннісне ставлення», «позакласна робота».

Цінність – соціально-моральна категорія, що позначає позитивне чи негативне значення явищ природи, продуктів суспільного виробництва, моральних учинків, духовних витворів для людства, окремого суспільства, народу, соціальної групи чи особи на конкретному етапі історичного розвитку [1]. Категорія «ставлення», на думку І. Беха, є ключовою для процесу формування і розвитку особистості. Психологічну структуру людського ставлення складають пізнавально-емоційні утворення. Власне ставлення особистості відбувається у

процесі накладання її емоцій на предмет, що пізнається людиною. Тож будь-яке ставлення за змістом завжди мусить переживатися людиною [2].

У понятті «ставлення» науковці виділяють два компоненти: пізнавальний, що вказує на процес відображення в свідомості навколишньої дійсності та емоційний, що являє собою смислове відображення цієї дійсності. У ставленні емоційний компонент вважається провідним, без якого ставлення як такого загалом не існує. Зважаючи на цей момент, дослідники констатують, що особистісне ставлення характеризують ступінь інтересу, емоцій, бажань, і виражаються у поведінці суб'єктів, у їхніх діях і переживаннях [2].

Поняття «ціннісне ставлення» розглядаємо як відображення особою значущості об'єкта дійсності, що відбувається у формі переживання певної модальності (йдеться про різні види емоцій, почуттів) [2].

У визначенні поняття «позакласна робота» скористаємось формулюванням М. Фіцули і визначимо її як «різноманітну освітню й виховну роботу, спрямовану на задоволення інтересів і запитів дітей, яку організовує з учнями у позаурочний час педагогічний колектив школи» [6, с. 82].

Як відомо, важливим завданням позакласної роботи в школі, зокрема, є закріплення і поглиблення знань, набутих у процесі навчання. Тому, розробляючи зміст позакласної роботи з формування ціннісного ставлення до культури і мистецтва, доцільно узгоджувати його (відповідно до теми заняття) з навчальною програмою початкової школи [4].

Визначальним для планування та проектування виховних занять з формування в учнів молодшого шкільного віку ціннісного ставлення до культури і мистецтва є наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України «Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів в загальноосвітньому навчальному закладі» (ООВ) [5].

Аналіз тематики виховних занять з формування ціннісного ставлення до культури і мистецтва, рекомендованих ООВ, свідчить про їх спрямування на поглиблення знань, досвіду художньої діяльності з музичного («Музика поруч з нами», «Музичні фантазії»), образотворчого («Ліпемо казку», «Краса природи»), екранного («Кіномистецтво: документальний фільм»), театрального («Театр актора і ляльки») мистецтв. Надано увагу й розвитку літературних здібностей учнів, художнього слова («Чарівне слово поезії»»). Проте, на наш погляд, у тематиці занять більше уваги слід було надати хореографічному мистецтву, як для засвоєння відповідних мистецьких знань, так і танцювальної практики.

Вважаємо, що заняття цього напряму мають ґрунтуватися на поліхудожньому підході. Це, зокрема, передбачено і рекомендованою ООВ тематикою. Наприклад, заняття з тем «Краса природи в мистецтві» передбачає використання (за вибором учителя) засобів музичного, зображувального, літературного, екранного, хореографічного, театрального мистецтв. Окремо зазначимо, що форми організації позакласної роботи з формування ціннісного ставлення до культури і мистецтва є надзвичайно різноманітні. Назвемо кілька з них: конкурс класних хорів («Я співаю у класному хорі»), диригентів («Я – юний диригент»), танцювальних колективів школи, заняття гуртка («Я вишиваю рушничок»), виставка

дитячих малюнків («Малюю до картинної галереї»), театральна вистава («Граю у ляльковій виставі»). Важливо, що це різноманіття форм створює умови для розвитку та презентації школярами власних мистецьких умінь.

Відзначимо, що запропонована тематика створює умови для мистецько-пошукової роботи учнів («Музичний фольклор рідною краю», «Мистецькими стежками рідного краю») і глибшого ознайомлення з українським народним мистецтвом. Оскільки прекрасне має виявлятися у всіх сферах життя, і у поведінці, спілкуванні, взаєминах, ООВ передбачені заняття, змістом яких є виховання культури поведінки учнів («Вчимося етикету», «Культура поведінки: ідемо до театру (музею, кінотеатру, цирку, на виставку)».

Вважаємо, що виховні години мистецтва у позаурочний час мають суттєво відрізнятися від уроків насамперед розкутою і творчою атмосферою, що спонукає дитину до самовираження, дає змогу вчителю враховувати мистецькі уподобання учнів, збагачувати їх естетичний досвід художнього експериментування.

За Л. Масол, на уроках мистецтва, а за нашими переконаннями, і на заняттях (й інших формах) з позакласної виховної роботи, доцільно застосовувати художньо-педагогічні технології (інтегративні, проблемно-евристичні, інтерактивні, ігрові, сугестивні та естето-терапевтичні, музейні, медіа-технології) [3]. Вважаємо, що розвитку мистецького інтересу дітей сприяє організація проектної діяльності. Наводимо для прикладу груповий проект «Жила-була лялька»: учні виготовляють традиційні українські ляльки (ляльку-мотанку, ляльку-торохтійку) або відшуковують інформацію про ляльку в культурі різних країн, порівнюють сучасні і стародавні ляльки. Ознайомленню з діяльністю людей, що обрали професії типу «людина-художній образ» (поетами, письменниками, художниками, книжковими дизайнерами), набуттю творчо-художнього досвіду виконання практичних завдань сприятиме підготовка проекту «Ми – видавці журналу». Цікавим для учнів може стати сімейний проект «Мистецькими стежками рідного краю». Так, якщо в сім'ї учня цікавляться музичним мистецтвом, то можна запропонувати зібрати матеріал про відомих музикантів, музичні колективи міста (села). Інші можуть у такий же спосіб представити художників, народних умільців. Зібраний матеріал слід оформити у відеофільм і призначити день його святкової презентації. Важливо, щоб демонстрування фільму супроводжувалися коментарями, живим словом, розповідями про те, яким чином збиралася інформація. Це підсилить значущість такої дослідницько-пошукової роботи, допоможе зрозуміти авторський задум, сприятиме емоційності сприймання.

На нашу думку, орієнтовно раз на місяць доцільно проводити заняття художньої студії, на яких учні могли б апробовувати нетрадиційні техніки образотворчості. Незвичні техніки, не завжди передбачуваний результат сприяє розвитку емоцій здивування, творчої уяви. Пропонуємо художні ідеї (за журналом «Джміль»): «Із кульок пластиліну створимо картину», «Об'ємні картини весняної днини», «Квілінгові фантазії до весняних свят», «Подуй в соломинку – намалюй картинку», «Художники з грядки», «Картини з паперових кульок»,

«Пальчиковий живопис», «Зимова казка від зубної щіточки», «Дарунок феї фантазії, або картини зі стружок олівців», «Мандрівка до паперової країни».

Висновки. Підсумовуючи викладене, вкажемо на особливе значення у формуванні у молодших школярів ціннісного ставлення до культури і мистецтва фахової підготовки вчителя, здатного збагачувати сенсорну культуру учнів, що сприятиме їх естетичному сприйманню мистецьких творів; володіти високохудожніми засобами вербального впливу на емоційно-почуттєву сферу школярів, вміннями організовувати їх художньо-творчу діяльність, створювати сприятливу психологічну атмосферу творчості, а також умови для художнього самовираження кожної дитини відповідно до її особистісних потреб.

Список використаних джерел:

1. Бабкіна М.І. Словник-довідник термінів з громадянського виховання / М.І. Бабкіна. – Л. : ЗУКЦ, ППНВФ БІАРП, 2007. – 222 с.

2. Бех І.Д. Виховання особистості. Книга 2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади / Іван Бех. – К. : Либідь, 2003. – 344 с.

3. Масол Л. М. Методика навчання мистецтва у початковій школі : посібник для вчителів / Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, Е. В. Бєлкіна, О. В. Калініченко, І. В. Руденко. – Х. : Ранок, 2006. – 256 с.

4. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів із навчання українською мовою. 1 – 4 класи. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2012. – 392 с.

5. Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів в загальноосвітньому навчальному закладі [електронний ресурс].

6. Фіцула М. М. Педагогіка: навчальний посібник / М. М. Фіцула. – К. : Академвидав, 2006. – 560 с.

ХОДЮК Дарина, КОЗАК Оксана
студентки дошкільного відділення
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:
викладач дошкільної педагогіки,
магістр освіти
ТОКАР Любов Петрівна

ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ТВОРЧІСТЮ ПИСЬМЕННИКІВ ТА ПОЕТІВ У ВІРШОВАНІЙ ФОРМІ

Annotation: *In modern conditions is extremely important actualized need the widest possible use of artistic expression in non- traditional terms. The article refers to the appropriateness of poetic forms at familiarizing children with the biography of children's writers and poets. Giving forms of work , changing approaches to teaching , using innovative methods of improving the content and methods of work in the classroom.*

Keywords: *declamation , innovative methods, poetry, listening, reading, storytelling, erudition .*

Постановка проблеми: в процесі роботи з дітьми по ознайомленню з життям та творчістю дитячих письменників та поетів, перед вихователем стоїть завдання познайомити дітей з новою інформацією цікаво та не одноманітно. Біографічні данні не зрозумілі для дітей та важко сприймаються.

Вихователь повинен використовував ати просту та лаконічну форму подачі яка буде доступною та легкою для дітей. Та слід пам’ятати, що кожен повинен бути високохудожнім, дарувати дітям радість, викликати думку, «чарувати і серце і розум».

Мета статті: обґрунтувати доцільність використання віршованої форми роботи при ознайомленні з біографічними даними письменників, дітей дошкільного віку.

Аналіз досліджень та публікацій:

Над проблемою використання нетрадиційних форм літератури в ДНЗ працювали: Богуш А.М., Бородич А.М., Карчинська Н.С., Гербова В.В., Єфименкова Л.Н., Ушинський К.Ф., Русова С.Ф.

Виклад основного матеріалу дослідження: Роль художнього слова у всебічному розвитку та особистісному становленні дошкільнят неоціненна. Слухання, читання, розігрування, вивчення напам'ять, обговорення літературних творів – усе це сприяє розвитку в малят мовлення, мислення, уваги, пам'яті, креативності, виховання кращих рис характеру. Потрібно дулучати маленьких українців до криниці літературної творчості, ознайомлювати з духовною та культурною спадщиною рідного народу, а також з відомими поетами та прозаїками, які її творили.[1]

В сучасних умовах надзвичайно важливо актуалізується необхідність якнайширшого використання художнього слова не просто у традиційному вимірі (заняття з ознайомлення з художніми творами чи спеціальні мовленнєві заняття, побудовані на основі літературних текстів), а як частини щоденного життя дитини, як джерела життєвої мудрості та основи цікавих форм діяльності.

Саме осучаснення форм роботи, зміна підходів до викладання біографічних даних для дітей дошкільного віку є основною метою нашої статті.

Ключовою для усвідомлення необхідності використання інноваційних методів, вдосконалення змісту й способів роботи на заняттях по ознайомленню дітей з життєвим та творчим шляхом письменників, твори яких зустрічаються дошкільникам кожного дня, є думка про те, що в такий спосіб акумулює в собі величезні розвивальні й виховні можливості мистецтва, педагогіки і психології. Які про те можуть бути реалізовані лише за умови готовності дитини до його сприйняття всіх подій та фактів відображених у творі.[2]

Виховний вплив стає важливим за умови активного сприйняття твору, максимально-повного емоційного переживання й проживання подій, взаємин, почуттів про які в ньому йдеться. Старші дошкільники вже мають такий рівень сприйняття художніх творів.

Тому поетична форма подачі біографії поетів буде легко сприйматися дошкільниками, а засвоєння раніше не цікавого матеріалу стане цікавим та

доступним. Такі твори стають ефективними засобами навчання.

На нашу думку коли матеріал проводиться в нетрадиційній художній формі такий матеріал сприймається дітьми як гра, це забезпечує навчання дітей в природному для них середовищі.

К.Д.Ушинський радить засобами поетичних творів розвивати в дітей образне мовлення й логічне мислення. Він пише : “ У душі дитини з логічною думкою зростатиметься прекрасний образ; розвиток розуму йтиме дружно з розвитком фантазії та почуття; логічна думка відшукає собі поетичний вираз, і навпаки, поезія виразу закріпить саму думку»

Софія Федорівна Русова ніби розмірковує вголос риторичними запитаннями : “Дитина наче пасивно сидить, нерухомо, може вона марно витрачає час?”- І відповідає: “Ні, не марно... вона глибоко переживає, відчуває усі події твору, і душа її збагачується за цей час такими скарбами любові до чужих людей і співчуття до їхньої долі”.

Книга вводить дитину у найскладніше в житті - світ людських почуттів, радощів і страждань, думок, характерів. Завдання дорослого - відкрити дитині те, що несе в собі книга.[3]

Читач в дитині починається раніше, ніж він навчиться читати. Дитина слухач - це вже читач. Дорослий, щоб залучити до книги дитину, повинен сам любити літературу, вміти передавати свої почуття і переживання дітям.[4]

Основними методами, якими ми користуємося для літературного розвитку, є:

- читання (розповідання) дорослого
- прослуховування записів (постановка)
- розглядання ілюстрацій
- бесіда після читання
- моделювання - схематичне зображення в малюнках основного змісту літературного тексту. Моделі малюємо разом з дітьми, у процесі спільного обговорення послідовності подій у творі
- театралізовані ігри: ігри - драматизації, ігри з фігурками різних видів настільного, стендового та лялькового театрів забезпечують практикування дітей у різних видах художньо - мовленнєвої і театрально - ігрової діяльності за текстами знайомих творів
- читання з продовженням - надає можливість пофантазувати про те, що буде далі
- бесіди про книги - обговорюємо зовнішній вигляд, діяльність письменника, художників ілюстраторів, художника - оформлювача, процес виготовлення і друкування книги, процес виготовлення і друкування книги, правила поводження з книгами
- вечора літературних розваг, літературні свята
- тематичні виставки.

Підтримуємо і заохочуємо прагнення дітей до постійного спілкування із книгою.[5]

Діти старшого віку більш усвідомлено сприймають літературний текст, уважно слухають твори, намагаються зрозуміти приховані мотиви вчинків героїв, починають їм співпереживати. Читаючи з дітьми книгу, ми намагаємося донести їм характер та ідею твору, задаю питання по

прочитаному, веду розмову про автора, про інших його творах.[6]

До старшого дошкільного віку у дитини повинні скластися перші враження про письменників. Тому роботу по ознайомленню з книгою ми намагаємося проводити в системі: коли читаю, звертаю увагу дітей на автора книги, питаю, а які книги цього автора ми читали раніше. Коротко розповідаю про автора, щоб викликати в учнів інтереси до особистості того чи іншого письменника або поета, підвищити читацьку культуру дитини. Намагаємося факти з біографії викладати доступно. Робимо виставку книг цього письменника, виставляю ілюстрації до творів.

Як підсумок - проводимо творчість дітей за мотивами творів (малювання, ліплення). Доречно буде переглянути кінофільм, організувати вечір розваг.

В організації літературного центру в групі, намагаємося дотримуватися наступних принципів:

- літературні твори, що підбираються в куточок, повинні бути різноманітними за жанром, тематикою і змістом (здатні задовольнити різноманітність дитячих інтересів: книги казок і оповідань, байки, вірші, енциклопедії).

При підборі літературних текстів важливо враховувати інтереси хлопчиків (пригоди, техніка) і дівчаток (про принцес).

- крім книг у груповий бібліотеці повинні бути дитячі журнали, що сприяє спілкуванню дітей, обговорення змісту журналів.

Ми вчимо правила поводження з книгою, правила поведінки в бібліотеці (міський і груповий).[7]

Постійне спілкування дошкільнят з літературним та образотворчим мистецтвом, формує естетичні почуття й усвідомлення важливості книг в житті людини.

Розглянемо як саме у практиці дошкільного навчального закладу використовуються поетичні твори, з якою метою. Це можуть бути ліричні заняття, спрямовані на розвиток поетичного слуху, поглиблення поетичних почуттів, та знань дітей. На інших заняттях вихователь може використати інтелектуальний потенціал поетичного тексту, покласти його в основу цікавої інтелектуальної гри.

Тема: «Життя і творчість Платона Воронька»

Мета: продовжувати знайомити дітей з творами українських письменників, а саме з життям та творчістю Платона Воронька. Розвивати у дітей фонематичний слух, зв'язне мовлення, пам'ять, мислення. Виховувати пізнавальний інтерес до художнього слова.

Матеріал:сюжетні картинки, портрет письменника.

Хід заняття:

Вихователь:

Досить діти пустувати,
Вже нам час попрацювати.
Гарно сядьте, не крутіться,
На картинку подивіться.

Я вам віршик прочитаю,
Добре діти його знають.
Падав сніг на поріг,
Кіт зліпив собі пиріг.
Поки смажив, поки пік,
А пиріг водою стік.
Кіт не знав, що на пиріг
Треба тісто, а не сніг.

Та чи знаєте ви діти,

Хто красу цю міг створити.
Автор цей відомий дуже,
З дітлахами з давна дружить.
Ось погляньте на портрет,
Воронько Платон – поет.
(показ портрету)
А сьогодні разом з вами,
Ми у подорож цікаву
По життю його підем,
Щось цікаве там знайдем.
Коли сонце вже не гріло,
Снігом все зима встелила.
У селі Чернеччина поблизу
Охтирки.
Народився наш поет в Сумщині в хатинці.
Шлях не легкий він пройшов,
Щоб поетом стати.
Вчився він в охтирському,
Містечку-інтернаті.
Як закінчив інтернат.
Він солдатом стане.
Після фронту в школу йде,
Діточок навчати.
Потім в інститут пішов.
Працював в журналі.
Молодим допомагав
З творчими шляхами.

Колисанки для дітей
Любив поет писати,
Щоб могли матусі –
Для малят співати.
Рідний край він прославляв
І любив повчати:
«Краще рідної нема» -
Говорив малятам.
Сміхом повниться кімната,
Бо читають радо.
Твори жарти Воронька
В групі і на святі.
До цікавих хто пригод,
Хист й завзяття має
Воронько Платон для них –
Казочки складає.
Та не тільки для дітей
Вмів поет писати.
Гарні вірші він створив,
Щоб усі могли читати.
Про життя поета, ми багато знаємо,
Разом в групі ми його віршики читаємо.
Бесіда за змітом
Вивчення вірша «Падав сніг на поріг»
Підсумок

Висновки. Використовуючи у мовленнєвому словосполученні «поетичне слово», слід розуміти, що воно відображає значно ширше поняття, ніж вважається традиційно. Поетичне слово об'єднує не лише віршовані твори поетів, але й усну поетичну творчість. Поетичне слово є могутнім, дієвим засобом розумового, морального та етичного виховання дітей дошкільного віку. Дітям читають твори для сприймання на слух та роботи за їх змістом над виразністю мовлення, вивчають вірші напам'ять, драматизують, інсценують, розігрують їх зміст. Забезпечення гармонійного розвитку особистості дитини дошкільного віку значно ускладнюється за умов сучасної тенденції до зменшення кількості загальногрупових занять. Вважаємо, що вихователю, плануючи проведення індивідуальної, індивідуально-групової роботи з дітьми з використанням поетичного слова, не слід обмежуватися переліком художніх творів, визначеного Базовою програмою. Він може обрати поетичні твори певного автора, які будуть відповідати індивідуальним та віковим особливостям дітей.

Список використаних джерел:

1. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О.І.Білан, Л.М.Возна, О.Л.Максименко та ін.-Тернопіль. Мандрівець, 2013
2. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі». – К. : Світич, 2014
3. Гавриш Н. Художня література в освітньому процесі: сучасні технології / Н.Гавриш // Дошкільне виховання. –2011. -No2.
4. Богуш А., Гавриш Н., Котик Т. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах. Підручник для студентів вищих навчальних закладів факультетів дошкільної освіти. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2006
5. Проектні технології у дошкільному навчальному закладі /Упоряд.Буракова Ю.Д. – Х.:Вид. група «Основа», 2009
6. Гаврик Н.В. Розвиток мовленнєтворчої діяльності в дошкільному дитинстві. - Донецьк : Либідь, 2012
7. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні / Наук. ред. А.М. Богуш – К.,2012

КРУПСЬКА Тетяна
студентка дошкільного відділення
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
КЛИМЕНКО Ольга Федорівна

РОЛЬ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР В РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ДОШКІЛЬНИКІВ

Актуальність: одним з найважливіших завдань працівників ДНЗ є формування пізнавального інтересу старших дошкільників, адже саме в цьому віці дитина об’єктивно готова до цілеспрямованої пізнавальної діяльності та розвитку пізнавальних інтересів. Це завдання є актуальним, оскільки саме пізнавальний інтерес передує появі мотивації навчання як одного з головних чинників готовності дитини до школи.

Метою статті є розкрити проблему розвитку пізнавальних інтересів дітей старшого дошкільного віку засобами дидактичних ігор.

Виклад основного матеріалу. Проблема розвитку пізнавального інтересу у дітей нині є однією з найважливіших у дошкільній освіті. Щоб освітній процес сприяв становленню особистості, необхідно пробудити у дитини ключове джерело її розумової діяльності – пізнавальну потребу, яка є витоком пізнавальної активності і лежить в основі розвитку пізнавального інтересу людини.

У системі навчання і виховання дітей дошкільного віку активно використовуються дидактичні ігри, які розвивають спостережливість, уяву, пам'ять, мислення, мовлення, сенсорні здібності, максимально задіюють інтелектуальний потенціал у пізнанні світу і себе.

Дидактична гра – гра пізнавальна, спрямована на розширення, поглиблення, систематизацію уявлень дітей про навколишній світ, виховання пізнавальних інтересів, розвиток пізнавальних здібностей. Вона являє собою багатопланове, складне педагогічне явище; є й ігровим методом навчання дітей дошкільного віку, і формою навчання та самостійної ігрової діяльності. Основу дидактичної гри складає органічний взаємозв'язок діяльності й цікавого засвоєння знань.

Дидактична гра – це гра, спрямована на формування у дитини потреби в знаннях, активного інтересу до того, що може стати їх новим джерелом, удосконалення пізнавальних, умінь і навичок.

Маючи велику спонукальну силу, пізнавальний інтерес дидактичної гри змушує старших дошкільників активно прагнути до пізнання, шукати способи набуття знань.

Пробудження пізнавального інтересу – це всього лише початкова стадія великої роботи з виховання у старших дошкільників глибокого стійкого інтересу до знань і потреби до самоосвіти.

Умовно можна визначити такі стадії розвитку пізнавального інтересу: цікавість; допитливість; власне пізнавальний інтерес; теоретичний інтерес.

Формування пізнавальних інтересів дошкільників здійснюється в процесі навчання і виховання, під час якого розвиваються пізнавальні психічні процеси: відчуття, сприймання, уявлення, пам'ять, увага, уява, мовлення.

Гарантією активного впливу на розвиток креативних здібностей у дітей вважається побудова освітнього процесу з позиції особистісно-зорієнтованого підходу, створення умов для реалізації особистості дитини через задоволення базових потреб відповідно до соціокультурних норм, вибір змісту й освітніх технологій повинен здійснюватися з позиції урахування унікальності та індивідуальності кожної дитини.

Щоб сформувати пізнавальний інтерес, організовуючи пізнавальну активність дітей, необхідно сформувати в них ті психологічні функції, які пов'язані з інтересом.

Щоб оптимізувати розвиток пізнавальних інтересів старших дошкільників, в практичній діяльності дитячих дошкільних закладів використовуються різні дидактичні ігри, завдання, які сприяють розвитку дитини, елементарні досліди з ознайомлення вихованців з навколишнім світом, явищами природи. Адже оптимальні дидактичні умови забезпечують високий рівень знань, сприяють розвитку в дітей старшого дошкільного віку пізнавальних інтересів. Проблемне навчання вчить мислити логічно, науково, діалектично, творчо, і тим самим воно сприяє успішній реалізації головного завдання – формуванню особистості дитини та її розвитку.

Одним із аспектів готовності дітей до освітнього середовища школи є наявність у старшого дошкільника пізнавального інтересу до навчальної діяльності – одного з основних видів діяльності людини, спрямованого на її саморозвиток через опанування способами предметних і пізнавальних дій, узагальнених за формою теоретичних знань. Адже пізнавальний інтерес значною мірою сприяє ефективному становленню дитини як суб'єкта пізнавальної та навчальної діяльності.

Пізнавальний інтерес – глибоко особистісне утворення, що не зводиться до

окремих властивостей й проявів. Його психологічну природу становить нерозривний комплекс життєво важливих для особистості процесів. Особливу значимість пізнавальний інтерес має в дошкільні роки, коли знання стають фундаментальною основою життя.

Особливістю пізнавального інтересу є його здатність збагачувати і активізувати процес не тільки пізнавальної, але і будь-якої діяльності людини, оскільки пізнавальне начало є в кожної з них.

Пізнавальний інтерес проявляється в прагненні дитини пізнавати нове, виявити незрозуміле про якості, властивості предметів, явищ дійсності, в бажанні вникнути в їх сутність, знайти між ними зв'язки і відношення. Основа пізнавального інтересу – активна розумова діяльність. Під впливом пізнавального інтересу дитина здатна до довготривалої та стійкої зосередженості уваги, проявляє самостійність у вирішенні розумового або практичного завдання.

Пізнавальний інтерес дитини відображається в її іграх, малюнках, розповідях й інших видах творчої діяльності. Отож дорослі повинні забезпечувати умови для розвитку такої діяльності.

Успішна діяльність дитини є стимулом для розвитку пізнавальних інтересів.

Класифікація дидактичних ігор дає змогу простежити їх суттєві особливості, використання яких забезпечує відповідний навчально-виховний ефект.

У дошкільній педагогіці дидактичні ігри розрізняють за навчальним змістом, ігровими діями і правилами, організацією і стосунками дітей, роллю вихователя тощо. Ці класифікації співвідносяться зі змістом навчання і виховання: ігри для сенсорного виховання, ігри, спрямовані на ознайомлення дітей з об'єктами і явищами навколишньої дійсності, на формування елементарних математичних уявлень, на мовленнєвий розвиток та ін.

Сучасний характер навчання дітей дошкільного віку забезпечується значною мірою використанням дидактичних ігор в розумовій роботі та творчій активності. Важливим для вихователя є вміння повсякчас ставити дитину в такі умови, коли вона самостійно приймає рішення.

Провідною діяльністю дітей дошкільного, у тому числі і старшого, віку є гра, особливу увагу у згаданій програмі приділено ігровій діяльності.

Ігрові технології є складовою частиною педагогічних технологій. Дидактична гра – гра, спрямована на формування у дитини потреби в знаннях, активного інтересу до того, що може стати їх новим джерелом, удосконалення пізнавальних, умінь і навичок.

Керівництво вихователя самостійними дидактичними іграми залежить від освоєння дітьми їх правил, знання й усвідомлення завдань.

Висновки. Сьогодні в дитячих дошкільних закладах іде активний пошук нових форм співпраці з дітьми в начальному процесі щодо розвитку пізнавальних інтересів. Отже, проблема розвитку пізнавальних інтересів дошкільників є однією з найактуальніших в теорії психологічної науки та в практиці дошкільних навчальних закладів, оскільки активність є необхідною умовою формування розумових якостей дітей-дошкільників, їх самостійності, ініціативності.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко А.К. Дидактичні ігри в дитячому садку. - М.: Просвещение, 1991. - 160 с.

2. Болотін Л.Р., Т.С. Комарова, С.П. Баранов. Дошкільна педагогіка - М.: Академія, 1997 - 240 с

3. Венгер Л.А., Мухіна В.С. Психологія. - М.: Просвещение, 1988-326 с.

ЯГОРЛИЦЬКА Марина
студентка факультету іноземних мов
Донецького національного університету

Науковий керівник:
кандидат педагогічних наук, доцент
Донецького національного університету
ІЩУК Наталія Юріївна

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ НА УРОЦІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Анотація. У данном удослідженні вивчене поняття критичного мислення, визначені основні характеристики і принципи формування критичного мислення учнів старших класів, наведено техніки й інтелектуальні прийоми розвитку критичного мислення, в старшій школі.

Ключові слова: мислення, критичне мислення

Актуальність проблеми. Орієнтація навчального процесу яка базується на критичному мисленні є однією із головних проблем сучасної освіти. Можливість критично мислити не тільки забезпечує науковий та суспільний прогрес, але і дає індивіду можливість до незалежного прийняття рішення, самовдосконалення.

Людина у сучасному світі постійно знаходитися у комунікаційному процесі, подорожує, знайомиться на відстані, тому досить значною перевагою є вміння критично мислити. Розвиток інформаційних технологій передбачає вдосконалення не лише технологій, але й адаптації людини до нових умов, передусім її мислення. Можемо з впевненістю сказати, що за умов таких соціальних трансформацій розвиток критичного мислення є одним з головних актуальних завдань вчителя в умовах середньої освіти.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.Метою статті є аналіз літературних джерел, пов'язаних з формуванням критичного мислення, розгляд стратегій критичного мислення на уроці англійської мови.

Дану проблему розглядали такі вчені як О. Тягло, Д. Халперн, К. Уейд, М. Лімпан., Б. Зейгарник.

М. Лімпан визначав критичне мислення як самовдосконалювальне, відповідальне мислення, що виносить правильні судження. О. Тягло окреслив критичне мислення «просунутою сучасною логікою»[2:65]. Психолог Д. Халперн розглядає критичне мислення як набір когнітивних технік та стратегій, які в свою

чергу збільшують ймовірність перебігу бажаного кінцевого результату [3:98]. Психологи К. Уейд і К. Таврис вважають, що критичне мислення - це можливість оцінювати різні твердження та робити об'єктивні судження на основі обґрунтованих доказів [4:54].

Критичне мислення за трактується як «межа, яка забезпечує регуляцію поведінки в цілому, описуючи порушення критичності мислення як некритичність до своєї особи » [5:72].

Розвідки зарубіжних та вітчизняних дослідників значно розширили поняття критичного мислення.Завдяки науковим розробкам з даного питання категорія критичного мислення доповнюється, що сприяє глибшому розумінню цього явища. Щодо сутності поняття «критичне мислення яку кожного науковця різні погляди та тлумачення. Так, Д. Халперн характеризує критичне мислення як спрямоване та зважене; С. Брукфілд – як позитивну та продуктивну діяльність; науковці Р. Пауль, Л. Елдер визначають критичне мислення як скептичне ставлення до загальноприйнятого, а також контрольоване, цілеспрямоване та осмислене. Д. Клустер характеризує його як самостійне, Е. Гласер – як обґрунтоване, М. Скривен, Р. Пауль – як інтелектуально дисциплінованe, Американська Національна Рада з навчання критичному мисленню – як раціональне і рефлексивне, П. Фачіоне – як оцінювальне, відкрите, цілеспрямоване, саморегульоване судженням, пізнавальним процесом людини. На думку В. Руджиеро критичне мислення є пошуком відповідей, а за твердженням М. Скрівен – це професійна інтерпретація та оцінка спостережень, інформації та обґрунтування.Р. Джонсон вбачає в критичному мисленні такий тип мислення, який допомагає людині організовувати, аналізувати, оцінювати дану інформацію. Для Р. Думейна критичне мислення – те, що не існує у загальному вигляді, є соціально та історично обумовлене. На думку В. Болотова критичне мислення – це аналітичний і розумний розгляд різноманітних підходів. НауковціТ. Воропай, І. Загашев, С. Заір-Бек, О. Тягло визначають критичне мислення як аргументоване і логічне, що базується на особистому досвіді та перевірених фактах.

Виклад основного матеріалу.Критичне мислення є мисленням вищого порядку, яке спирається на інформацію, усвідомлене сприйняття власної інтелектуальної діяльності та діяльності інших, яке сприяє розвитку такої особистісної риси, як креативність, і формує творче мислення, а отже, творчу особистість. У філософії під критичним мисленням розуміють уміння логічно мислити й аргументувати, аналітично дискутувати та правильно висловлювати свою думку.

До основних характеристик критичного мислення відносять:

- самостійність та індивідуальність;
- інформація є відправним, а не кінцевим пунктом критичного мислення;
- критичне мислення завжди починається з постановки й усвідомлення проблеми;
- критичне мислення прагне до переконливої аргументації;
- критичне мислення є, перш за все, мисленням соціальним.

Мислення в період ранньої юності є системним і продуктивним, що сприяє систематизації знань. Істотну роль у ньому грають наукові гіпотези. У юнаків здійснюється вироблення індивідуального когнітивного стилю розв'язування пізнавальних і практичних завдань, формування таких індивідуальних особливостей мислення як:

а) глибина, яка характеризується здатністюдо виокремлення суттєвих ознак при вивченні нового матеріалу і розв'язуванні задач, узагальнення їх, заглиблення у сутнісні характеристики досліджуваного;

б) гнучкість,яка характеризується умінням долати перешкоди минулого досвіду (знань), відходом від звичних шляхів розмірковування, розв'язуванням суперечностей між наявними знаннями і вимогами проблемної ситуації, пошуком оригінальних способів розв'язування проблемних задач;

в) широта, яка є можливістю утримання в пам'яті сукупності виділених суттєвих ознак, дією відповідно до них, без врахування провокаційних впливів зовнішніх, випадкових ознак;

г) усвідомленість, яка є здатністю передавання у словах, графіках, схемах, моделях мету і результат мислення;

г) самостійність – як уміння самостійного формулювання цілей, висування гіпотез, розв'язання проблем;

д) відгук на допомогу – як здатність вираховування результатів мислення інших людей, сприймання підказки;

е) критичність для об'єктивного оцінювання своїх і чужих думок;

є) активність для енергійності, рішучості у процесі розв'язування проблем, завдань;

ж) економність для розв'язування проблем найкоротшим шляхом, відкидання непродуктивних суджень, які не сприяють розв'язанню проблеми, а породжують нові.

Цими індивідуальними особливостями мислення характеризуються рівень його розвитку і продуктивність. Тому робота педагогів повинні спрямовуватися на організацію умов для оволодіння старшокласниками вміннями здійснювати логічні операції і розвитоквище вказаних особливостей мислення.

У старших школярів удосконалюється процес володіння складними інтелектуальними операціями аналізу й синтезу, теоретичного узагальнення й абстрагування, аргументування та доведення. Для осіб юнацького віку притаманним є встановлення причинно-наслідкових зв'язків, систематичність, стійкість і критичність мислення, самостійна творча діяльність. У них виникає тенденція до узагальненого розуміння світу, до цілісності й абсолютизації в оцінках тих чи інших явищ дійсності.

Навчання учнів старших класів критичному мисленню в довготривалому плані вимагає перебудови змісту і технологій навчання. Оскільки критичне мислення має соціальну природу, то кращими видами організації діяльності учнів із його формування є групові й колективні. Саме в таких формах роботи значне місце займають мультимедійні навчальні засоби, де необхідна обов'язкова критична оцінка інформації, що здобувається. Важливими є семінарська, лабораторно-практична форми занять і самостійна робота учнів старших класів.

Формування основ критичного мислення базується на основі чотирьох головних принципів:

1) висування та заперечування припущень;

2) перевірка фактичної точності та логічної послідовності;

3) розгляд контексту;

4) вивчення альтернатив [6: 72].

Для розвитку критичного мислення, в старшій школі застосовуються такі прийоми:

- вивчення основ формальної логіки, понять «критичність розуму», «самокритика», досвіду їх застосування в житті;
- навчання спеціальній техніці критичного аналізу: складанню кластерів, синквейна, переплутаних логічних ланцюжків і т. ін.;
- навчальний критичний аналіз і оцінювання ситуацій;
- обговорення помилок у розв'язанні завдань і проблем шляхом дискусій, суперечок;
- рецензування виступів, захист своїх варіантів лабораторних робіт, навчальних презентацій, міні-проектів;
- обговорення наукових статей журналів, критичних оглядів інформації Інтернету, порівняльний аналіз теорій/моделей із конкретної галузі;
- написання есе, аналітичних оглядів, рефератів із подальшим пошуком своїх і чужих алогізмів, помилок міркувань;
- вирішення логічних завдань із використанням операцій критики і самокритики;
- формування інтелектуальних умінь і навичок критичного мислення шляхом тренінгу з доведення та спростування гіпотез;
- спеціальне навчання процедурам доведення і спростування на матеріалі своєї майбутньої професії;
- організація дискусій, дебатів, наукових суперечок із професійних проблем;
- створення на заняттях умов для формування навичок об'єктивного оцінювання та самооцінювання знань та ін.

Проаналізувавши психолого-педагогічну літературу, можемо виділити чотири етапи формування критичного мислення учнів:

Перший етап – оновлення наявної інформації, визначення мети вивчення наявного матеріалу.

Другий етап – сприйняття нової інформації, критичне читання та письмо.

Третій етап – формування своєї незалежної думки.

Четвертий етап – висновки та оцінка проблеми, вирішення задачі, добір нових можливостей.

Нині існує достатньо методів та способів, які мають на меті формування навичок критичного мислення на уроках англійської мови. Розглянемо основні з них.

1. Техніка критичного мислення «Milestones» визначає конкретний алгоритм який спрямований на вирішення поставленої проблемної ситуації. Для цього потрібно скласти план, який крок за кроком буде обґрунтовувати цю послідовність.

2. Техніка критичного мислення «PriorityLadder». За допомогою даної методики зіставляються явища та визначаються пріоритети по зростанню. Для тих хто навчається пропонується віднайти переваги серед об'єктів дослідження і розмістити на відповідних рівнях.

3. Техніка критичного мислення «WhatYourRating» використовується для незалежного оцінювання за допомогою порівняння за загальноприйнятими стандартами які прийняті у соціумі. У процесі навчання учні повинні оцінити власні погляди на точку зору із загальними стандартами поведінки та позначити на відповідних рівнях шкали цінностей.

4. «Brainstorming» – це пошук рішень методом мозкового штурму. Насамперед, це колективне обговорення, пошук цікавих рішень, ідей з певної теми. Він надає можливість для тих хто навчається використовувати на повну свої інтелектуальні здібності та швидко виконувати завдання на уроках англійської мови.

5. Методика «Асоціації» закликає вільно висловлювати думки у процесі розуміння паралелей між окремими об'єктами. Це сприяє розвитку соціальних, мовних компетенцій, що, в свою чергу, розвиває навички самоосвіти та критичного мислення. Ця методика розширює визначення головного поняття та сприяє розумінню суміжних.

6. Техніка «MindMapping», в якій використовується нелінійний підхід до навчання, що змушує учня обдумувати та досліджувати певні поняття за зв'язки між ними за допомогою візуально-просторових відносин, що формуються навколо центральної теми на периферійних гілках, які можуть бути взаємопов'язані. [1:363]

Критичне мислення може виступати в якості як засіб оптимізації розвитку діалогічної мовленнєвої компетенції на уроках англійської мови. Критичне мислення формується поступово і є результатом щоденної кропіткої праці як учня так і вчителя.

Процес навчання повинен бути побудований відповідно до загальних потреб учнів. Використання всіх методик та технік роздільно та комплексно створює додаткові можливості у формуванні критичного мислення, розуміння нової інформації, вирішення поставлених перед учнем завдань, формування висновків. Доцільно постійно акцентувати увагу на кінцевому результаті під час використання даних методик та технік. Це суттєво покращить навчальний та виховний процес.

Висновок. Таким чином, формування критичного мислення як умови існування людини в демократичному суспільстві є необхідним елементом навчання та виховання. Саме розвинене критичне мислення сприяє не лише сприйняттю отримуваної інформації, а й самостійному розгляду пропонованих ідей із різних точок зору. Такі особливості цього інтелектуального феномена, як здібність до вирішення суперечностей, пошук нестандартних способів їх розв'язування, аналіз через рефлексію результатів власної розумової діяльності та її наслідків, відкритість для нових ідей, повага до опонента, толерантність, пошук компромісу, пропонують використовувати прийоми, що сприяють активізації розумової

діяльності учнів старших класів, розв'язуванню проблемних завдань, усвідомленню матеріалу, що вивчається, виробленню власної думки тощо.

Список використаних джерел:

1.Іщук Н. Ю. Developing critical thinking for enhancing social and psychological adaptability of first-year students / Н.Ю. Іщук, В.Ю. Лєсовий // Проблеми та перспективи розвитку національних економік в сучасних умовах: Зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Вінниця, 9 квітня 2013 р. – Тернопіль: Крок, 2013. – С. 362-364.

2. Тягло А.В. Логика критического мышления (в конспективномизложении) / А.В. Тягло – Х.: Харьковский інститут управления, 1996. – 72 с.

3. Халперн Д. Психология критичного мислення / Д. Халперн – СПб.: Питер, 2011. – 98 с.

4.Wade C. Psychology / C. Wade, C. Tavris. – HarperandRow, 1990. – 54 с.

5. Тягло О. В. Критичне мислення: Навчальний посібник / О.В. Тягло. – Х.: Вид. Группа «Основа»: «Триада +», 2008. –65 с.

6. Шакирова Д. Теоретические основания концепции формирования критического мышления / Д. Шакирова // Педагогика. – 2006. – № 9. – С. 72–77.

7. Терно С. Світ критичного мислення : образ та мімікрія / С. Терно // Історія в сучаснійшколі. – 2012. – № 7–8. – С. 27–39.

ЧЕРНИШ Ганна
студентка дошкільного відділення
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:
спеціаліст вищої категорії,
старший викладач
СНІЖКО Валентина Борисівна

ВИХОВАННЯ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ УСВІДОМЛЕНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ВИКОНАННЯ МОРАЛЬНИХ НОРМ

Анотація. *Стаття розкриває показники моральної вихованості дошкільників та характеризує виховання у старших дошкільників усвідомленого ставлення до виконання моральних норм.*

Ключові слова: *моральне виховання, старші дошкільники, характер, формування позитивних взаємин, оточення.*

Постановка проблеми: У вихованні дітей дошкільного віку існує багато проблем, серед яких однією з найголовніших є така: як прищепити дитині, зберегти й посилити в ній відчуття моральних цінностей. Головне завдання виховання — це вироблення характеру. Людину ми найбільш цінуємо не за її знання, а за її характер - він найбільше важить в зносинах людей міх собою, він дає змогу людині осягнути найвищі моральні блага.

Аналіз досліджень та публікацій. Дана проблема не знайшла поки належного віддзеркалення в сучасних психолого-педагогічних дослідженнях. Більшість авторів вказує на важливість і значущість морального виховання дітей дошкільного віку, але не пропонують цілісну систему роботи в даному напрямі. Характерною особливістю досліджень, пов'язаних з моральним вихованням дітей дошкільного віку, є звернення до окремих аспектів проблеми. Так, в роботах Л.С. Виготського досить виразно простежується ідея виховання моральних цінностей, але поняття «виховання моралі» не використовується; в дослідженні П.Я. Гальперін моральне виховання розглядається в руслі розумового виховання. Дослідники А.В.Запорожець, О.М. Леонтьєв, та Ж. Піаже, пропонують одним з рішень проблеми виховання моральних якостей дітей-дошкільників пізнання ними моральних цінностей при взаємовідносинах один з одним.

Тому темою дослідження ми обрали «Виховання у старших дошкільників усвідомленого ставлення до виконання моральних норм» і вважаємо її актуальною для педагогічної теорії і практики.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально дослідити рівні моральної вихованості старших дошкільників.

Постановка завдань:

1) Проаналізувати методичну та наукову літературу з даної теми.

2) Виявити показники моральної вихованості дошкільників.

3) Виявити та охарактеризувати рівні моральної вихованості дошкільників.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У педагогічній науці та практиці суспільного дошкільного виховання великого значення надається організації спільної діяльності дітей як важливому засобу формування в них початків колективістських взаємин, які є метою і водночас умовою всебічного виховання підростаючого покоління.

Кожен день діти вітаються і прощаються, прибирають після гри іграшки, вмиваються, одягаються на прогулянку і роздягаються. Щодня дитині доводиться охайно вішати одяг, ставити взуття т.д. У всіх цих ситуаціях діти не тільки практично опановують різними навичками і вміннями, але й освоюють визначені норми поводження в колективі однолітків. [5]

Привчаючи дітей вітатися зі своїми товаришами, вихователь використовує і ранковий прихід у дитячий садок і зустрічі протягом дня з лікарем, завідувачкою, муз. керівником, кухарем і т.д. Багаторазові вправи допомагають дитині усвідомити загальне правило: «Вітатися треба з усіма, кого побачив у цей день вперше». Одні вітаються охоче і привітно, інші - тільки після, нагадуючи, треті - ні тільки не вітаються зовсім або вітаються знехотя. Однак не варто кожен випадок привітності розглядати як факт появи неввічливості. Краще розібратися, чому дитина не привіталася, і допомогти їй виправитися. Часто діти вітаються формально, не розуміючи змісту цього правила. Наприклад: Сергій входить у групу і відразу направляється до іграшок. Вихователь нагадує хлопчику, що

спочатку потрібно привітатися. Дитина відповідає: «Я вже вітався там ...» і рукою показує на двері. Це свідчить, що хлопчик не розуміє, чому при вході треба вітати один одного. Вихователь пояснює Сергію, що, вітаючись, люди бажають один одному гарного здоров'я і настрою. Важливий також приклад дорослих - співробітників дитячого саду і батьків - їх привітність і доброзичливість при зустрічах передаються дітям. [9]

На думку І.Беха, моральність є "формою суспільної свідомості відносно двох сфер – світу людей і світу речей – може виступати і як суб'єкт-суб'єктне, і як суб'єкт-об'єктне ставлення". Тому, в нашому визначенні, моральність несе в собі моральні цінності й ідеали, що відображають рівень розвитку окремої людини й народу в цілому. Будучи ядром особистості, моральність визначає характер життєвої позиції людини й результати її діяльності [2].

Термін "моральне виховання" в педагогічній науці є широковживаним, але не має "чіткої визначеності", на що вказував І.Бех. Так, учений пояснював, що виховну технологію ототожнюють з виховними методами, а введення цього поняття вважають даниною моді.

Висвітлення питань, які розкривають шляхи формування позитивних взаємовідносин дітей, має важливе значення для педагогічної практики, зокрема поліпшення виховного процесу в дошкільному закладі.

Слід наголосити, що хоча спільна діяльність дошкільників, особливо старших, і спрямована на досягнення певного результату роботи, однак головна її мета — засвоєння дітьми правил взаємодії з ровесником, вправляння у позитивних формах спілкування з товаришами і турботливому ставленні до них. Значення спільної продуктивної діяльності для виховання дітей навіть важко переоцінити, адже вміння правильно поводитися під час *організації* спільної діяльності та в її процесі вкрай необхідне маленькій людині для майбутньої участі в житті шкільного виробничого колективу, у громадській діяльності й водночас для формування моральних рис особистості дитини. Звичайно, спільна діяльність лише тоді позитивно впливає на дітей, коли вихователь створює для цього відповідні умови, попередньо готує дошкільників до неї. Насамперед важливо, щоб діти володіли певними уміннями та навичками роботи з тим чи іншим матеріалом, без нього про організацію спільної діяльності не може бути мови. Потрібно, щоб зміст завдань, відібраних для колективного виконання, давав змогу об'єднувати дітей у невеликі підгрупи; щоб у процесі роботи вихователь широко використовував методи, спрямовані на формування дошкільників способів погодження дій і позитивних норм спілкування тощо. Якщо педагог не виховуватиме його, діяльність дошкільників залишиться нейтральною до виховних завдань і діти, хоч працюватимуть разом, досвіду позитивних взаємин не набудуть.

Тому важливо виховувати саме усвідомлене ставлення дошкільників до виконання моральних норм.

Список використаних джерел:

1. Аверін В.А. Психологія дітей і підлітків. - СПб., 1994.

2. Бех И.Д. Психологические основы нравственного развития личности: Автореф. д-ра психол.наук (19.00.07). – К., 1992. – 43 с.

3. Богуш А. М., Лисенко Н. В. Українське народознавство в дошкільному закладі: Практикум: Навч. посіб. — К.: Вища шк., 2003. — 206 с.

4.Вишневський О. Концепція демократизації українського виховання // Концептуальні засади демократизації та реформування освіти в Україні. Педагогічні концепції. – К.: Школяр, 1997. – С. 78-122.

5. Петеріна С.В. Виховання культури поведінки у дітей дошкільного віку. - М., 1986.

6.Поніманська Т. І. Моральне виховання дошкільників: Навчальний посібник. — К.: Вища шк., 1993. — 111 с. .

7. Юдіна «Уроки ввічливості». Д / у № 4 - 88.

РЕПУЛА Катерина
студентка дошкільного відділення
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:
спеціаліст вищої категорії,
старший викладач
СНІЖКО Валентина Борисівна

ВПЛИВ ТАНЦЮВАЛЬНО-РУХОВОЇ ТЕРАПІЇ НА ВСЕБІЧНИЙ РОЗВИТОК ДОШКІЛЬНИКІВ

Анотація: *у статті розглянуті методи танцювально-рухової терапій як засіб впливу на всебічний розвиток дошкільників.*

Ключові слова: *танець, арт-терапія, танцювальна терапія, танцювально-рухова терапія, танцювально-ритмічна гімнастика, креативна гімнастика, пальчикова гімнастика, всебічний розвиток.*

Постановка проблеми: Актуальність даного питання визначається тим, що наш час в умовах інтенсивних соціальних трансформацій, у пошуку нових підходів до навчально-виховного процесу дітям потрібні креативність і досвід внутрішньої гармонізації. Здатність мистецтва до ефективного впливу на особистісне зростання індивіда з метою корекції певних аспектів його самосвідомості лежить в основі такого напрямку корекційної педагогіки, як арт-терапія [1]. Ефективність цього методу ґрунтується на розумінні людини як всебічно розвиненої творчої особистості [2]. Творча діяльність стимулює бажання дитини створювати щось нове, незвичайне, фантазувати, творчо розвиватися, спілкуватися, розширювати міжособистісні стосунки. Одним із видів арт-терапії є танцювально-рухова терапія. На сьогоднішній день традиційним є використання танцю як засобу вираження емоцій, зняття

психологічної напруги, покращення емоційного стану, стимулювання творчої активності тощо [3]. Танець – один з видів рухової терапії, який зокрема, дає дитині також можливість самовиражатися, самореалізуватися, передавати свої емоції та почуття.

Над питанням єдності душі та тіла працювало багато авторів: З.Фрейд, А.Адлер, В.Райх, К.Юнг, А.Лоуен, Ф.Перлз, М.Фельденкрайс, Ф.Александер, А.Янов та багато інших. Вони пишуть про вплив почуттів на наші тілесні функції та навпаки, коли наші фізіологічні зміни впливають на психіку. Справедливо наголошується, що використання методів танцювально-рухової терапії, відкривають тілесний та емоційний досвід й, посилюють здатність людини до вербалізації (почуттів, тілесних відчуттів) та пізнання навколишнього світу. Актуальність використання танцювально-рухових методів обумовлена також підвищеним інтересом людей до різноманітних видів танцю. Танець є одним з найдавніших способів вираження людиною своїх почуттів та емоцій. Він зародився на самому ранньому етапі існування людства. Танець поєднує в собі фізичну, психічну і естетичну діяльність. Він здатний виражати цілу гаму людських емоцій і активно використовується в сучасній терапії. Саме у дошкільному віці дітей переповнює енергія, яку потрібно спрямувати у корисне русло. При цьому у вільному русі та імпровізації відбувається спонтанне вивільнення почуттів. Рухи танцю є своєрідним засобом комунікації. Саме гра, свобода простору, бажання задовольняти свої рухові потреби в контакті з іншими, які виражаються падінням, кружлянням, стрибанням, катанням по підлозі характерні для дітей дошкільного віку[6]. У танцювальній терапії акцент ставиться на чесному вираженні почуттів і вільному русі, а не на певних рухах [5]. Саме тому застосування методів танцювально-рухової терапії буде досить актуальним в дошкільному навчальному закладі, оскільки діти тільки розпочинають знайомство зі своїм тілом і його можливостями.

Існують різні види танцювальної терапії:

- танцювально-ритмічна гімнастика:
  - ігроритміка;
  - ігрогімнастика;
  - ігротанок;
- нетрадиційні види вправ:
  - ігропластика;
  - пальчикова гімнастика;
  - ігровий самомасаж;
  - музично-рухливі ігри;
  - ігри-подорожі;
- креативна гімнастика:
  - музично-творчі ігри;
  - спеціальні завдання.

Всі ці види танцювальної терапії використовують ігровий метод проведення занять, який надає освітньому процесу привабливу форму, полегшує процес запам’ятовування й освоєння вправ, підвищує емоційний фон занять, сприяє розвитку мислення, уяви і творчих здібностей дитини.

Усе це сприяє зміцненню здоров’я дитини, її фізичному і психічному розвитку.

Варто зазначити, що танцювльно-рухова терапія має позитивний вплив на всебічний розвиток дошкільників:

1. **Розумовий**: вивчення нових рухів, віршів та пісень,

завдяки цьому розвивається пам'ять; розвиток мислення, уяви, винахідливості і пізнавальної активності, розширення кругозору; сприяння розвитку відчуття ритму, музичного слуху, пам'яті, уваги, вміння погоджувати рухи з музикою; розвиток передумов творчих здібностей;формування навичок самостійного виразу рухів під музику; набуваються знання про навколишній світ та способи взаємодії з ним через рух у просторі.

2. **Фізичний:** зміцнення здоров'я; створення оптимальних умов для зростання і розвитку опорно-рухового апарату дитини; формування правильної постави; сприяння профілактиці плоскостопості; розвиток і функціональне вдосконалення органів дихання, кровообігу, серцево-судинної й нервової систем організму; розвиток м'язової сили, гнучкості, витривалості, швидкісно-силових і координаційних здібностей; формування навичок виразності, пластичності, граціозності і витонченості танцювальних рухів.

3. **Моральний:** формування рис колективізму; розвиток лідерства, ініціативи, відчуття товариства, толерантності взаємодопомоги і працьовитості; вчиться поважати способи самовираження однолітків.

4. **Естетичний:** ритмічність та краса у рухах під музику, отримання задоволення від своєї діяльності.

5. **Трудовий:** засвоєння умінь та навичок з самообслуговування; виховання працьовитості..

Такі характеристики дають підставу для активного застосування елементів танцювально-рухової терапії на заняттях з дітьми дошкільного віку та у повсякденному житті в навчально-виховному процесі.

Список використаних джерел:

1. Вознесенська О.І. Особливості арт-терапії як методу / О.І. Вознесенська // Психолог. – 2005. – №10. – С.5–8.
2. Практикум по арт-терапии / [под ред. А. И. Копытина]. – СПб.: Питер, 2000. – 448 с.
3. Арнольд О. Танцетерапия / Арнольд О. – М., 2001. – 245с. – (Мир танца; т. 2).
4. Пискунов Л.В. Танец и здоровье / Л.В. Пискунов // Спортивне танцы. – 2000. - №5(13). – С. 35-37.
5. Джала Т. Спроба класифікації рухів у спортивних танцях \ Т. Джала. – К.,2001. – 360с. – (Молода спортивна наука України; т. 5).
6. Мартиненко О. Впровадження засобів творчої імпровізації в систему хореографічних занять початкової школи / О. Мартиненко // Початкова школа. – 2012. - №2. – С. 36.
7. Киселева М. В. Арт-терапия в практической психологии и социальной работе [учебное пособие] / М. В. Киселева. - СПб.: Речь, 2007. — С. 134-147.

БАБ'ЮК Яна
студентка шкільного відділення
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:
кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри шкільної педагогіки та психології **ДРОВОЗЮК Лідія Миколаївна**

ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ ПОНЯТЬ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ АБСТРАКТНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Анотація. *У статті розглядається проблема формування в учнів початкової школи основних математичних понять.*

Ключові слова: *математичні поняття, початкова школа, методика навчання математики.*

Актуальність дослідження. Теоретик розвивального навчання В. Давидов зазначав: «Формування у дітей узагальнень і понять вважається однією з головних цілей шкільного викладання»[2, с.11]. Формування понять розвиває абстрактне мислення учнів, без якого неможливе не тільки оволодіння основами математики, а й успішне навчання загалом.. Тому рівень володіння учнями математичними поняттями є свідченням їх розумового розвитку та ефективності процесу навчання у школі. Над проблемою формування наукових понять працювали відомі психологи та педагоги Л. Виготський, П. Гальперін, В. Давидов, Д. Ельконін, Л. Занков, В. Крутецький, Є. Лодатко, Н. Менчинська, Ж. Піаже, Н.Тализіна. Формування логічного мислення молодших школярів висвітлено у працях Н. Бібік, А. Богуш, М. Вашуленко, М. Лещенко, О. Савченко, Л. Хомич та ін.

Підготовку учителя початкової школи до формування математичних понять розглядають М. Богданович, С. Дятлова, Р. Загоруй, Л. Коваль, Коломієць, О. Митник, М. Овчіннікова, К. Тогобецька, Г. Шульга.

Мета статті – розкрити особливості формування математичних понять в учнів початкової школи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Математичні поняття є окремим видом більш загального родового поняття, яке психологами називається поняттям. Поняття – це продукт розумової діяльності людини – думка, в якій відображені загальні, найсуттєвіші і відмінні від інших специфічні ознаки предметів чи явищ дійсності.

Аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури показав, що формування математичних уявлень і понять в учнів є складною психолого-педагогічною проблемою, розв'язання якої потребує від учителя глибоких знань з математичної теорії, логіки, загальної та вікової психології, педагогіки та методики викладання математики.

Особливістю математичних понять є те, що вони стосуються просторових форм і кількісних відношень об'єктивної реальності, відображених у мисленні на основі змістово- теоретичних дій абстрагування та узагальнення.

Оволодіваючи поняттями, дитина поступово переходить від пізнання зовнішньої сторони явищ до пізнання їхньої сутності, у мисленні відображаються істотні властивості і ознаки, що дає змогу робити узагальнення, висновки, проводити аналогії.

Уміння розпізнавати поняття, класифікувати їх, давати правильні означення, називати предмет за даним означенням – важливі навчальні уміння, без яких неможливе успішне навчання та інтелектуальний розвиток учня..

Під час вивчення математики учні досить рано ознайомлюються з прикладами логічних операцій, таких, скажімо, як порівняння і зіставлення, класифікація, узагальнення і конкретизація та ін. Програмовий матеріал предмета побудований з урахуванням зрослих вимог до логічної культури школярів і містить широкі можливості для розвитку їхнього мислення.

Введення в шкільний курс математики логічних понять і дій передбачає активне їх застосування у вивченні основного матеріалу. Щоб така робота була продуктивною, їй передує тривалий період нагромадження окремих фактів, поступового переходу від конкретних уявлень до абстрактних, у чому саме й виявляється наступність між окремими ланками навчання.

При систематичній роботі учителя над формуванням в учнів математичних понять їхня мова збагачується елементами математичної мови. Математичний словник молодшого школяра поповнюється термінами, символами, виразами, правилами, означеннями. Як узагальнення тих закономірностей, що їх спостерігали учні при оперуванні числами, вводиться буквена символіка. При цьому учням пояснюють, що буква-символ може набувати різних числових значень. Розглядаючи числову змінну, учні часто вживають вирази: «значення букви», «значення виразу», «яким значенням виразу відповідають дані значення букви», «якому значенню букви відповідає дане значення виразу» тощо. Сформувати правильне уявлення про змінну допомагає позначення її порожніми віконцями різної форми (квадратної, круглої, трикутної). Формулювання таких завдань за формою нагадує загадку, а процес розв'язування набуває ігрового характеру.

Багато труднощів у засвоєнні математики в початковій і середній школі, виникають, по-перше, через невідповідність знань, засвоюваних учнями, тим поняттям, що дійсно конституюють математичні побудови; по-друге, через неправильну послідовність уведення загальних математичних понять у шкільні курси; по-третє, вони спричинені непідготовленістю вчителя до такого складного психологічного процесу, як формування математичних уявлень і понять[3, с.2].

Основним у початковому курсі математики є формування поняття числа. На його основі утворюються інші поняття. Поняття числа формується і порядку його зростання. Спочатку дітям розповідають про одноцифрове число, потім двоцифрове, далі – трицифрове і т.д. У кожному концентрі формуються свої поняття. Наприклад. У концентрі «Сотня» мова йде про поняття «розряд», «одиниці першого розряду», «одиниці другого

розряду». Поняття «Геометричні фігури» формують через поняття про многокутники, їх елементи, різновиди, про прямі, криві, ламані лінії, точку, круг, коло.

В процесі виконання усних вправ учні оволодівають уміннями застосовувати математичні терміни, формулювати властивості дій тощо. Ефективним прийомом навчання учнів математичної мови є коментування. У початкових класах успішно застосовується хорове та індивідуальне коментування в такій, наприклад, системі: коментування сильним учнем під керівництвом учителя (записи виконуються на дошці); коментування без запису на дошці; коментування хором; коментування сильним, середнім і слабким учнем (індивідуальне)[1, с. 87].

Кожне нове поняття формується на основі інших, уже відомих, які використовуються в цьому процесі як опорні. Ця умова забезпечує доступність нових знань і, певною мірою, готовність учнів до їх сприймання. Кожен новий елемент математичної мови вводять у взаємозв'язку з раніше засвоєними. Наприклад, поняття відповідності. Його вводять на основі досвіду дитини встановлювати відповідності спочатку між різноманітними предметами, пізніше — між числами, точками тощо. Уявлення про те, що означає слово «відповідати», починає формуватись в дитини досить рано. У процесі підготовки до школи та навчання в I—IV класах це уявлення поступово розширюється, охоплюючи математичні об'єкти.

Програма з математики включає цілу систему спеціальної навчальної роботи по засвоєнню поняття числа як необхідної умови підвищення теоретичного рівня знань учнів 1-4 класів. Засвоєння поняття натурального числа учнями повинно бути доведеним до рівня конкретних знань.

Формування певної системи знань про натуральне число починається з 1 класу і проходить ряд етапів. Вже на перших уроках математики (підготовчий період), коли перевіряються і систематизуються знання, отримані дітьми до школи, робляться перші кроки по внесенню у підсвідомість першокласників елементів наукових основ про число.

Перш за все, доступно і на практичній основі, чітко розкривається ціль рахунку. В процесі рахунку діти засвоюють послідовність чисел, відпрацьовують техніку рахування. На конкретних множинах, які складаються із однорідних і неоднорідних елементів, першокласники вчаться правильно співвідносити числа з елементами множин; дізнаються, що результат рахунку не залежить від порядку, в якому перераховувалися предмети. Рахунок – основне джерело одержання натурального числа в початковій школі. Рахуючи, в дійсності, учень виділяє з оточуючого світу множини певної чисельності. Процес рахування, таким чином, визначає числові уявлення про множини. Наприклад, число 4 для учня – це 1,2,3,4.

У початкових класах вперше кожне поняття вводиться наочно, шляхом спостереження конкретних предметів чи практичного оперування ними, наприклад при лічбі. Учитель опирається на знання і досвід дітей. Ознайомлення з поняттям фіксується з допомогою терміну чи терміна і символа. При первісному введенні геометричних понять («точка»,

«лінія», «площина») слід використовувати наочність – малюнки, наприклад з казок, давати дітям нескладні практичні завдання.

Формувати математичні поняття можна з допомогою різних методів та засобів: елементів проблемного навчання, створення ігрових ситуацій, інтегрованих уроків, комп'ютера. Комп'ютер можна використовувати у таких випадках:

- в режимі графічно ї ілюстрації навчального матеріалу;
- в режимі навчання;
- в режимі тренування для відпрацювання елементарних умінь та навичок після вивчення теми;
- в режимі самонавчання;
- діагностичного тестування якості засвоєння знань.

У сучасній практиці початкової школи необхідно приділяти увагу таким питанням як усвідомлення учнями математичних понять, формування вмінь ними оперувати, застосовувати на практиці.

Список використаних джерел:

1. Богданович М.В. Методика викладання математики в початкових класах: Навчальний посібник /М.В. Богданович, М. В. Козак, Я.А. Король.- Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001.-368 с.

2. Давыдов В.В. Теория развивающего обучения / В.В. Давыдов.- М.: ИНТОР, 1996.- 544с.

3. Шульга Г.Б. Підготовка майбутнього вчителя до формування математичних уявлень та понять в учнів початкової школи: автореф. дис…канд. пед. наук/ Г.Б. Шульга; Вінн. держ. пед. у-тет ім. М. Коцюбинського.- Вінниця, 2007.-20 с.

ГОЛУБЕНКО Алла
студентка шкільного відділення
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:
кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри шкільної педагогіки та психології **ДРОВОЗЮК Лідія Миколаївна**

ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ УЯВЛЕНЬ ПРО НАЦІОНАЛЬНІ ЦІННОСТІ

Анотація. *У статті висвітлено теоретичні та практичні підходи до формування в учнів початкової школи уявлень про національні цінності. Зокрема розглядається експериментальна робота під час педагогічної практики.*

Ключові слова: *національні цінності, патріотизм, виховання учнів початкової школи, навчальний проект.*

Актуальність теми. У «Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді» (2015 р.) говориться, що «серед виховних напрямів сьогодні найбільш актуальними виступають патріотичне, громадянське виховання як стрижневі, основоположні, що відповідають як нагальним вимогам і викликам сучасності, так і закладають підвалини для формування свідомості нинішніх і прийдешніх поколінь, які розглядатимуть державу (patria) як запоруку власного особистісного розвитку, що спирається на ідеї гуманізму, соціального добробуту, демократії, свободи, толерантності, виваженості, відповідальності, здорового способу життя, готовності до змін» [3, с. 1].

Молодший шкільний вік надзвичайно сприятливий для національного виховання. Адже дитина починає пізнавати світ через знайомство з усім рідним – родиною, мовою, природою, що її оточує, рідним містом чи селом – а відтак, з Батьківщиною. Цінності родини та Батьківщини об'єднує те, що вони гуманні, спрямовані на любов, піклування та захист. Недаремно кажуть: «Батьківщина – мати».

Тему формування національних цінностей учнів досліджували І. Бех, Г. Ващенко, І. Газіна, П. Кононенко, В. Кузь, І. Лебідь, О. Литовченко, І. Мартинюк, О. Оксенюк, О. Пометун, С. Русова, М. Стельмахович, Б. Ступарик, В. Сухомлинський, К. Ушинський, К. Чорна, П. Щербань та ін. Вони сформували концепцію національного виховання, визначили основні його принципи, зміст, вказали на шляхи практичної реалізації. Основні національні цінності виокремив О. Вишневський.

Метою статті є – висвітлення ходу та результатів експериментального дослідження формування в учнів початкової школи уявлень про національні цінності.

У процесі експерименту перевірялася гіпотеза про те, що формування в учнів уявлень про національні цінності відбуватиметься за таких педагогічних умов:

- цілеспрямованого використання потенціалу навчальних предметів початкової школи для формування уявлень учнів про національні цінності;
- використання різних методів навчання та форм виховної роботи: бесід, проектів, міні-досліджень, екскурсій.

Основою існування і розвитку будь-якого суспільства, національної спільноти, держави є відповідна система цінностей, як своєрідний моральний орієнтир, завдяки якому і навколо якого організовується життя соціуму [2, с.7].

До цінностей нашого народу можна віднести матеріальні та духовні пам'ятки, які зберігають інформацію про історію та культуру України, національну гідність, національний етикет, національний характер, національні традиції та звичаї [4, с. 79].

Нами було визначено національні цінності, які найдоцільніше формувати в учнів молодшого шкільного віку. Серед них: «Батьківщина», «національні символи», «рідна мова», «історична пам'ять», «пошана до батьків і предків», «повага до людей», «природа України», «патріотизм», «національні традиції» [1, с. 14].

Було проаналізовано підручники для початкової школи щодо їх спрямованості на формування в учнів уявлень про національні цінності.

Ми, помітили, що спрямованість на формування в учнів уявлень про національні цінності насамперед характерна для таких навчальних дисциплін: «Українська мова», «Я у світі», «Природознавство», «Літературне читання». Вивчаючи українську мову, слід звернути увагу учнів на її багатство, красу та милозвучність, її роль у становленні державності, розвиткові культури, науки, літератури. Чільне місце на уроках займає використання народних загадок, лічилок, прислів'їв, приказок, висловлювань видатних людей.

Основними структурними компонентами підручника «Літературне читання» є науково-пізнавальні та публіцистичні статті, вірші, народні пісні, легенди, байки, притчі, оповідання, казки тощо, на основі яких можна формувати у молодших школярів національні цінності.

Особливо значний вплив на учнів мають твори В. Сосюри «Як не любить той край», Д. Павличка «Наш прапор», Л. Костенко «Усе моє, все зветься Україна», Н. Поклад «Гімн», О. Олеся «Наші предки — слов'яни», Т. Коломієць «Як давно в Україні з'явився жовто-блакитний прапор?» (4 клас).

У підручниках з предмета «Я у світі» (4 клас) містяться розповіді з історії України, культурної спадщини нашого народу, інших народів, які населяють Україну. Формуванню уявлень про національні цінності сприятиме вивчення таких тем: «Ознайомлення з громадянськими обов'язками», «Основні символи держави», «Планета Земля — наш спільний дім», «Різноманітність культур і звичаїв народів», «Найближчі сусіди України. Запрошення до подорожі», «Внесок українців у досягнення науки, культури та спорту».

Аналізуючи підручники «Природознавство» (4 клас), можна зробити висновок, що виховні цілі його спрямовані на виховання в учнів шанобливого ставлення до рідної природи, любові до рідного краю, Батьківщини. Особливо це помітно у розділі «Природа України», після вивчення якого передбачено створення учнями навчального проекту.

Значний виховний потенціал також мають предмети: «Образотворче мистецтво», «Трудове навчання», «Музичне мистецтво». Згідно з вимогами Державного стандарту освіти галузь «Технології (трудове навчання)» забезпечує умови для поєднання інтелектуального й трудового виховання учнів, ознайомлення з традиційними народними ремеслами України, оздоблення виробів технікою вишивки, формування любові до праці, бережливого ставлення до народного майна.

Під час уроків «Музичного мистецтва» молодші школярі знайомляться з кращими зразками української музики, осягають її інтонаційні особливості, національну своєрідність.

Під час формувального експерименту нами було проведено низку уроків та виховних заходів з метою формування в учнів уявлень про національні цінності. Учням було запропоновано виконати проект на тему «Я і мій родовід, родинні реліквії». В ході виконання проекту діти створювали родовідне дерево, вчились

презентувати родинні реліквії, вивчали біографію членів родини, вчились брати інтерв'ю у дорослих; працювали з літературними джерелами у бібліотеках, знайомились із тлумаченням за допомогою словників понять «генеалогія», «родовід», здійснювали пошук прислів'їв про сім'ю.

Ми провели заключне заняття на тему «Моральні та національні цінності мого народу. Традиції, поваги, турботи, співчуття й допомоги людям». В ході заняття діти звітували про результати виконання проекту, самі ставали учасниками рольових ігор; брали участь у конкурсах дитячих творів на тему «Моя родина», «Я і мої рідні», «Хочу бути схожим на…».

Наприкінці школярі готували міні-плакати для презентації зібраних матеріалів. Відбувалося жваве обговорення результатів проекту: учні ділились своїми враженнями від почутого і побаченого із застосуванням інтерактивних технологій «Мікрофон» та «Незакінчене речення». Кожен намагався критично оцінювати власні досягнення і досягнення інших учасників проекту, визначав недоліки та перспективи подальшої роботи, вчився корегувати власну пошукову діяльність.

Також нами був проведений квест - казково-пригодницька подорож «Україна – єдина країна!», де вирішувалися завдання формування в учнів уявлень про історію, культуру, звичаї, традиції, географію, адміністративний устрій України, національної свідомості, патріотизму.

Результати експерименту показали, що проведена нами робота сприяла розширенню у дітей уявлень про національні цінності. Порівняльний аналіз спостережень за дітьми, бесід з ними, анкетування показали, що відбулися позитивні зміни у їхніх уявленнях про національні цінності.

Список використаних джерел:

1. Газіна І. О. Національні цінності, їх зміст, специфіка та місце в системі виховання дитини шкільного віку / І. О. Газіна // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: зб. наук. пр. — Рівне. - 2011. – Вип. 1. – С. 44–45.

2. Карлова В.В. Духовні цінності в структурі національної самосвідомості: українські реалії [Електронний ресурс]. / Режим доступу: http://www.academy.gov.ua/ej/ej11/txts/10kvvsur.pdf

3. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді. – Київ. – 2015.- С. 1-10.

4. Лебідь І. В. Національні цінності у виховному процесі загальноосвітньої школи (теоретико-методологічний аспект): дис. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук / І. В. Лебідь. – Умань. - 2002. – 224 с.

БОДНАР Ольга
студентка відділення іноземних мов
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:
спеціаліст вищої категорії,
викладач зарубіжної літератури
ГОЛОВАНЮК Валентна Анатоліївна

ПРОБЛЕМА ТРАДИЦІЙ В РОМАНАХ ДЕНА БРАУНА («ЯНГОЛИ І ДЕМОНИ», «КОД ДА ВІНЧІ»)

Annotation. *The article is devoted to the study of the customs problems of the novel "Angels and demons" and "The da Vinci code", their influence on the present social order. The main manifestations of the cooperation of the religious customs and the science, and the moral customs are concerned.*

Key words*: customs, science, religion.*

Постановка проблеми. Повсякденне життя кожної людини міцно переплетене із ритуальними діями, які виконуються постійно, як звичка, без замислення над їх походженням та значенням. Ці ритуальні дії об'єднуються терміном «традиції». Традиції та їх вплив завжди були і будуть предметом дискусій, наукових праць, суперечок та джерелом натхнення для письменників. Своєю творчістю Ден Браун створив цілу індустрію художніх творів в літературі, що наслідують його манеру висвітлення традицій, історичних подій та постатей. Тому тема нашої дипломної роботи є дуже популярною та актуальною.

Розглядається причина подібної реакції на романи «Код да Вінчі» та «Янголи і демони» Д. Брауна через виявлення викривлення або зміни фактів, ми дослідимо спосіб висвітлення різних традицій, описаних в цих романах та їх проблематику.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем традицій в романах Д. Брауна не приділено достатньо уваги. В основному критикується його манера письма та викривлення й висвітлення фактів. Це зумовлено провокаційним змістом обох романів та позиціонуванням церкви у невигідному для релігії світлі. Велику кількість праць проблем релігійних традицій приділяють Анікін Д., Овсюк О. М., Юрій М.Ф.

Мета статті: вивчити, дослідити та покращити стан досліджуваної теми проблем традицій в романах Дена Брауна «Янголи і демони» та «Код да Вінчі».

Виклад основного матеріалу дослідження.

Традиція - це елементи культури, що передаються від покоління до покоління і зберігаються протягом тривалого часу. Традиції тією чи іншою мірою і в тих чи інших формах присутні в будь-якому суспільстві і практично у всіх сферах культури. [4]

Кожне суспільство, клас або група переймають одні елементи традицій, опускаючи інші, тим самим відкриваючі нові – в цьому і полягає розвиток. Цей розвиток і визначає позитивні та негативні традиції. Позитивна традиція – традиція, що сприймається новим поколінням,

відповідно негативна – це та, що відкидається.

Часто традицію ототожнюють зі звичаєм або обрядом. Звичай – загальноприйнятий порядок, спосіб дій, загально прийнята норма поведінки: те, що стало звичним, засвоєним, визнаним, що увійшло у вжиток роду. [4]

Звичай – це основна форма регулювання поводження, правила поведінки, які склалися внаслідок їх практичного застосування протягом тривалого часу серед людей і уособлювали собою підсумок історичного досвіду та зародки майбутнього.[4] Обряд – традиційні символічні дії, що в образній формі виражають соціально визначні події в житті людини та соціуму. [4]

Отже, головна відмінність феномену традиції − це загальність і універсальність, територіальна або національна прив'язка цього феномену.

Традиція відображає загальну рису народу, тоді як один звичай може бути елементом повсякденного життя людей різних народів, тобто не є демонстрацією характерних рис окремого народу.[2]

Провідною проблемою в романі «Янголи і демони» виявилась проблема релігійних традицій та науки. Було висунуто причини виникнення даної проблеми, вказано на їх наявність у творі та припущено можливі варіації їх розв'язання. Також було досліджено питання християнської моралі та зазначено труднощі, що виникають при намаганнях поєднати два опозиційних явища традицій релігії та науки.

Не менш важливим в розгляді проблем традицій в романі Д. Брауна є християнська мораль, її сутність і структура. Християнство стало релігією абстрактної людини, а його мораль набула загальнолюдської форми. Ідея рівності людей, їхнього всесвітнього громадянства зустрічалась і в античній етиці, зокрема у вченнях софістів і стоїків. Вона була одним із елементів теоретичних роздумів і їх відправним пунктом. Ця ідея в античній етиці ніколи не набирала нормативного змісту, хоча певною мірою зіставлюваного з вимогами поміркованості чи дружби. В межах християнського світогляду ця ідея, поєднана з принципом любові, набула провідних нормативних установ і форми, сприйнятливої для основної частини населення.

Однак ідея моральної рівності має у християнстві суто абстрактний вигляд, не враховує конкретних соціальних та етнічних відмінностей, а, навпаки, протистоїть їм як абсолютний імператив. Тому слід зазначити, що християнство такою самою мірою деформує ідею моральної рівності людей, якою і сприяє її проникненню у суспільну свідомість.

Аналізуючи все вище сказане, сам роман «Янголи і демони», історію та сучасні різноманітні думки віруючих можна розглянути декілька форм вирішення проблем традицій релігії у сучасному світі

Форми примирення науки і релігії богословами на основі переосмислення усталених категорій мислення серед широких мас віруючих та невіруючих: І. У минулому й нині богослови намагаються принизити розум і звеличити віру, релігію. Вони проголошують розум причиною першого гріха у світі і причиною втрати райського блаженства. За біблійною легендою, перші люди, Адам і Єва, жили з насолодою в раю доти, доки з намови диявола не побажали

«скуштувати плодів пізнання». Біблія стверджує; «Мудрість світу цього є безумством перед Богом». Блаженний Августин, християнський богослов IV ст., вважав, що розум вартий поваги лише у тому разі, якщо він слухняно прямує за релігійною вірою. «Щоб твердо знати, треба спочатку повірити», — повторював він. Отже, однією з можливих форм розв'язання конфлікту між вірою, релігією і розумом, наукою богослови вважають незаперечне визнання, в тому числі науковцями, первісності віри перед знаннями й практичним досвідом.

II. Приниження релігійної віри і звеличення розуму призвело, заявляють богослови, до створення зброї масового знищення, виснаження природних ресурсів, екологічних катастроф — розплата за претензії розуму. Негативні наслідки науково-технічного прогресу є результатом соціальних чинників.

Людство не може відмовитися від здобутих наукою знань, від досягнень науково-технічного прогресу. Процес незворотний. Запобігти або поліпшити негативні наслідки науково-технічного прогресу можна лише соціальними заходами та спеціалізованими соціальними програмами.[1]

III. Гармонійний симбіоз науки та релігії. Приклад цього вирішення ми можемо знайти саме в романі Д. Брауна «Янголи і демони» в образі Леонардо Ветра (до речі, ім’я цього персонажу є алюзією на такого відомого генія та винахідника як Леонардо да Вінчі), вчений-фізик європейської організації ядерних досліджень ЦЕРН, який щиро вірив у Бога. Описана вище система аналізу, не може охопити весь спектр відносин між релігією та наукою, зазначити всі можливі дрібниці, але дає змогу краще зрозуміти проблему порушену Д. Брауном. Як висновок: не можливо досягнути повного невтручання одного явища в інше, оскільки вони дуже тісно переплетені.

Роман Д. Брауна «Код да Вінчі» має дещо схожі проблеми, але має й розбіжності. Проводиться чітка лінія схожих проблем цього роману із твором «Янголи і демони», оскільки в обох випадках яскраво виражено проблеми релігійних традицій. Хоча у творі «Код да Вінчі» визначено специфіку проблем, а саме: проблема нерівності між жінками та чоловіками, проблема достовірності інформації та згаданих фактів щодо таємниці Священого Граалю, згаданого в творі як ключова частина, проблема трактування гріха.

Поняття «гріха» має буденний і метафізичний зміст. В буденному значенні гріх — це відступ від віри та моральних норм. Конкретний зміст гріховних дій різноманітний: блуд, лукавство, користолюбство, злоба, заздрість, убивство, усобиці, брехня, наклеп, богоненависництво, образа, бахвальство, гординя, неслухняність перед батьками, безрозсудність, підступність, ненависть, непримиренність, немилостивість, ідолопоклонство, пияцтво, перелюбство, чародійство, єресі, безчинства, лихослів'я, марнословство, непристойні жарти тощо. Більшість гріхів — це порушення загальнолюдських моральних норм, і віднесення їх до ряду зла неспецифічне для християнської доктрини. Певну групу складають відступи від віри: ідолопоклонство, єресь, богоненависництво тощо.[1] Проголошуючи подібні умонастрої

гріхом, християнство виходило з міркувань ідейного самозахисту. Значне місце у християнському тлумаченні гріха відведене ідеї про взаємозв'язок гріховного з тілесним, плотським. Засудження плотських утіх — улюблена тема численних біблійних розмірковувань про природу гріха. Природні потяги підлягають осудові, бо вони протидіють божественному законові. У цьому контексті оцінювався зв'язок між чоловіком і жінкою. Безшлюбність і цнотливість. Але шлюбний зв'язок необхідний, щоб уникнути блуду. Тому поширені в деяких гностичних сектах заборони на шлюб й окремі види їжі християнством спростовані. Основу гріховності становить прагнення уподібнитися Богові, привласнити собі його пізнавальні й творчі потенції. Цінність людського життя, повага, милосердя, доброта, допомога іншим, рівність – все це ми можемо знайти і в моральних традиціях християнства. Але одразу помічаємо суперечності. Перша з них щодо рівності між людьми різного соціального статусу та різної статі. В романі «Код да Вінчі» організації Опус Деї жінкам не дозволено заходити через центральний вхід, їм не може перебувати в будівлі організації, якщо вони не виконують своєї роботи (різні побутові справи), їм заборонялось майже все, в той час як у чоловіків послідовників релігії католицизму в Опус Деї був повний карт-бланш. Ця ж невідповідність в романі зазначається також через символи. Епогею свого вираження ця невідповідність досягає в концепції культу жінки, святості жіноцтва. В романі професор Ленгдон досліджував цю тему, вивчаючи значення різних символів, і навіть писав на цю тему працю. Раптово він опиняється в самому пеклі подій т інтриг, причиною яких виявилась таємниця Святого Граалю. В книзі Святий Грааль позиціонується як свята кров, рід, що взяв свій початок від Ісуса Христа. Цю таємницю ревносно захищала підпільна група, що називала себе Пріорат Сіону. Слід зауважити, що в реальності ця організація дійсно існувала, і мала на меті збереження таємниці лінії роду Меровінгів.[3] Хоча пізніше виявилось, що абсолютно всі документи, підтверджуючі існування потомків цього роду, були сфальсифіковані. На цю організацію навіть було подано клопотання в суд. Тож повертаючись до невідповідності, ми звертаємо уваго на заклики до рівності між всіма і одночасно можемо відслідкувати історичні свідчення придушення прав жінок і на освіту, і на про свободи вибору, і на свободу слова й т.д. Це наштовхує нас на роздуми, щодо установленого порядку, чому він виник, які його наслідки.

Список використаних джерел:

1. Анікін Д. История религии : конспект лекций. / Д. Анікін — 2008.
2. Безвершук Ж.О. Культурологія : навч. посіб. : відповіді на питання екзаменаційних білетів / Ж.О. Безвершук, О.В. Щербакова. — К.: Знання, 2010. — 326 с.
3. Овсюк О. Загадки і таємниці роману Дена Брауна “Код да Вінчі”/ О. Овсюк. — 2008.
4. Юрій М.Ф. Соціологія культури: Навчальний посібник. - К.: Кондор, 2006. - 302 с.

ЗАСІК Олександр
студент відділення іноземних мов
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:
спеціаліст вищої категорії,
викладач зарубіжної літератури
ГОЛОВАНЮК Валентна Анатоліївна

ДЖЕК ЛОНДОН І НОВИЗНА ЙОГО «ПІВНІЧНИХ ОПОВІДАНЬ» ТА УНІКАЛЬНІСТЬ СТИЛЮ МИТЦЯ

Anotation: *The article touches upon the peculiarities of author`s style of Jack London on the example of the series of his "North stories".*

Key words: *the series of north stories, realistic tendencies, neo-romanticism aesthetics, strong personality.*

Постановка проблеми. Джек Лондон увійшов у світ літератури як новатор. Адже з самого початку він заперечив «традицію витонченості», яка була характерною для тогочасних письменників. Вони відмовлялися зображувати у своїх творах вульгарність, грубість у всіх їх проявах. Можливо і через це ранні твори Джека Лондона не були визнаними. Він ж у свою чергу відмовлявся від ідеалізування, натомість зображував правдиву реальність з деяким емоційним забарвленням. Герої його творів були непереможними особистостями, які боролись із життям, кидаючи йому виклик, автор дійсно вірив у сильну людину. Такими переконаннями і настроями пронизані «Північні оповідання», які, власне, і стали об'єктом даного дослідження. На даний момент, творчість Джека Лондона досліджується не надто продуктивно і здебільшого сприймається як приклад пригодницької літератури для дітей. Ми ж маємо намір виявити приховані глибинні ідеї творів.

Аналіз досліджуваних джерел і публікацій. Серед авторитетних західних літературознавців, які першими звернулися до осмислення незвичайної особистості Джека Лондона, хочемо виділити Г.Бемфорда, І.Стоуна та Ф.Фонера – їм належать ґрунтовні дослідження, спрямовані на комплексний аналіз життєвого і творчого шляху письменника. З-поміж російських та українських науковців різноплановий доробок Джека Лондона досить глибоко вивчали Л.Андрєєв, В.Биков, В.Богословський, О.Звєрєв, Т.Денисова, Б.Парчевська та інші – щоправда, деяким з їхніх праць притаманна певна ідеологічна спрямованість, пов'язана з вимогами радянського літературознавства.

На сучасному етапі осмислення основних тенденцій розвитку світової літератури ХХ ст. спостерігається брак наукових досліджень, присвячених аналізові оригінальної творчої манери Джека Лондона, що забезпечує актуальність запропонованої статті.

Виклад основного матеріалу. Зараз ніхто не заперечує те, що шлях Джека Лондона до визнання розпочався з розповіді про Північ. Дев'ять оповідань, об'єднаних у збірку "Син Вовка" (1900), були тісно пов'язані між собою як тематично, так і на рівні глибинного внутрішнього змісту, тому саме їх можемо вважати початком "північної одіссеї" автора. Спираючись на власний життєвий досвід, Джек Лондон створив оповідання, в яких тісно переплелися холодна жорстокість просторів "білої тиші" з піднесеною романтикою боротьби

особистості за збереження моральної стійкості, щирості людських стосунків в умовах, коли вистояти міг тільки дійсно по-справжньому сильний і незламний духом. Такий авторський підхід не викликає подиву, адже доля наділила і самого Джека Лондона біографією, якої не мав жоден літератор світу. Пройшовши складний період становлення, письменник протягом усього життя завжди з'являвся там, де вирували пристрасті й загострювалися конфлікти, з однаковим натхненням ставав активним учасником як соціально значущих подій, так і авантюрних експедицій, подорожей, аби згодом дарувати читачам свій неоціненний досвід, обрамлений винятковою художньою майстерністю. На перший погляд може видатися, що, розпочавши літературну діяльність, письменник не дотримувався чітко визначених художніх орієнтирів, сприймав попередні мистецькі традиції безсистемно, підпорядковуючи їх критеріям власного світобаченням. Своїми духовними наставниками він вважав Г.Спенсера, Ч.Дарвіна, К.Маркса і Ф.Ніцше, а літературними вчителями – Р.Кіплінга та Р.Л.Стівенсона [1]. Тому як соціаліст Джек Лондон створював образи типових, простих і мужніх людей, однак не завжди міг уникнути своєрідної так званої кіплінгівської "урочистості", зокрема, оспівуючи стійкість золотошукачів у сутичках з суворою природою Аляски. Письменник неодноразово звертався до техніки натуралізму чи імпресіонізму, водночас створюючи піднесено-романтичні картини перемоги винятково сильної і непереможної особистості над стихією. Коли ж виникала потреба показати складність взаємовідносин між людиною і середовищем, прозаїк виступав переконаним реалістом, щоправда, за спостереженням О.Звєрєва [3], поєднуючи бездоганну правдоподібність кожної подробиці з поетичною фантазією та ліричними відступами, що перебивали стрімке розгортання інтриги, надаючи оповіді епічного розмаху й філософської глибини.

Центральною темою "північних" оповідань Джека Лондона (збірок "Син вовка", "Бог його батьків", "Діти морозу", "Віра в людину") стала тема випробувань: письменник послідовно створював ситуації, в яких особистість, залишаючись наодинці з небезпекою, отримувала можливість перевірити власні сили в тяжкій боротьбі з обставинами, що загрожують самому її існуванню. На Півночі потенціал, закладений в індивіді природою, виявлявся набагато повніше, і, вперше по-справжньому осягаючи зміст давно відомих, звичних понять, людина неначе заново відкривала для себе першоматерію буття, відкидаючи все штучне і другорядне. У підсумку до неї приходило розуміння високого змісту таких етичних категорій, як відповідальність, братерство, мужність, воля, честь, – розуміння не абстрактне, а пропущене крізь власний життєвий досвід.

Зосереджуючи увагу лише на головному почутті, що у хвилини смертельної небезпеки робить непотрібним усе інше, Джек Лондон іноді відкидав тонкий психологізм, багатство відтінків і півтонів, звертаючись до стрімкої реалістичної оповіді; деякі картини його творів підчас вражали відвертістю натуралістичної графіки

Та при цьому письменник ні на мить не забував про велич розпачливої битви людини за право на життя, оспівував високі моральні принципи й мужність залишатися особистістю навіть у хвилини повної безвиході, що вводило оповідання

“північного” циклу в контекст неоромантичної естетики. Відтворюючи реалії повсякденного життя золотошукачів, Джек Лондон, звичайно ж, не міг уникнути натуралістичної деталізації. Але запропоноване письменником тлумачення людини рішуче протистояло провідним концепціям натуралістів. Зокрема, він звільнив особистість із твердих лещат біологічної залежності: навіть у найтяжчих обставинах герої “північної одіссеї” не безпомічні – фізичне знесилення перемагається ними за рахунок твердості духу та моральної стійкості. Персонажі, яким Джек Лондон відверто симпатизує, втілюють романтичний ідеал свого творця: вони – сильні особистості, що сповідують закони братерства і справедливості. Таким, наприклад, змальований наскрізний герой “Північних оповідань” Мелмют Кід: вірним товаришем, який мужньо виконав передсмертне прохання друга, а потім узяв на себе турботи про його дружину і сина, (“Біла Тиша”); мудрим помічником постає в “Королевій дружині”; сміливою, розумною, розважливою людиною – в “Північній Одіссеї”. У будинку героя завжди можна знайти притулок для відпочинку після важкої дороги, до нього тягнуться люди, шукаючи поради й довіряючи таємниці. Для Кіда перебування на берегах далекого Юкону – це не стільки спосіб збагатитися, скільки бажання випробувати себе, відстояти, захистити, зміцнити власні людські чесноти.

Ми розуміємо, що сам Джек Лондон найбільше цінував у людині її вміння вислухати й поспівчувати, розділити останній шматок хліба з тими, хто цього потребує, не вагаючись пожертвувати особистим благополуччям заради допомоги товаришеві, тощо. Тому-то оповідання “північного” циклу, що приваблюють цілісними характерами й гострими ситуаціями, варто сприймати не як пригодницькі твори про часи “золотої лихоманки”, а як піднесено романтичні оповіді про боротьбу за Людину.

Сповідуючи принцип достовірності, письменник не приховував, що переважну більшість американців на Північ гнала не в міру розпалена жага легкої наживи. Висока романтика й азарт конкуренції в гонитві за удачею в його оповіданнях тісно переплітаються, фіксуючи внутрішню суперечливість створених картин реального життя. Фактографічність оповіді в даному разі не викликає жодних сумнівів: уже з перших рядків кожного твору стає зрозумілим, що Джек Лондон знає і відчуває зображених ним людей та обставини, в яких вони опиняються. При цьому письменник навмисно не висловлює авторських симпатій чи антипатій – він ніби злегка відкриває завісу, презентуючи невеличкі замальовки, і тим самим дозволяє читачеві самому робити висновки про почуте й побачене. Прозаїк лише фіксує дію, але читач безпомилково вгадує в героєві, покинутому серед засніжених просторів, особистість, котра має випробувати на міцність власні фізичні й, головне, моральні сили, аби в підсумку обов’язково перемогти.

Тема зіткнення людини з природою взагалі була лейтмотивом кожного з “північних” оповідань. Щоправда, вона мала декілька векторів реалізації: сприйняття особистістю органічної мудрості природи; змагання за життя в умовах смертельної небезпеки; моральне випробування людини жорстокими законами Півночі. Перевіряючи своїх героїв на міцність, Джек Лондон небезпідставно стверджував, що цілковите порозуміння між цивілізацією та “білою

тишею” неможливе, бо остання – це абсолютно інший світ, в якому звична для авантюристів-золотошукачів система матеріальних цінностей просто не діє. Зважаючи на той факт, що американський прозаїк на ранньому етапі творчості до певної міри приймав теорію “надлюдини” Ф. Ніцше, він мав би позитивно ставитися до осіб, які не чекають милостей від природи. Однак настанова на об’єктивність в оцінках вимагала від нього межової чесності, тому світ, змальований у “північному” циклі, виявляється далеким від однозначності. Як реаліст Джек Лондон не применшує жорстокості північної природи, так само, як не ідеалізує закони людського співіснування у Клондайку – чесноти тут часто обертаються своєю протилежністю, заради любові іноді доводиться вбивати. У підсумку шляхетність героїв численних оповідань виявляється вразливою не тільки тому, що вони втручаються в життя суворої Півночі, але й тому, що причина, заради якої вони це роблять, – матеріальна, а отже, позбавлена вищого сенсу. З іншого боку, Північ у творах письменника стає своєрідним притулком для тих, хто відкидає корисливість та егоїзм цивілізованого світу. За авторською концепцією, саме ці герої – сильні особистості, що сповідують принципи дружби, взаємодопомоги, честі, – незламністю своєї волі долають несприятливі умови існування та досягають поставленої мети, тим самим підкреслюючи неоромантичне спрямування “північної одіссеї”.

Підсумовуючи вищесказане, можемо стверджувати, що домінантою індивідуальної художньої манери, тобто новизною Джека Лондона став своєрідний синтез реалістичних і неоромантичних тенденцій. Американський письменник міг пробачити людині її слабкість перед грізними силами природи, але гнівно засуджував слабкість духу, бідність людської душі, засліпленої блиском золота. Водночас він прагнув утілити у своїх героях шляхетність духу як першооснову буття. Оповідання “північного” циклу характеризуються гостротою і напруженістю сюжетів, драматичністю колізій, зіткненням різних характерів, численністю життєвих конфліктів, але об’єднує їх всеохоплюючий авторський оптимізм і віра. Усвідомлюючи небезпеку зникнення духовного в ім’я матеріального, Джек Лондон мав намір допомогти сучасникам не схибити при виборі життєвих орієнтирів, тому й створив оповідання, що стали справжнім гімном позачасовим загальнолюдським цінностям.

Список використаних джерел:

1. Быков В. По следам Джека Лондона / Виль Быков. – М. : Изд-во Московского университета, 1996. – 236 с.

2. Денисова Т. Одіссея Джека Лондона / Т. М. Денисова // Зарубіжна література. – 2000. – Число 22 (38). – С. 4–5.

3. Зверев А. Джек Лондон / А. Зверев. – М. : Просвещение, 1975. – 353 с.

4. Стоун И. Джек Лондон / Ирвинг Стоун ; пер. с англ. – М. : Молодая гвардия, 1998. – 416 с.

5. Шпак В. Вибрані лекції з історії зарубіжної літератури. Американська література ХХ століття / В. К. Шпак. – Черкаси : ЧІТІ, 2000. – 84 с.

КУЛІБАБА Антон
студент відділення іноземних мов
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Науковий керівник:
спеціаліст вищої категорії,
викладач зарубіжної літератури
ГОЛОВАНЮК Валентна Анатоліївна

МЕТАМОРФОЗИ ОБРАЗУ САТАНИ У ТВОРЧОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ РОМАНТИКІВ

Annotation. *The article investigates the image of Satan in the works of European writers and their vision of Satan image. The article also consider the relation of J. Milton's Satan and representation of his image in his works.*

Keywords: *the image of Satan, metamorphosis, romantic movement, European writers.*

Постановка проблеми. Біблійні мотиви є свого роду знаковими символами, які в ту чи іншу епоху набувають різну інтерпретацію, наповнюються різним змістом. Вся історія літератури, власне, в тому чи іншому випадку апелює до цих мотивів. У даній статті ми розглянемо метаморфози образу Сатани в інтерпритації різних європейських письменників.

Аналіз досліджень. У статті ми будемо опиратись на дослідження, в яких розглядались різні образи Сатани, історичний розвиток літератури того часу. До дослідників, які досліджували це питання слід віднести: П.Б. Шеллі, Г. Лессінг, В. Бєлінський, А. Анікст, Р.М. Самарін.

Мета статті – показати та дослідити різні погляди письменників та науковців на образ Сатани в літературі епохи Романтизму.

Виклад основного матеріалу. Перший бунтівник і підривник божого порядку, що носить кілька імен – Сатана - противник, диявол, Люцифер, в Старому завіті виступає символом нескореності, але зовсім не світового зла. Бунт лежав в основі створення світобудови. Ставлення до Сатани як до алегоричної фігури, що втілює світове зло, і одночасно є конкретним його носієм, що має певне матеріальне втілення, в ту чи іншу епоху залежало від ставлення до явища бунту.

Інтерес до демонічного, що виник у романтиків, був не випадковим; його зумовили насамперед соціальні потрясіння, що прокотилися по Європі в XVIII-поч. XIX ст., які безповоротно змінили суспільний світогляд, змістивши звичні акценти в трактуванні загальнолюдських понять. В бунтуючому світі по-іншому розставляються акценти на поняттях добра-зла, красивого-жахливого, раціонального-ірраціонального, гріха і спокути і, відповідно, в іншому ключі переосмислюються біблійні образи і мотиви [1. с.139-140].

Одним з перших до проблеми переосмислення біблійної історії і біблійних образів підійшов Дж.Мільтон у «Втраченому раю», 1667 р. На думку В.Белінского, звеличення Сатани над Богом було у Д.Мільтона ненавмисним, представляючи апофеоз повстання (бунту)

проти авторитету. У демонічних картинах першого бунту, описаних Д.Мільтоном, сучасники вбачали відображення революційних потрясінь епохи, в яких брав участь і сам поет. Однак закладена Д.Мільтоном символіка, безсумнівно, була набагато ширше і різноманітніше. Її відображення і розвиток пов'язаний з іменами У.Блейка («Пророчі книги», 1794) і У.Бекфорда («Ватек», 1786), які, крім бунтарства, вносять в образ Сатани трагічні нотки [5, с.134].

У поемі «Каїн» Д.Байрона (1821) Люцифер, що розкриває Каїну таємниці буття і підготовляє його до випробувань, сам скидає з себе відповідальність за світове зло. Його слова стануть програмними для романтичного трактування образу Сатани, у відповідності з теорією подвійності яка об'єднує в собі добро і зло. Байронівський Люцифер – професіонал по частині обману. Його вирок Богу заснований на численних доказах і логічних побудовах, а самовиправдання грунтується на дилемі.

Аналогічного трактування дотримувався М.Лермонтов в «Демоні», пом'якшуючи його провину психологічним мотивуванням. У вигляді демона з'являються мотиви, що знайшли згодом відображення у М.Лермонтова: печаль, відчай, трагізм, ніжність, краса. Демон починає вселяти не страх, а глибоку печаль, це вже не огидна дантесівська істота з пекла, а таємнича особистість, тираноборець. Мотиви "Ватека" і тема "сатанізму", піднята ним, мала помітний вплив на творчість європейських романтиків XIX ст.

П. Шеллі в есе «Про Диявола і дияволах», опублікованому лише після його смерті, у виправдання Сатані напише, що останній, *«будучи створеним Богом, не може мати ніяких бажань і схильностей, крім тих, що закладені в ньому його творцем ...»* [3. С.405].

А Ш.Бодлер в «Слові до Сатані» прямо назве його борцем за знедолене людство. Бог у Ш.Бодлера наділяється функціями зла, а Сатана, відповідно, добра, порівнюючи з монологом Люцифера у Д.Байрона в «Каїні». Подібне трактування звучить і в есе П. Шеллі «Про Диявола і дияволах».

Переосмислення образу Сатани в літературі романтизму можна звести до декількох напрямків:

- з одного боку, Сатана починав мислитися в революційному аспекті, в ролі двигуна прогресу, скептичного спочатку, який спонукає людину творити і пізнавати, бунтаря який виступає проти тиранії, нехай і божої (подібне трактування, прослідкується ще в трагедії К. Марло «Трагічна історія життя і смерті доктора Фауста», 1589р., «Втрачений рай» Д.Мільтона і потім отримує філософсько-художнє втілення в трагедії Й.В.Гете «Фауст», знаходить закінчене вираження у У.Блейка в образі бога Орка, який втілює бунтівний початок, і в поемі Дж.Кардуччі «До Сатани», 1863):
- з іншого боку, Диявол знаходив все більш людське втілення, зазнаючи своєрідної

зміни перетворюється із зовнішнього джерела спокуси в порадника людини або навіть його благодійника, який допомагає йому прийти до збагнення і осмислення свого буття. У подібній ролі виступає Люцифер в драмі Д.Байрона «Каїн», таємничий незнайомець у романі У.Годвіна «Сент-Леон», 1799, рис у новелі А.фон Шамісso «Дивовижна історія Петера Шлемель», 1814, частково – «Демон» М.Лермонтова; гранично змінені чорти М.Гоголя.

- з третього боку, диявол виступає в ролі критичного елемента існуючих на землі порядків, що стає особливо характерно для англійської романтичної літератури («Думки диявола» С.Кольріджа і Р.Сауті, 1799; балада П.Шеллі «Прогулянка диявола», 1812, Д.Байрона «Поїздка диявола», 1813 та «Бачення суду», 1821);
- і, нарешті, диявол стає метафорою темної сторони людської натури, його негативним двійником, чинним зсередини свідомості. Рольові значення образу двійника і диявола в цьому плані поєднуються, переходячи в синонімію. Двійник людини - це одночасно і біблійний диявол, який прийняв повну людську подобу в його негативному виконанні[2, с.158].

У романтиків область зла, "чужого" розташовується в людській душі. Оскільки в людському уявленні диявол завжди асоціювався зі смертю (у Д. Мільтона саме Сатана впускає Смерть, свою колишню, а нині новонароджену дочку, в людський світ по прокладеній ним, через хаос, дорозі. При всьому своєму неоднозначному ставленні до фігури диявола, романтики не уникли цього парадоксу. Оскільки демонічна енергія суть мертвої енергії, то людина, яка пізнала зло, частково знаходиться в статусі мерця, автомата, що живе в прикордонній області Життя-і-Смерті, вперше описаної С. Кольріджем в «Оповіді про старого мореплавця». Згадаймо в цьому плані оволодівшого демонічною енергією і порвавшого з світом живих Манфреда Д. Байрона, старого мореплавця С. Кольріджа, автоматів Е. Т. А. Гофмана, демонічних героїв У. Годвіна, М. Шеллі і Е. По. Також володіють підвищеною демонічної енергією гоголівські мертві душі, всі його чорти, відьми й чаклуни, які є тимчасово ожившими мерцями («Вій», «Страшна помста»), пушкінські біси, байронівський Люцифер, захопивший Каїна в царство смерті - потойбічний світ тіней; лермонтовский Демон, в непереборному розпачі борознить простори Всесвіту.

Підсумком демонічного розвитку є зупинка. Мотив зупинки звучить у всіх "страшних" творах романтизму (новела А. фон Арнима «Господарі майорату», 1820; роман «Мандевіль» У. Годвіна; «Манфред», «Каїн», «Темрява» Д. Байрона; «Лускунчик» Е. Т. А. Гофмана, «Романси про Розу»

К. Брентано та ін.). Саме в зупинці в кінцевій мірі і криється витік жаху. Передчуття повної зупинки породжує, по П.Шеллі, «відчуття насуваючогось "потоку долі"» [4. с.388], фатального результату.

Висновки. Розпочата в епоху передромантизму з нешкідливої "цікавості до зла" (згадаймо "готичні романи" з злочинним роком над героєм), дияволізм у романтиків продовжився демонізмом, а в XX ст. сатанізмом, досить у зв'язку з цим згадати "сатанинські" мотиви посдекадансу і постмодернізму, трактат Дж. Папини "Диявол" (1953), де робиться спроба повної реабілітації Сатани. Метаморфози, які стались з Сатаною в різні епохи та в різних письменників можна пов’язати з становищем в країні в ті часи та внутрішнім баченням письменника. Образ Сатани в літературі дуже неоднозначний та багатогранний, він змінювався і змінюється й досі.

Список використаних джерел:

1. История английской литературы. Т. 1. Вып. 2. - М.; Л., 1945.

2. Романчук Л. Метаморфозы образа сатаны // "Біблія і культура". Вип.1. - Черновцы: "Рута", 2000. - С.156-161.

3. Шелли П.Б. О Дьяволе и дьяволах // Там же. - С.401-410.

4. Шелли П.Б. О Мандевиле Годвина. Письмо редактору Экзаминера (пер. З. Александровой) // Шелли П.Б. Письма. Статьи. Фрагменты. - М.: Наука, 1972 (АН СССР Лит. памятники). - С.385-388.

5. Щитова (Романчук) Л.А. Генезис демонического героя в романтизме // Приднпровський науковий всник. - Днепропетровськ: Наука освіта, 1998. - лист. - 130 (197).

ЗАХАРІНА Анастасія
студентка відділення іноземних мов
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

В твоїх очах

Знаєш, в твоїх можна загубитися,
Як губляться ключі повсякденно в хаті.
Знаєш, в твоїх очах може зародитися
Безцінний дар – любов. І, безперечно, мати

Це почуття, це відчуття, емоцію –
Хіба ж не щастя? Щастя – аксіома.
Як маєш це, можна зректись і соціуму:
Любов хоч і невидима, але ж свідома.

В твоїх очах границі невідомого,
Минулі кратери і буревії завтрашні,
Але найбільше там мого – знайомого.
В твоїх очах – проекція мене. І вранішні

Сонливі мрії нас обох: і про стипендію, і про Шотландію,
про подорож, маленьку донечку, і дім в Ірландії –
Це світ лиш двох –
Ось найніжніше…
Кохайте, люди, щиро, серцем, більше!

У світі, кажуть, сім чудес. Не зовсім.
І вирішили здавна почуття жіночі,
Що є у Всесвіті і чудо восьме.
Найнезвичайніше – кохані очі.

* * *

Меня давно не греют одеяла
Иль тёплые чаи по вечерам,
И филигранность винного бокала
Не будоражит сердца юный храм.

Я заросла шиповником навечно.
На окнах дома – занавесок тьма.
И буду жить…Тихонечко, беспечно.
Но разве это жизнь? Моя дом – тюрьма.

Я костенею летом в 30 с плюсом,
В анабиозе в раннем октябре.
Почти не слышится биенье пульса…
Какая глупость! Но в календаре

Весёлых праздников и дней уютных
Лимит исчерпан, и теченьем рек
Штормит душа и уповает чудно,
Что человеку нужен человек.

* * *

Старих модрин верхівки гострі
Кололи небо. Раптом – біль.
Надворі осінь, пізня осінь,
І снігурів багряний кіль
Невдовзі на дерева впаде
І майорітиме вогнем.
О дивний, ярий зорепаде!
(що мчиться крижаним конем)
Гілки дерев – мечі залізні,
Що оголивши свою сталь,
Прорвали з тріском хмар білизну,
Немає ковдри в неба. Жаль…
Пролиє небо кров гарячу –
То захід сонця восени,
Що стане ледве-ледве зряче,
Сліпим пробуде до весни.

* * *

His backbreaking thoughts of moon and planets
Don’t allow him to be canty here,
On the Earth, among some people. Abbots
Of the sky sometimes persuade him: “Dear,

You are not the person of the present,
You have flaming heart and vintage eyes,
You look like a pure, winter crescent
And your mind is full of tender flights.

Your divergent thoughts closely compound
With a heither, that ruins your life,
But you mustn’t hide under the ground
Or give up, but you must always try.

You are free, my dear, like a sunshine,
That is robust, violent and tight,
You are independent of your bloodline,
Which is buried. But you mustn’t slight

All your dreams and secrets, weird wishes,
You should start to live, but not exist!
Only if you do this strange condition,
Then your life will be replete of gist.”

ВИМОГИ

до написання науково-методичних статей

збірника «Вісник науково-методичних досліджень»

Готуючи статтю до журналу, автори зобов'язані дотримуватись таких вимог (Бюлетень ВАК України – 2009 - № 5):

1. Матеріали, що надходять до редакції, повинні бути викладені з максимальною чіткістю.

1.1 Структурно поданий рукопис наукової статті повинен вміщувати такі розділи: Постановка проблеми, Аналіз досліджень та публікацій, Постановка завдання, Виклад основного матеріалу дослідження, Висновки та перспективи подальших досліджень (виділяються по тексту статті). У Вступі обґрунтовується актуальність та формулюється мета проведених досліджень, визнається авторська оцінка попередніх досліджень з тематики. Виклад основного матеріалу дослідження містить сутність отриманих оригінальних результатів дослідження та обґрунтування нових явищ. У Висновках стисло підбиваються підсумки проведених досліджень. Виклад матеріалу здійснюється від першої особи множини (*ми, нами, вважаємо, зробили тощо)*

1.2 Рукопис методичної статті повинен містити наступне: методичну доцільність даної розробки, аналіз попередньо виробленого досвіду, розробка заняття у повному розгорнутому вигляді, практичну значущість даної розробки, результати впровадження.

2. До рукопису додаються анотації (українською та англійською мовами), в якій має бути чітко сформульована головна ідея статті та коротко обґрунтована її актуальність (обсяг 6-8 рядків), а також ключові слова і фрази При викладені матеріалу слід дотримуватись норм сучасної літературної мови та стандартизованої термінології, уникати необґрунтованого вживання новотворів та жаргонів. Робоча мова журналу: українська, російська, англійська, німецька.

3. До друку у Віснику приймаються статті – результати оригінальних наукових та практичних досліджень, - які раніше ніде не друкувались (мінімальний обсяг – 5 А4, максимальний -12 сторінок, включаючи список літератури, таблиці, графіки, схеми, ілюстрований матеріал).

4. У редакцію подається рукописний варіант статті, підписаний автором (співавторами) та електронна версія статті.

5. Рукопис готується за допомогою текстового редактору версії Microsoft Word 7.0 і вище.

6. Параметри сторінки: розмір паперу – А4 книжна орієнтація, всі поля – 2 см, шрифт – Times New Roman, 14pt, міжрядковий інтервал – 1,5.

7. Список літератури та використаних джерел укладається в порядку цитування, де зазначається прізвище, ініціали автора, назва статті, журналу чи книги, а далі: для періодичних видань – назва видання, рік, номер, сторінки; для монографій – місце видання, назва видавництва, рік видання, загальна кількість сторінок; для інтернет-джерел – чітка вказівка електронної адреси. До статті додаються: короткі відомості про автора (авторів): прізвище, ім‘я, по батькові; науковий ступінь, вчене звання, категорія, педагогічне звання, повна назва установи, де працює (навчається) автор; посада, номер контактного телефону.

Приклад оформлення бібліографії (оновлені вимоги):

1. Габа І. М. Освітнє середовище: соціально-психологічна парадигма/ І. М. Габа//Актуальні проблеми психології : Наук. Праць Ін-ту психолгії ім Г. С. Костюка АПН України / за ред. С. Д. Максименка. – К., 2010. – Т. 7; вип. 22.- С.27 -31

2. Вербицкий А. А. Совершенствование педагогического процесса в вузе // Сов.педагог. 1986. № 6. С. 75—78

3. Дерябо С. Д. Формирование ценностной ориентации воспитанников образовательных учреждений /С. Д. Дерябо // Высшее образование в России. – 2007. – №3. – с. 34-38

4. Иванов Д. В. Психолого-педагогические подходы к исследованию образовательной среды / Д. В. Иванов //Мир психологии. — 2006. — № 4 (48). — с. 167—173

5. Митина, Л. М. Психологическая диагностика эмоциональной устойчивости учителя [Текст]: учеб.пособие для практ. психологов / Л. М. Митина. - М., 1992. - 59 с.

6. Панов В.И. Психологические основы двух теорий обучения // Учителю о психологии (Пособие для учителя) / В. И. Панов [Под ред. В.П. Лебедевой, В.И. Панова] - М., 1997. С. 55-89

7. Рассказова, О. В. Саморазвитие личности студента в процессе обучения в вузе [Электронный ресурс] / О. В. Рассказова. – Режим доступа:

http://pn.pglu.ru/index.php?module=subjects&func=viewpage&pageid=1970
Загл. с экрана.

НАШІ ПОСТІЙНІ ДОПИСУВАЧІ

викладачі, вчителі та студенти:

- Барського гуманітарно-педагогічного коледжу ім. М. Грушевського;
- Бериславського педагогічного коледжу ім. В.Ф. Беньковського;
- Богуславського гуманітарно-педагогічного коледжу ім. І.С. Нечуя-Левицького;
- Бродовського педагогічного коледжу ім. М. Шашкевича;
- Вінницького фінансово-економічного університету;
- Вінницького національного технічного університету;
- Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського;
- Вінницького національного аграрного університету;
- Вінницького технічного коледжу;
- Вінницького НВК: ЗОШ І-ІІ ступенів гімназії № 30;
- ДНЗ № 75 м. Вінниці
- Глухівського національного педагогічного університету ім. Олександра Довженка;
- Дніпропетровського педагогічного коледжу;
- Донецького національного університету (м. Вінниця);
- Київського педагогічного університету ім. Б. Гринченка
- Конотопської гімназії Конотопської міської ради;
- Конотопського інституту Сумського державного університету;
- Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії;
- Хмельницького національного університету;
- Одеського національного університету ім. І. Мечнікова;
- Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», Вищого навчального комунального закладу «Одеське педагогічне училище»;
- Рівненський державний гуманітарний університет;
- Уманського державного педагогічного університету ім. Павла Тичини;
- Корсунь-Шевченківського педагогічного коледжу імені Т.Г.Шевченка;
- Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;
- Педагогічного коледжу Львівського національного університету імені Івана Франка;
- Коростишевського педагогічного коледжу імені Івана Франка;
- Луцького педагогічного коледжу

Шановні дописувачі!

Для отримання довідок, надання зауважень та пропозицій просимо звертатись за електронною адресою alonya35@mail.ru

З повагою, редакційна колегія Вісника

НАУКОВО-ВИРОБНИЧЕ, НАВЧАЛЬНЕ
ТА ДОВІДКОВЕ ВИДАННЯ

Вісник науково-методичних досліджень
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

ВИПУСК 3(19)

Відповідальний за випуск: Пиндик О.Г.

Засновник: Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж

Видавець: Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж

Реквізити редакції та видавця:
Адреса: 21019, м. Вінниця, вул. Нагірна, 13
Телефон: (0432) 57-50-42, 68-62-25
http: www.vgpk.com.ua; e-mail: vgpk@ua.fm

Адреса друкарні:
м. Вінниця, вул. Скалецького,15
Вінницька міська друкарня, тел.(0432) 53-50-23

Ціна: договірна